

۲۱۵

دانشگاه تهران

مؤسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی

بخش تحقیقات روستائی

حسن بسکی

زمینه‌ای از:

بندر عباس

مؤسسه پژوهش‌های اقتصادی و اجتماعی روستائی

بندر عباس

تحقیق از: علی اکبر فیک خلقی

موضوع طرح شماره ۱۴۰۶ سازمان برنامه

آذرماه ۱۳۴۶

دانشگاه گامتم — ران
موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی
بخش تحقیقات روستائی

منوگراف — ی
حسن لنگ — ی

((ضمیمه بررسی اقتصادی و اجتماعی روستاهای بندرعباس))

تحقیق از: علی اکبر نیک خلق
زیر نظر: بخش تحقیقات روستائی

آذرماه ۱۳۴۶

*

فهرست مطالب

صفحه

پیشگفتار

مقدمه

فصل اول - شناسائی کلی ده

بخش اول = شناسائی محیط جغرافیائی :

۱	۱- موقع جغرافیائی
۲	۲- راههای ارتباطی
۲	۳- اقلیم و آب و هوا
۲	۴- بارندگی
۵	۵- جنس خاک
۷	۶- رودخانه
۸	۷- منابع آبهای زیرزمینی
۸	۸- بادهای محلی
۹	۹- پوشش گیاهی
۱۳	۱۰- جانوران

بخش دوم = تاریخ ده :

۱۵	۱- تاریخ ده بنا بگفته مردم
۱۶	۲- تاریخ ده بموجب اسناد مکتوب
۱۸	۳- حوادث تاریخی

۱	بخش سوم = سیمای ده :
۲۰	۱- نقشه ده
۲۱	۲- محله ها
۲۴	۳- مدرسه
۲۴	۴- اماکن مقدسه
۲۵	۵- سبک خانه ها
۲۸	۶- علل پراکندگی خانه ها
۲۹	۷- اثر پراکندگی خانه ها در جامعه

فصل دوم - مالکیت و اصلاحات ارضی

۳۱	۱- وضع مالکیت قبل از تقسیم اراضی
۳۲	۲- روابط مالک و زارع قبل از تقسیم اراضی
۳۵	۳- جریان اصلاحات ارضی
	۴- بررسی ارا و عقاید روستائیان درباره اصلاحات
۳۷	۱- ارضی

فصل سوم - دموگرافی ده

	بخش اول = ترکیب جمعیت :
۴۰	۱- توزیع جمعیت بر حسب جنس و سن
۴۳	۲- جمعیت فعال
۴۴	۳- توزیع شغلی مردان
۴۷	۴- توزیع شغلی زنان

بخش دوم = حرکات جمعیت در زبان

۴۹

۱- ازدواج

۵۲

۲- طلاق

۵۴

۳- ولادت و مرگ و میر

بخش سوم = مهاجرت

۵۵

۱- توزیع مهاجران بر حسب سن

۵۶

۲- توزیع مهاجران بر حسب مکان

۵۷

۳- علل مهاجرت

۵۹

۴- اثر اصلاحات رشی و فعالیت‌های عمرانی

بند رعیان در مهاجرت

فصل چهارم - نهاد های اجتماعی :

۶۴

۱- خانواده

۶۴

۲- وسعت خانواده

۶۷

۳- تعلیم و تربیت در خانواده

۶۷

۴- تعلیم و تربیت در مدرسه

۶۹

۵- سواد

۷۱

۶- مذهب

۷۲

۷- تفریحات و سرگرمیها

فصل پنجم - گروهها و تشرهای اجتماعی :

الف = گروههای شفاهی

۷۳

۱- زارع صاحب زمین

۷۴

۲- غارمندان

صفحه

۷۵	۳- کارگران
۷۶	۴- دامداران
۷۶	۵- پيله وړان
۷۷	ب= گروههای طایفه‌ای

فصل ششم - ساختمان قدرت و سازمانهای ده

۸۰	۱- مالک
۸۱	۲- کدخدای
۸۲	۳- انجمن ده
۸۲	۴- شرکت تعاونی روستایی
۹۱	۵- پاسگاه زاندارمری
۹۲	۶- آموزشگاه
۹۳	۷- بهداشت

فصل هفتم - ساختمان اقتصادی ده

الف= تولید

۹۶	۱- زراعت
۹۸	۲- نخلداری
۹۹	۳- انواع نخل
۱۰۱	۴- طریقه غرس نهال و تکثیر نخل
۱۰۱	۵- تقویم کشاورزی
۱۰۳	۶- دامداری
۱۰۴	۷- صنایع دستی

صفحه

ب = عوامل تولید

- ۱- زمین ۱۰۵
- ۲- آب و آبیاری ۱۰۶
- ۳- تقسیم آب ۱۰۷
- ۴- تقسیم آب قبل از اصلاحات ارضی ۱۰۸
- ۵- تقسیم آب بعد از اصلاحات ارضی ۱۰۹
- ۶- مشکلات آبیاری ۱۱۰
- ۷- وسایل و ابزار کشاورزی ۱۱۰

ج - درآمد

- ۱- درآمد زراعی ۱۱۱
- ۲- درآمد نخلداری ۱۱۲
- ۳- درآمد ازدایم و طیور ۱۱۳
- ۴- درآمد از کارگری ۱۱۴
- ۵- سایر درآمدها ۱۱۴
- ۶- توزیع درآمد بر حسب منابع مختلف و درآمد سرانه ۱۱۶

د - هزینه

۱۱۷

ه - مصرف

۱۱۸

فصل هشتم - خلاصه نتیجه

۱۲۰

پیشگفتار

ده حسن لنگی نمونه يك ده با مساكن متفرق و گسترده است كه نظام زراعی و روستائی آن از يكسو بر اثر انجام اصلاحات ارضی و ویژه تشكيل شركت تعاونی متحول شده و از سوی دیگر بر اثر انجام برنامه های عمرانی بندر عباس توسعه شبکه راههای اصلی و فرعی ویژه راه بندر عباس به میناب ورودان و سیرجان زندگی - داد و ستد و ارتباط خارجی آن رو به توسعه بوده و در شرف آنست كه در آینده نزدیک بشهری تبدیل شود .

دیگر آنكه مبنای اقتصاد روستائی این ده بسبب اصالت نخلداری در این منطقه با دیگر روستائى كه تاكنون بتهیه مرنوگرانی آنها اقدام شده است تفاوت - بسیار دارد . ملاك انتخاب ما در انجام این مطالعه عوامل فوق بوده است .

در این مطالعه با هدف كوششی كه در نمایاندن وضع اختصاصی يك ده گسترده معين شده است این فائده نیز به چشم میخورد كه نتایج آن حداقل برانده است از دهاتی كه در بخش جلگه ای (۱) - منطقه بندر عباس قرار دارند و جمعیتشان فزونی یكصد خانوار است تخمین داد . مراد آنكه بخش جلگه ای بقلمرو نخلستانها متعلق است و در روستاهای كوهپایه ای و كوهستانی بتدریج مبانو اقتصاد زراعیشان نوع دیگر از درخت جز نخل میباشند . نظام روستاهای نخلستانی بدون شك خاص خود آنهاست و حق این بود كه چنین مطالعه ای در حداقل پنج ده از سراسر بخش كرايه ای و جلگه ای صورت گیرد . (۲)

(۱) - رجوع کنید به جزوه بررسیهای اقتصادی و اجتماعی روستاهای بندر عباس - بخش شناسائی محیط جغرافیائی .

(۲) - در بخش كرايه ای غیر از نخل میوه های مبانو اقتصاد روستائی است .

و این مهم متأسفانه فوق مقدمات طرح ما بود و هرگز توصیه های بخشش
تحقیقات روستائی مقامات مربوطه را متأثر نساخت.

ممکناری بسیاری از محققان این بخش به دقت و استواری پانزده سال
مباحث مختلف مطالعه حاضر افزوده است اما کوشش اصلی از ان آقای علی اکبر نیک خلق
است که با حوصله ای در خور یک محقق روستا شناس بهمد از شناسائی عمومی منطقه
بندر عباس بکار مطالعه ده حسن لنگی پرداخت.

باشد که مقامات سازمان برنامه دایره امکانات مطالعات روستائی
را بفراخور تقاضای انقلاب سفید وسعت بخشند.

بخش تحقیقات روستائی - دکتر کاظم ودیدی

در فروردین ماه ۱۳۴۶ با گروهی از محققان بخش تحقیقات روستائی موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی به بندرعباس رفتیم تا درباره وضع اقتصادی و اجتماعی روستاهای این منطقه مطالعه کنیم.

در این مأموریت وظیفه دیگری نیز بر من محول گردیده و آن عبارت از این بود که از میان روستاهای مورد مطالعه یک ده را انتخاب کرده با روش مونوگرافی بررسی نمایم. برای این منظور دهی که "حسن لنگی" از میان روستاهای نمونه انتخاب شده و مورد مطالعه قرار گرفته است.

در چند در میان روستاهای نمونه بندرعباس تفاوتهایی وجود دارد و این بررسی نمیتواند روشنگر اوضاع روستاهای دیگر این منطقه گردد اما شاید بتوان نتایج حاصله از این مطالعه را برای آن دسته از روستاهایی که در بخش جلگه ای این منطقه قرار دارند تا حدی تصمیم داد.

بلاوه انتخاب این ده که بیشتر از این جهت بوده است که میتوان حدتهای مورد نظر را در آن پژوهش و بررسی کرد. زیرا اولاً اصلاحات ارضی در این ده به انجام گرفته و در اوضاع آن تغییراتی پدید آورده است. ارزیابی اثرات اصلاحات ارضی و نتایج مسائل ناشی از آن که یکی از هدفهای این بررسی است قابل توجه میباشد. ثانیاً اثرات تعاونی روستائی در حسن لنگی تأسیس شده و مطالعه فایدههای این شرکت و تعاونی که از آغاز تأسیس در سازمان آن روی داده است و نیز شناسایی مسائل و دنیاهایی که در راه توسعه و پیشرفت آن وجود دارد. نتایج سودمندی در برخواهد داشت. ثالثاً اجرای برنامه عمرانی بندرعباس در اوضاع این روستا بویژه بازگشت مهاجران آن اثر قابل ملاحظه ای داشته است. فرستاده که در این بررسی داشتیم بسیار محدود بود لیکن در همین زمان کوتاه کوشش شده است تا موضوعات زیر مورد مطالعه قرار گیرد:

- ۱- شناسائی محیط جغرافیائی - سابقه تاریخی - سیمای ده .
- ۲- اصلاحات ارضی و اثران در اوضاع جامعه روستائی مورد مطالعه
- ۳- وضع جمعیت و تغییرات آن
- ۴- نهاد های اجتماعی
- ۵- گروه های اجتماعی و روابط متقابل آنها و تطورات این روابط
- ۶- ساختمان دهر قدرت و سازمان های ده
- ۷- ساختمان اقتصادی ده

روشنما درین بررسی مشاهده و ملاحظه با مطلعین محلی و روسای خانوارها بوده است . در شناختن مطلعین باید متذکر شد که قبل از ورود به ده از احوالی روستاهای دیگر در خصوص صلاحیت و شخصیت آنان مطالعاتی بعمل آمد .

مضامین باروسای خانوارها و یکی از اعضاء خانوار (در صورت عدم حضور رئیس خانوار) بکمک و راهنمایی مطلعین محلی انجام گرفت .

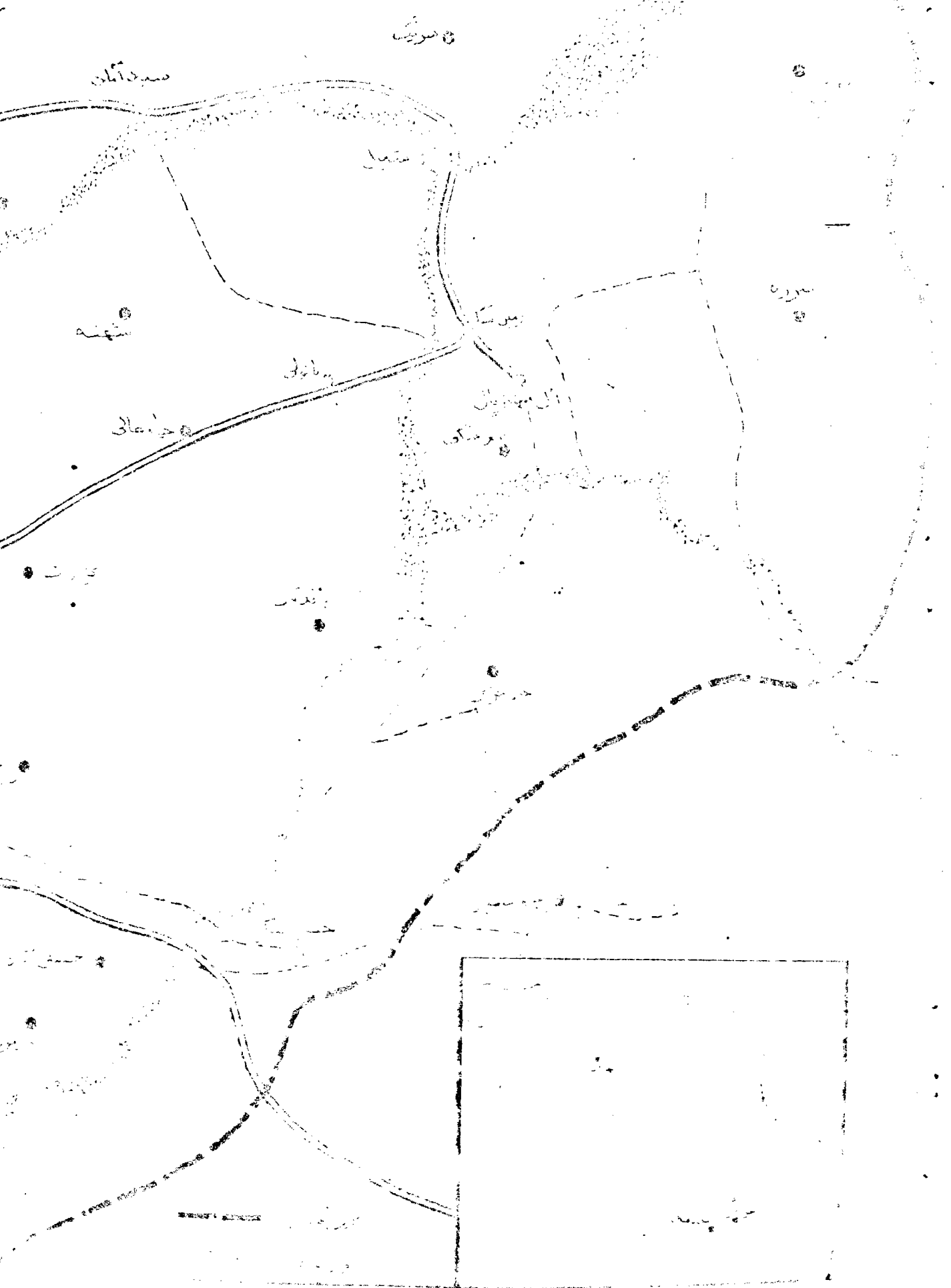
در این بررسی غیر از مشاهده و ملاحظه از نامه هائی که بین مالک و زارع در سالهای پیاپی از اصلاحات ارضی رد و بدل شده بود برای شناخت روابط مالک و زارع استفاده شده است . بحال و کتابهای " خلیج فارس و بندر عباس " (اعلام الناس فی احوال بندر عباس) تالیف محمد علی سدید السلطنه و " اب و حوای ایران " تالیف دکتر حسین عدل در نگارش مباحث تاریخ و جغرافیا مورد استفاده قرار گرفت .

بی شبهه این مطالعه بدون نقص نخواهد بود با وجود این اگر از راهنمایی های جناب آقای دکتر کاظم ودیعی سرپرست گروه و آقایان مهندس مهاجرانی . خسرو خسروی . عسگری نوری و کمک و مساعدت اعضاء گروه روستائی برخوردار نمیشدم قادر به انجام آن نبودم . لذا از راهنمایی و مساعدتشان صمیمانه سپاسگزارم و نیز از دوستان دهکده حسن لنگی که در جمع آوری اطلاعات مرا یاری کرده اند تشکر میکنم .

علی اکبر نیک خلق

فصل اول

شناسائی کلی دہ

بخش اول

شناختن محیط جغرافیائی

۱- موقع جغرافیائی : دهکده حسن لنگی (Hasan - Langi)

جزیره دهستان شمیل (Chmil)

بخش حومه شهرستان بندرعباس فرمانداری کل

بنادر جزایر دریای عمان در ۶۶ کیلومتری شمال شرقی بندرعباس یا طول و عرض -

جغرافیائی ۵۶ درجه و ۵۲ دقیقه و ۲۷ درجه و ۲۵ دقیقه قرار گرفته

و محدود است از شمال به ده زمین سنگ و ده چاه خوک (Tchah - Khark)

از جنوب بفاصله تقریباً ۳۳ کیلومتر دریا از مشرق به ده چاه اسماعیل و از مغرب

به ده گورمرد و حسین آباد (۱)

دستی است وسیع به بلندی ۲۶۵ متر از سطح دریا که با شیبی ملایم

از شمال بجنوب گسترده است . رشته کوههای کم ارتفاع شمیل در شمال آن بفاصله

تقریباً ۱۲ کیلومتر و چاه اسماعیل در شرق بفاصله تقریباً ۸ کیلومتر قرار دارند .

در جنوب شرقی کوه گوربند قرار دارد که فاصله آن با دهکده تقریباً

۱۸ کیلومتر است . از این کوه غالباً سیل سرازیر شده و در قسمتی از حد جنوبی

دهکده جریان دارد . این کوهها رسوبی و اکثراً با نمک و املاح دریائی آمیخته اند

و در بعضی نقاط آن سیل های دریائی یافته میشود .

(۱) - طول جغرافیائی بندرعباس ۵۴ درجه و ۳۰ دقیقه عرضاً ن

از خط استوا ۲۷ درجه و ۱۴ دقیقه است .

۲- راههای ارتباطی : حسن لنگی در ۶۶ کیلومتری شمال شرقی بندر عباس واقع شده است ۰ در جاده شوسه از میان اراضی آن میگذرد یکی از این

جاده ها قدیم است و بندر عباس را به میناب وصل میکند و در ۶ کیلومتری شمال شرقی آن در نزدیکی چاه اسماعیل شاخه ای از این جاده جدا شده و به رودان مربوط میشود ۰ سنگ کرمیت معدن رودان از این راه به بندر عباس حمل میشود ۰ فاصله ده تا میناب ۳۴ کیلومتر است ۰ یکی دیگر جاده جدید است که در سالهای اخیر - بمنظور تسهیل امر حمل و نقل سنگ کرمیت معدن رودان بین بندر عباس و رودان کشیده شده است ۰ ساختمان این جاده که در برنامه عمرانی بندر عباس قرار دارد اسفالت و در حال اتمام است ۰ راه فرعی دیگری حسن لنگی را به ده شیل مرکز دهستان مربوط میسازد که جیب رو می باشد در حال حاضر ارتباطات اهالی از راه قدیم صورت میگیرد و کرایه اتومبیل برای هر نفر مسافر تا بندر عباس ۴۰ ریال و تا میناب ۳۰ ریال است ۰ بیشتر ارتباطات اهالی با بندر عباس است و بسا دله آنها غالبا با این شهر صورت میگیرد ۰

۳- اقلیم و آب و هوا : حسن لنگی از لحاظ تقسیم بندی آب و هوای ایران جز منطقه دشتهای ساحلی جنوب

ایران میباشد ۰ آب و هوای آن در زمستان معتدل و مرطوب و در تابستان گرم و مرطوب و طاقت فرسا است ۰ رطوبت نسبی در این منطقه زیاد است و راههای مختلف سال چندان تفاوتی نمیکند و مخصوصا با وزش بادهای دریائی به حد اکثر خود میرسد ۰ در میزان درجه حرارت هوای این منطقه نیز تغییرات و نوسانات شدیدی رون میدهد ۰ جدول زیر میانگین درجه حرارت ماهانه منطقه بندر عباس را در سالهای ۱۳۳۵ - ۱۳۳۳ نشان میدهد ۰

جدول ۱ - میانگین درجه حرارت ماهانه منطقه بندر عباس در سالهای ۱۳۳۵ - ۱۳۴۳

ماه	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲
درجه حرارت سانتیگراد	۳۰	۲۴/۴	۱۹/۴	۱۸/۲	۲۰/۲	۲۳/۲	۲۵/۹	۳۰/۹	۳۳/۴	۳۴/۴	۳۴/۲	۳۰

بطوریکه فلا حفظه میشود حداکثر درجه حرارت در ماه تیر $۳۴/۶$ درجه و حداقل آن $۱۸/۲$ درجه در ماه دی میباشد. اختلاف درجه حرارت گرمترین و سردترین ماه های سال $۱۶/۴$ درجه است و این اختلاف از سایر نقاط ایران بمراتب کمتر است. در طی ۶ ماه از اردیبهشت تا مهر میزان گرمای هوا از ۳۰ درجه کمترین است و در عرض این مدت میزان درجه حرارت بین $۳۴/۶$ تا ۳۴ درجه نوسان پیدا میکند و اختلاف درجه حرارت $۴/۶$ درجه یعنی بسیار اندک است. در واقع گرمای هوا در این مدت از سال زیاد است و مخصوصاً در تابستان شدت خود میرسد و با وزش بادهای گرم و مرطوب دریائی خفقتان آور میشود و زندگی را سخت و دشوار میسازد. اختلاف درجه حرارت شب و روز نیز مانند تفاوت درجه گرمای ماههای گرم و سرد سال بسیار اندک است و این امر مسلماً باعث زیاد بودن رطوبت نسبی این منطقه است. (۱)

بارندگی : حسن لنگی بنا بر موقعیت جغرافیائی خود جزء منطقه کم باران ایران محسوب میشود اما رهای موجود از بارندگی سالهای ۱۳۳۵ - ۱۳۴۴ منطقه بندر عباس نشان میدهد که حداکثر بارندگی در سالهای ۱۳۳۵ برابر $۳۹۵/۵$ میلیمتر و حداقل آن در سال ۱۳۴۰ برابر $۱/۴$ میلیمتر بوده است که سال استثنائی بوده و موجب خشکسالی شدید این منطقه گردیده است. در جدول ۲ - معدل و درصد ریزش باران ماهانه منطقه بندر عباس در سالهای مذکور آمده است.

(۱) - اما از اداره هواشناسی ایران سالهای ۱۳۳۵ - ۱۳۴۳

(۲) - اداره هواشناسی ایران. سالهای ۱۳۳۵ - ۱۳۴۴ - منطقه بندر عباس

جدول ۲ - معدل و درصد ریزش باران ماهانه منطقه بندرعباس در

سالهای ۱۳۳۵ - ۱۳۴۴

بارندگی ماه	م	ب	آ	ت	خ	س	ف	م	م	م	م	م	م
میزان بارندگی	۳/۴۱	۱۷/۰۷	۱۹/۳۲	۵۵/۸۰	۳۰/۸۶	۱۴/۳۴	۱۱/۴۶	۲/۸۶	۰	۳٪	۹٪	۰	۱۴۴/۴۴
درصد	۲/۸۱	۱۱/۰۰	۱۲/۵۱	۳۶	۱۹/۵۹	۹/۲۹	۷/۴۲	۱/۸۵	۰	۲٪	۶٪	۰	۱۰۰

بطوریکه ملاحظه میشود بارندگی در این منطقه از ماه مهر آغاز میگردد و بتدریج بر میزان بریزان آن افزوده میشوند تا در ماه دی به حداکثر خود میرسد. پس از آن بتدریج تنزل میکند و در ماههای خرداد و مرداد و شهریور به صفر میرسد. اگر نسبت ریزش باران را در تفصیل سال در نظر بگیریم میبینیم که قسمت اعظم بارندگی سالانه یعنی ۱۰۰/۲۰ میلیمتر (۸۸/۶۴ درصد) در زمستان نازل میشود و در پائیز ۳۹/۸۰ میلیمتر (۲۵/۷۷ درصد) در بهار ۱۴/۳۲ میلیمتر (۹/۲۷ درصد) از کل باران سالانه نرود میریزد. نوع باران این منطقه هم کوتاه مدت و غالباً سیل است. بسیاری اتفاق میافتد که قسمت اعظم یا کل باران ماهانه در یکروز نازل میشود و موجب جریسان سیلابهای شدید میگردد که خسارات فراوانی به روستائیان وارد میسازد. کمی باران و بی نظمی خاصی که در ریزش آن وجود دارد ناشی از شرایط صحرائی سخت و - شدیدی است که در این منطقه حکمفرماست. بعلاوه جریانهای هوایی که موجب ریزش باران میشود در این منطقه اثر قابل ملاحظه ای ندارد. "بادهای موسمی

تاستان که از جنوب عربی روی دریای عمان میوزد در خلیج عمان تأثیر مهمی ندارد ولی اثرات یکنواختیست بهم از آنها که از جنوب شرقی میوزد تا حدود جاسک و بندرعباس

حسد میشوند^۴ (۱) لیکن این اثر انقدر قوی نیست که موجب ریزش باران در فصل تابستان بشود. چنانچه از جدول شماره ۲ - بر میاید میزان بارندگی در این فصل تقریباً صفر است تنها در مواردی استثنائی باران ناهنگامی در تیر ماه نازل میشود که بسبب راندك است.

باد های غربی که از اقیانوس اطلس و دریای مدیترانه جریان پیدا میکند در بارندگی این منطقه تا حدی اثر دارد و زش این باد ها که از ابان تا اردیبهشت ادامه دارد در زمستان شدید تر است و عامل اصلی باران های زمستانی این منطقه بشمار میرود. باد های جنوب شرقی هم که توأم با ریزش باران است غالباً در زمستان جریان دارد این باد ها چون از روی دریا میگذرد مقداری بخار آب به همراه آورده موجب ریزش باران در این فصل میگردد.

جنس خاک : طبق نقشه خاکهای ایران (۱) حسن لنگی در - منطقه ای قرار دارد که جنس خاک آن عمدتاً

شور و قلیائی است. لیکن این نقشه که براساس مطالعات اجمالی تهیه شده است خصوصیات جنس خاک حسن لنگی را نشان نمیدهد. از روی اطلاعات محلی و مشاهدات شخصی در این دهکده چند نوع اراضی با خاکهای مختلف میتوان تشخیص داد.

- اراضی دایر. جنس خاک قسمتی از اراضی دایر این ده از نوع خاکهای هوموس Humus است که در نتیجه تاثیر آب و هوا و عوامل تشکیل دهنده آن چون گیاهان طبیعی منطقه و کود های حیوانی تکامل یافته بدین صورت درآمده است. سطح اراضی محله گوگای (Gow - Gavi) واقع در شمال شرقی ده بعلت وجود درختان کهور که گاوها در زیر سایه آن می ارامند از این نوع خاک پوشیده است.

(۱) - اب و هوای ایران تألیف دکتر حسین عدل

(۲) - نقشه خاکهای ایران تهیه شده بوسیله بنگاه مستقل خاکشناسی وزارت

جنس خاک قسمتی از اراضی تشخیص داده نشده است . قشر خارجی این قسمت از اراضی تا ارتفاع ۱ الی ۲ متر از خاکهای قابل کشت تشکیل یافته لیکن قشر زیرین آن از خاکهای شور و نمکی است . روستائیان بهنگام حفز چاههای دستی در عمق ۱ الی ۲ متری زمین به خاک شور و قلیائی برخورد کرده اند . وجود آب - شور در چاههای دستی و رودخانه حسن لنگی که بستر آن ۳ الی ۴ متر از سطح زمین پائین تر است این امر را تأیید میکند . قسمتی دیگر از اراضی دایره از خاک های رسوبی جوان پوشیده شده است . این نوع خاک که از رسوبات سیلابها تشکیل گردیده است و در اصطلاح محلی بارزن (Barren) خوانده میشود برای زراعت بسیار مناسب است و در صورت تأمین آب و آبیاری کافی و صحیح میتوان - محصول خوبی از آن بدست آورد . (۱)

اراضی بایر - اراضی بایر به دو گونه غیر قابل عمران و قابل عمران تقسیم

میشود .

اراضی غیر قابل عمران = سطحی این اراضی که مساحت آن در حدود ۲۰۰۰

هکتار میشود اکثراً شور و ای است و به علت زیادی املاح محلول در آن زراعت بعمل نمیاید اراضی این قسمت از شرق و جنوب شرقی دهکده که شامل این نوع خاک است شوری خاک این اراضی ممکن است به این علت باشد که مدت زیادی زیر دریا بوده است و با بر اثر عوامل محلی چون آبیاری با آبهای شور تشکیل گردیده است . از آنجا که قسمتی از این گونه اراضی در مجاور مسیل نمکی است در اثر سیلابهای - که از کوه گوریند واقع در جنوب شرقی دهکده سر از بر شده خاک آن باین صورت درآمده باشد . برای اصلاح و قابل کشت کردن این اراضی سرمایه زیادی لازم است .

اراضی بایر قابل عمران = این قسمت گرچه بصورت بایر مانده کشت نمیشود لیکن شوری آن کم است و با کمی اصلاح و آبیاری کافی بارور و صحیح قابل کشت خواهد شد مساحت این اراضی را میتوان در حدود ۱۵۰۰ هکتار تخمین زد . رو به مرگ است تعداد اراضی این منطقه از نظر گرمی هوا و رطوبت کافی قابل توجه است و نباتات گرمسیری بسیار خوب رشد میکنند و زود بارور میشوند . چنانچه

(۱) - بار بمعنی گل ولای و رسوباتی است که سیلابها به همراه میاورند و بارزن

زمینی است که روی آن از مواد رسوبی انباشته شده است .

درختان خرما و لیمو در عرض ۴ سال بارور شده و محصول میدهد . با وجود این بعلمت کم آبی و فقر مادی قسمت اعظم اراضی بدون کشت است . از خصوصیات دیگر خاکهای این منطقه شنی و سست بودن آنست که نتیجه اثر فرسایش شدید بادی است که شن و خاک را روان کرده و نهرها را برمی سازد و مانع جریان آب میگردد . بعلاوه همین امر موجب میشود که سیلابها غالبا مسیر رودخانه را عوض کرده و سدی را که روستائیان در دهانه رودخانه برای سوار شدن آب بر اراضی بسته اند با خود برده و مشکلات زیادی در امر آبیاری ایجاد میکند .

۶ - رودخانه ها

رودخانه حسن لنگی در سمت غرب دهکده جریان دارد . این رودخانه دنباله رودخانه های سرزه (Sarzê) زندان گرو (Guern) - شمیل زمین سنگ و رودخانه های دیگری است که از گدار احمدی و کوه شاه سرچشمه میگیرد . این رودخانه ها تحت الارضی است که باقتضای شنی بودن - زمین درجائی فرو میروند و ازجائی دیگر خارج میشوند . منبع آب رودخانه حسن لنگی در مغرب زمین سنگ محلی است از بستر رود که بَلَم (۱) خوانده میشود در اینجا آب از چند نقطه زمین میجوشد و روان میشود . ابتدا جهت جریانتر از شرق بغرب است و سپس بسوی جنوب سرازیر میشود اراضی دهکده را مشروب کرده بدریا میریزد . در مغرب این رودخانه تقریبا یک کیلومتر رودخانه دیگری جریان دارد که روستائیان آنرا کندر (Condar) مینامند - این رودخانه سیلابی است و فقط در مواقع بارندگی که آب آن زیاد میشود قسمتی از اراضی دیمی دهکده را آبیاری میکند .

(۱) - بَلَم (Balm) = چشمه

۷ — منابع آبهای زیرزمینی : در ده حسن لنگی ۵ حلقه چاه دستی وجود دارد که عمق آنها در حدود ۳ — ۴ متر میشود. لیکن آب این چاهها شور است و قابل شرب نیست بنا بر ظاهر روستائیان در شمال دهکده بالای محله گواوی منابع زیرزمینی آب شیرین وجود دارد در ۲ کیلومتری شمال شرقی این ده نزدیک ده چاه خوک هم منابع بالقوه آب موجود است که میتوان با حفر چاه نیمه عمیق از آب آن به منظور آشامیدن و مشروب کسب کردن اراضی استفاده کرد از مهمترین مشکلاتی که در امر چاه سازی این منطقه وجود دارد که در امر چاه سازی این منطقه وجود دارد سستی خاک است که ریزش کرده و چاه را پر میسازد بعلاوه این عامل در هنگام حفر چاه برای کارگران هم خطراتی ایجاد مینماید.

۸ — بادهای محلی : حسن لنگی تحت تاثیر بادهای چندی است که در محل بناهای مختلفی خوانده میشود این بادهای عبارتند از:

نعلشی باد (Naachi-bad) در زمستان میوزد و جهت وزش آن از شمال شرقی به جنوب شرقی تغییر میکند. بادی است تند و شدید که وقتی از سوی شرق و شمال شرقی جریان دارد خشک است و محصولات زراعی روستائیان را از بین میبرد. گرد و غبار را به هوا بلند میکند و شنهارا حرکت داده روان میسازد و نهرا باده را بر میگرداند. این باد زمانی که جهت وزش آن از جنوب شرقی است چون از نهرها میگذرد مقداری رطوبت به همراه آورده و در ماههای دی و بهمن موجب ریزش باران و تگرگ میگردد.

باد کسری (Kori) - این باد در ماه فروردین و از سوی غرب و جنوب غربی میوزد. شدت باد در چند روز اول فروردین بسیار زیاد است و موجب بروز طوفان و گرد و غبار زیاد شده هوا را تیره میسازد اما بتدریج شدت آن کاهش مییابد تا در اواخر فروردین متوقف میگردد.

طوفانهای که در اثر وزش باد کری بوجود میاید غالباً موجب خسارات

زیادی برای روستائیان میگردد مزارع را از گرد و خاک میپوشاند و ساقه های گندم را درهم میشکند و موجب تبخیر آب میگردد + شدت این باد در چند روز اول - فروردین به حدیست که نخلها را از ریشه میکند + خانه های حصیری را (کپر) خراب میکند و حیوانه های نارس خرما را میریزد + این باد به علت اثر نامطلوبی که در وضع محصولات و زندگی روستائیان برجای میگذارد به بیل فروش هم معروف شده است + منظور از بیل فروش این است که با وزش این باد روستائیان باید بکلی دست از کار کشاورزی بکشند و بیل خود را بفروشند و کار دیگری اختیار کنند +

باد قبله - باد قبله از طرف دریا میوزد موسم وزش آن تابستان و زمستان است و چون اثرش در این دو فصل متغیر است با تشنای فصل نامی خاص یافته است + در زمستان نم باد (Nam - bad) خوانند میشود زیرا مقدار ی رطوبت به همراه آورده موجب ریزش باران میگردد + در تابستان به تشریاد (Tach - bad) معروف است و زش تشریاد موجب بروز هوای گرم و مرطوب این منطقه شده زندگی اهالی را - دشوار میسازد + حرارت این باد به حدی است که سیخ باد هم مصطلح شده است از باد های دیگر این منطقه گرد باد است که در مواقع گرمی هوا و تابستان بشدت زیاد در میگیرد و گرد و غبار را تا ارتفاع زیادی بلند میکند + قدرت گرد باد بقدری است که ممکن است درختان را از جا کنده و خانه های روستائی را ویران کند +

۱ - برش گیاهی : مسرله رسانی که بارندگی زمستانی فراوان باشد سطح آرائی این منطقه را پوششی از نباتات خود رون را میگیرد که غالباً ناپایدارند و بتدریج با انزایش میزان گرمای محیط خشک شده از بین میروند و باد بقایای خشک - آنها را با طراف میپراکند با این حال گیاهان زیادی هستند که خود را با شرایط طبیعی و آب و هوایی محیط بهتر تطبیق میدهد و مقاومت آنها بیشتر است + اینک بشرح برخی از این گیاهان که دیده شده است میپردازیم و چون بابت اصطلاح علمی برخی از آنها برای ما امکان داشت به کرام محلی و مشخصات آنها اکتفا میشود +

کرت (۱) (Karat) : درختی است خاردار که چوب آن سخت و محکم است و از آن برای ساختن موتور لنج ها استفاده

میشود ۱۰ هالی چوب آنرا برای ساختن لنگار

(Lengar) (گاواهن) بکار میبرند • محصول این درخت شبیه غلاف نخود میباشد و در تیماج سازی مورد استعمال دارد روستائیان از پوست این درخت برای رنگ کردن پارچه ها استفاده میکنند •

خرگ (۲) (Kharg) : درختی است با برگهای پهن و سبزه در این

منطقه بطور خود رو میروید ارتفاع این

درخت به ۲ الی ۳ متر میرسد اگر شاخه آنرا

بشکیم یا برگ آنرا برش دهیم شیر سفید رنگ و غلیظی که تلخ مزه و چسبناک است از

آن بیرون میاید اهالی این درخت را بیفایده میدانند یکی از روستائیان اظهار

میداشت که در دوره جنگ خارجیها شاخه های این درخت را قطع میکردند و میبردند

اهالی هم بان توجهی نداشته از بین میبردند تا در چند سال پیش رنگش

مأمورد و لتی باین ده اند و دستورات آنرا قطع نکنند • تنها استفاده ای که در محل

از این درخت میشود اینست که تارهای گل آنرا که شبیه ابریشم است برای

ساختن بالش و رجه ها (بجای پرمغ) بکار میبرند •

گز (۳) : درختی است که در کنار رودخانه میروید از چوب آن برای

تهیه ذغال سوخت و منظور ساختن سقف خانه ها —

استفاده میشود •

کهسور (۴) : درختی است معروف که از چوب آن برای سوخت و خانه

سازی استفاده میکنند •

(۱) — Acacias (۲) درختی که از آن کائوچو بدست میاید •

(۳) — گز = Tamarix (۴) — کهسور = Prosopis

گنار (۱)

درختی است معروف که میوه آن شبیه زال زالك است و مصرف
خوراکی دارد و از برگ آن سدر بدست میاید و چوب آنرا
در ساختن خانه بکار میبرند •

اسبه کوش (Espé - Houch)

نباتی است که دانه های آنرا برای شستشوی چشم بکار میبرند
و عقیده دارند که خاصیت ضد عفونی دارد و چشم درد را درمان میکند •

دونسی (Doni)

گیاهی است باندازه نیم متر با گل های زرد رنگ و خوشبو
که در مواقع بارندگی بغراوانی میروید و روستائیان برای تعلیف دامها از آن استفاده
میکنند •

کک (Kanak)

علفی است باندازه ۴ سانتیمتر با برگ های ریز سبز رنگ که
ساقه نازک و توخالی دارد و مصرف تعلیف دامها میرسد •

اسکمبل (۲) - (Eskambel)

درختی است باندازه دو متر که پوست و ریشه آنرا میجوشانند
و داخل پوست گوسفند میکنند تا آنرا رنگ کرده بصورت مشک در آورند چوب آن -
بمصرف سوخت میرسد •

شولک (Choulak)

گیاهی است شبیه پنیرک باندازه ۵۰ سانتیمتر که گل

سفید رنگی دارد دامها از آن میخورند •

دنگ ریز (Dang - riz)

بوته ایست باندازه ۲۰ سانتیمتر که دریا بان میروید شبیه بوته
گندم است که بمصرف تعلیف دام میرسد .

سیالنج (Sia - Londj)

علفی است باندازه ۵۰ سانتیمتر شبیه بوته گندم که دلام ها از
ان تعلیف میکنند .

بسون (Bon)

گیاهی است خرنده با بزرگهای ریز که ریشه ان سطحی است و مزه
ان شیرین است و بمصرف تعلیف دامها میرسد .

گستخ (Gos - Tegn)

طول این گیاه به یکمتر میرسد که گل زرد رنگی دارد دامها از
برگ ان میخورند و از ساقه ان برای سوخت استفاده میکنند .

چفندر

گیاهی است شبیه چفندر که گل زرد رنگی دارد و برگ ان ترش
مزه است و بمصرف تعلیف دام ها میرسد .

گوشولک (Gou - Choulak)

گیاهی است ظرد آریه بلندی نیممتر که شتران میخورند .

بود هیرو (Bôn - de - Hirô)

گیاهی است که در میان مزرعه تنباکو میروید خاصیت انگلی دارد
غذای تنباکورا میکشد و موجب خشک شدن بوته تنباکو میگردد.

گیا گندم (Gia - gandom)

گیاهی است با ارتفاع ۷۵ سانتیمتر که در میان مزرعه گندم میروید
خوشه ای شبیه گندم دارد این گیاه را برای اینکه با محصول گندم مخلوط نشود -
مدتی قبل از درو گندم میچینند و بمصرف تعلیف دام ها میبرسانند.

خار مغیل (Khar - ē - mōgheyl)

گیاهی است خاردار که در پایان بغراوانی میروید ساقه های آنرا
روی آتش میگذارند تا برشته شده و خارهایش بسوزد سپس آنرا میکوبند تا دانه ها
بتوانند از آن براحش تعلیف کنند خار مغیل علفی است مفید و مقوی برای حیوانات
و ممکن است برای فروش هم آنرا بار شتر کرده بشهر ببرند.

از گیاهان دیگر این منطقه جر (Djar) و ارشک (Arechk)

را میتوان نامبرد که در نوع گیاه صحرائی است و بمصرف خوراک شتر میروند.
از نباتات زراعی گندم • جو • ارزن • حنا • تنباکو -
واز درختان لیموترش • خرما • و نارنج را میتوان ذکر کرد.

۱۰ - جانوران :

حیوانات وحشی این منطقه گرگ - روباه - شغال - خوک
(گراز) - کفتار - گربه وحشی - آهو و موش صحرائی (موش خرما) میباشد. از
خزندگان مار و از حشرات موزی عقرب و رطیل • از پرندگان اهویره پرزرد (۱) دراج
(۱) - پرزرد پرنده ایست باندازه گنجشک که از سرد سیر میاید و به مزارع گندم خسارت
وارد میکند.

کمن ذیل (۱) (Caman- zil) گنجشک - چکور (۲) (Tchakour)
 بلبل - کلاغ - باز شکاری (شاهین) - کبوتر وحشی - خفاش - پرستو و کفار (۳)
 (Kaghar) را میتوان نامبرد .

از حیوانات وحشی گرگ گاه به گوسفند ها حمله میکند در چند سال
 پیش و گرگ ناگهان به ده حمله کرده و چند کودک را ربوده است . خوک افت بزرگی
 برای مزرعه میباشد . و روستائیان برای محافظت مزرعه در برابر این حیوان وحشی در
 میان مزارع ترسک میگذارند بعلاوه این حیوان گاه بده حمله میکند و موجب تلفات
 میگردد . در سال ۴۵ یکنفر زن بر اثر حمله خوک در گذشته است .

پرندگان هم غالباً به مزارع گندم و جو خسارت وارد میآورند اهالی -
 برای دور کردن پرندگان از مزرعه از قلاب سنگ و تراغا (۴) استفاده میکنند .

شکار در این ده چندان معمول نیست و اهالی بشکار حیوانات چندان
 توجهی ندارند تنها وسیله شکار آنها دامهائی است که خودشان میسازند و پرندگان
 را قید میکنند که نیمی سرگیری برای کوبکان است و از نظر اقتصادی اهمیتی ندارد .
 نهشتهای این منطقه تا مساحت زیادی که بین کوه و ریاق قرار دارد . -
 شکارگاه شیع های قطردوی میباشد که هر سال برای مدتی در حدود يك ماه در این
 منطقه ساکن میشوند و با بازهای شکاری که به همراه میآورند پرندگان را صید میکنند و
 در جیب و تشک به شکار اهو میپردازند . از حیوانات اهلی این ده گاو و گوسفند و بز
 و شتر و الا و مرغ و خروس را میتوان نام برد .

(۱) - کمن ذیل پرنده ای است شبیه دراج

(۲) - چکور - شانهبسر

(۳) - کفار پرنده ای است به بزرگی کبوتر که خالهائی دورگردن دارد .

(۴) - تراغا التي است که از شاخ و برگ درخت خرما درست میشود درازای آن ۱/۱

خارج است افراد و دست میچرخانند و بعد بجلو حرکت میدهند صدای شدیدی میدهد
 که پرندگان را ترسانده و از مزرعه دور میسازد .

بخش ششم

تاریخ ده

~~~~~

اند تاریخ ده پناهگشته مردم :

در باره نام ده و تاریخ پیدایش آن اطلاعاتی که از گفته مردم بدست آمده افسانه آمیز است و از بنیان با خیال در آمیخته که نمیتوان بین آنها ارتباطی ایجاد کرد . بعضی عا عقیده دارند که " حسن لنگ گو سفند " داری بود از مردم بلوچ که برای تعلیف دامهای خود از سرزمینی به سرزمین دیگر کوچ میکرد و پیوسته در حرکت بود . وقتی به مرا تھ و چلو زار (۱) کناره شرقی رودخانه ای که بعدها به حسن لنگی معروف شد رسید و محیط را برای پرورش دامها مناسب دید در آنجا سکونت اختیار کرد و خانه واغلی برای خود ساخت و بتدریج بکاشتن درخت خرما و دامداری مشغول شد و از برکت محیط استفاده فراوانی برده زندگی اشرار رونق داد کاروانیان و مسافرانی که در آمد میرفت بودند در این مکان توقف میکردند و از شیر و محصولات حسن لنگ استفاده مینمودند و شب را میگذرانیدند . بتدریج اینجا بصورت منزلگاه خوبی برای مسافران و کاروانیان درآمد و بنام حسن لنگی معروف شد . وجود رودخانه و مراتع سبز موجب شد که گروههای زیادی از سایر نقاط برای سکونت دائم باین مکان کوچ کرده بساختن خانه و غرس فسیل (۲) پرداختند و اجتماعی تشکیل دادند . زمانهای فراوانی گذشت تا این مکان آبادی گرفت و بصورت دهی درآمد و با اینکه خود حسن لنگ مورد هجوم و غارت ایلات بیابانگرد قرار گرفته و از این مکان کوچ کرده بود نام او بروی این ده برجای ماند . یکی از پیرمردان ده اظهار داشت که نام قبلی آبادی " ده وزان " (Deh - Vazan) بود . حسن نام مردی بود از اهالی لنگه که در اینجا به آبادی پرداخت و بعد در اثر هجوم ایلات غارتگر به قشمر گریخت . بنظر میرسد که قبلا خانه های آبادی در این دست ده در محلی بنام - یا مسجد قرار داشت که اندک اندک رویه خرابی گذاشت و بالادستان آباد شد .

(۲) - فسیل = نهال نخل

(۱) - چلو زار = علفزار

آثاری از قبرستان کهنه و قدیمی در سمت جنوب آن هنوز مشهود است • عقاید و نظریاتی که روستائیان درباره نام ده و تاریخ پیدایش آن ابراز داشتند • گرچه بصورت افسانه هائی درآمده است ولی از همین افسانه ها میتوان واقعیتی را استنباط کرد و آن بی تردید امکانات مساعد محیطی - وجود رودخانه و آب بود که موجب تمرکز جمعیت و تشکیل اجتماع و وجود آمدن ده و آبادی گردیده است •

۲- تاریخ ده بموجب اسناد مکتوب : اطلاعاتی که درباره تاریخ ده از روی اسناد مکتوب بدست آمده بسیار محدود است

و از حدود دوره قاجار تجاوز نمیکند لیکن در

همین مدت تغییرات و دگرگونیهای زیادی در تاریخ ده و مالکیت آن روی داده است زمانی دهکده به علت بی ابی بایر بوده و مدتی نیز امامان مسقط آن را در اجاره داشتند بالاخره در مالکیت ده تحولات زیادی پیدا کرد ولی همه اینها برای ما روشن نیست تنها ماخذ ما درباره تاریخ ده کتاببندربعاس و خلیج فارس تألیف محمد علی سدید السلطنه است • وی در جلد اول و دوم کتاب خود اطلاعاتی بدست میدهد که عینا در زیر نقل میشود :

« در زمانی که ال بوسعید یعنی امامان مسقط عباسی و مشافعات را از دولت اجاره مینمودند بستگان آنها مزارع و نخلستانهای حسن لنکی را آباد نمودند • بعد از آنکه دولت ایران عباسی و مشافعات را از اجاره امامان مسقط خارج نمود و عربها نزاری شدند محمد کمال مالک آن ده هم فرار نمود و حسن لنکی بدون مالک ماند و دولت تصرف نمود • در سال هزار و سیصد و ده هجری قمری سلطنت ناصرالدین شاه از طرف دولت بعنوان تصاحب تفویض رئیس حسن خان بیگلریگی کلا نتر متوفی شمیلات گردید و از حسن خدمات بیگلریگی زیاد آباد گردید و باغ بستری در آنجا ایجاد نمود هنوز باقیست لیکن بایر است و محصولات سالیانه آنجا از پنجاه هزار تومان تجاوز نمیکند • در سلطنت مظفرالدین شاه سال هزار و سیصد و بیست و سه هجری قمری به تحریک خارجی دولت آنجا را از بیگلریگی استرداد نمود از عدم توجه کارگزاران حال که مشغول نوشتنیم

عایدات آن نقطه از هزار تومان تجاوز نمیکند رعیت هم از تعدی واجحاف به خدمات اربابی نپردازند (۱) - ملاحظه میشود زمانی که منطقه بندرباس در اجاره امامان مسقط بود مزارع و نخلستان حسن لنگی بمنظور بهره برداری بیشتر مورد توجه قرار گرفت و آباد شد. لیکن این امر برای دولت نفعی نداشت در نتیجه منطقه بندرباس را از اجاره امامان مسقط درآورد و حسن لنگی را که بدون مالک مانده بود تصاحب کرد و به رئیس خان بیگلربیگی واگذار نمود. بدون شك حسن خان کلا نتر وقت هم که قدرت زیادی بدست آورده بود برای گردآوری بهره مالکانه ظلم و زور بیحدی بروستائیان روا میداشت بنا باظهار روستائیان وی مردی جبار و ستمگر بود و چون در امور مالیات مرتکب اختلاس شد دولت حسن لنگی را از او پس گرفت.

سدید السلطنه در جلد دوم همین کتاب مینویسد: "حسن لنگی از اب رودخانه دودرغ مشروب نشده چون آب نداشته است و بایر بوده تا اوان حکومت عرب در عباسی و مضافات که امامان مسقط از دولت اجاره مینمودند. شیخ احمد پسر شیخ عبدالرسول جد امی سدید السلطنه (نگارنده) در مراجعت خود از مکه معظمه به مسقط عبور کرد. حسن لنگی را سالیانه صد و هشتاد تومان اجاره کرد و اجازه حاصل نمود که آب رودخانه دودرغ را به حسن لنگی ارد. بهمین قصد به انجامد و پس از زحمات زیاد به مقصود خود موفق شد و آب را بانجارسانید و مشغول غرس نخیلات شد پس از آن اقامت حسن ضابط شمیلات نخیلات زیاد در آنجا غرس کرد چون در گذشت برادر موسی الیه احمد شاه خان نصف آن نخیلات را ارثا مالک شده پس از وفات پسرش عبدالله خان انشغال یافت عبد الله خان هم بر رئیس حسن خان بیگلربیگی فروخت - در هزار و سیصد و شش هجری قمری بیگلربیگی نصف دیگر نخیلات را که متعلق بدولت بود در دوازده هزار تومان ابتیاع نمود. شانزده سال پس از آن دولت متوجه خبسط خود شده از بیگلربیگی باز پس گرفت. یعنی در سال هزار و سیصد و بیست و هجری قمری حسن لنگی باز جز خالصه دولت درآمد از آن سال هر ساله بمباشری که برای شمیلات تعیین شد بمبلغ اندک اجاره دادندی و اجاره کنندگان چنانکه باید خدمت نمودند. در رجا از رونق افتاد نخیلات که خالصه دولت بود ضایع شده اخیرا دیگر نمرنداده در سال هزار و سیصد و سی هجری قمری برای مدت ۴ سال رئیس علی حسن قاسم مباشر

میناب اجاره نمود از قرار سالیانه دو هزار و سیصد و پنجاه تومان بامید اینکه در دو سال اول خدمت کند و در دو سال اخیر فایده بردارد؛ چنانچه ملا حظہ شد نویسنده در جلد دوم کتاب خود تفسیراتی که در تاریخ مالکیت ده روی داده بنحو دیگری بیان داشته است بهر حال میتوان نتیجه گرفت که وضع مالکیت ده در طول تاریخ نظم و ثباتی نداشته بود و مالکان و مباشراتی که دهکده را در اختیار داشتند جز سود جوئی منظوری نداشتند و برای تامین منافع خود همواره دهقانان را مورد ظلم و زور قرار داده از آنان بهره‌کشی میکردند. نارضائی روستائیان و آشفتگی اوضاع و عدم تامین اجتماعی در اثر حملات پیاپی ایلات بیابانگرد که دهکده را مورد هجوم و غارت قرار میدادند موانع بزرگی برای پیشرفت و ترقی محسوب میشد بخصوص زمانی که مباشران آنها در اجاره داشتند بعلمت بی توجهی آنان بکلی از رونق افتاده بود.

۲- حوادث تاریخی : در تاریخ حسن لنگی حوادث ناگوار زیادی روی داده است سیل همواره موجب خرابیها و خسارات فراوان برای روستائیان میشده است. خانه‌ها را خراب میکرد و نخلها را کنده با خود میبرد. مسیر رودخانه را عوض میکرد و گاه موجب تلفات میشد.

ناامنی از جهت ایلات و عشایر بیابانگرد نیز همواره وجود داشت و بارها - ایلات تشنائی و بختیاری و شاکردی و بهارلو را مورد هجوم قرار دادند این غارتگری‌ها بخصوص بوسیله ایل بهارلو بقدری وحشیانه و شدید بود که امروزه وازه بهارلو در بهجای غارتگر استعمال میشود و اگر کسی از اهالی رفتاری خشن و روحیه ای پر خاشجو داشته باشد او را بهارلو مینامند. ناامنی اجتماعی موجب میشد که همواره روستائیان ده را ترک کرده بمناطق دیگری کوچ کنند و در نتیجه نظم و ثباتی در جامعه وجود نداشته بود. البته این هجوم و غارت در زمانی بود که پاسگاه ژاندارمری در منطقه وجود نداشت و بطوریکه در قسمت مربوط به پاسگاه ژاندارمری خواهد آمد بعلمت همین حوادث پاسگاه ژاندارمری در این منطقه بر جوب آمد اینک بطور خلاصه به نقل یکی از حوادث میپردازیم این حادثه را یکی از روستائیان که خود در جریان واقع بود نقل کرده است (در حدود

۲۴ سال پیش)

غروب یکی از روزهای ماه رمضان بود که گروهی از ایل بلوچ به ده حمله کردند و با تشریدن خانه ها و چپاول پرداختند . شعله های آتش اهالی را به وحشتانداخته هرکس برای حفظ جان خود و مخفی کردن اشیاء گرانبها از دستبرد سارقین به محل مناسبی فرار میکرد شعله های آتش ده را بکلی روشن کرده بود بطوریکه در فاصله های زیاد افراد تشخیص داده میشدند . چپاولگران با قنداق تفنگ با افراد حمله میکردند و آنان را بشدت مجروح میساختند صدای تفنگ وحشت و ترس را بیشتر کرده بود . یکی از روستا ئیان گاه از مزرعه به خانه آمد بتصور اینکه آتش سوزی بطور اتفاقی روی داده است کوزه آب را برداشت و تا خواست آب بروی آتش بریزد با گلوله از پای درآمد بلوچ ها او را تر اشراف کردند در اثر این حادثه گروهی از زن و مرد و کودک مجروح و کتف هم کشته شده و در آتش سوخته بود . چون ده همیشه مورد هجوم و غارت قرار میگرفت مالک ده برای برتراری امنیت و نفر از اهالی را برای همین منظور مسلح کرده بود اینها وقتی وضع را چنین دیدند شروع به تیراندازی کردند . بلوچ ها چون صدای تیر را شنیدند مقداری از اموال مسروقه را گرفته و فرار کردند . این ایلات به میناب و بندعباس و ده گاو مرده و ده نیان و روستاهای دیگر این منطقه حمله میکردند . بدین ترتیب در تاریخ ده اینگونه وقایع ناگوار بسیار روی داده و همیشه موجب نا امانی اهالی و در نتیجه عقب ماندگی ده میشده است .

بخش سوم

سیمای ده

=====

۱- نقشه ده :

حسن لنگی تقریباً مستطیل شکل است و جدول (۱)

اب از شمال وارد ده شده و سرتاسر دهکده را تا

انتهای حد جنوبی اش میپیماید .

از این جدول در فاصله های مختلف جدولهای فرعی دیگری جدا شده وارد -
نخلستانها و اراضی میگردد رودخانه حسن لنگی در میان اراضی قسمت غرب ده
از شمال به جنوب جریان دارد بطوریکه قسمتی از اراضی دیمزاده و ساختمان
مربوط به قدمگاه حضرت امیر در جانب غرب آن قرار میگیرد از این ده دو جاده شوسه
میگذرد یکی در قسمت شمال و دیگر در مرکز آن و دهکده را از عرض قطع میکند
در محل تلاقی جاده ها بارونخانه و جدول آب پلهائی احداث شده است . خانه
های دهکده و دیگر اماکن بدون هیچ حصاری در دوسوی جاده ها و کنار جدولهای
آب و حواشی نخلستانها بطور پراکنده قرار دارد . فاصله خانه ها از هم دور است و در
بعضی قسمتها که محلات ده را تشکیل میدهند نسبت بهم نزدیک ترند . در شمال
شرقی ده جاده فرعی حسنلنگی به شکیل بتایائی از برج قدیمی بصورت دیوار
گلی مخسرویه ای برجای است . این دیوار در سالهای پیش بلند تر بوده و در اثر
حوادث طبیعی مانند باد و باران خراب شده است . هم اکنون ارتفاع آن به ۳-۴
متر میرسد . از آثار قدیمی دیگر قبرستان کهنه ایست که در جنوب ده در محلی بنام
" زنگی شاه " قرار دارد . بنظر میرسد که محل آبادی قبلا در این دست ده قرار
داشته است که پس از احداث جدول آب بتدریج خراب شده و روستائیان متوجه قسمت
شمالی ترده شده به فخل کاری و ساختن خانه ها پرداخته اند .

(۱) - نهراب را در اصطلاح محلی جدول گویند این جدول بوسیله روستائیان
در گذشته احداث شده است .

اکنون قسمت اعظم اراضی در پائین دست ده در جنوب گسترده است و آب جدول
ابتدا نخلستانها را مشروب میکند و سپس به اراضی میرسد . در قسمت شرق ده
نزدیک محله کهنه بندان مجاور جاده قدیم ساختمان شرکت تعاونی روستائی
قرار دارد و کهنه و روی خرابی است . برای احداث ساختمان جدید سهامداران
شرکت تعاونی هر کدام مقداری پول روپهم گذاشتند که ساختمان جدیدی به
سازند ولی تاکنون اقدامی صورت نگرفته است . در این ده دو قهوه خانه
وجود دارد . یکی از این قهوه خانه ها کپری است که در قسمت جنوبی ده نزدیک
جاده قدیم در سالهای پیش دایر شده و یکی دیگر خشت و گلی که در سالهای -
اخیر منظور استفاده کارگران جاده جدید بوجود آمده است . پاسگاه زاندارمری
سابقا در میان ده و مجاور مدرسه قرار داشت در سالهای اخیر به محل دیگری که در
حدود ۲ کیلومتری غرب ده کنارجاده قدیم قرار دارد انتقال یافت . ساختمان پاسگاه
زاندارمری نو و نارای ۳ اطاق میباشد . در این ده حمام وجود ندارد و روستائیان -
از آب جدول برای استحمام استفاده میکنند .

۲- محله ها : دهکده حسن لنگی از ۸ محله بشرح زیر تشکیل شده
است :

- محله گوگای (Gow - Gavi) - در شمال دهکده بالای
جاده جدید قرار دارد طبق اظهار روستائیان نام اصلی این محله گه گوی (-
(GOH- GAVI) است که چون کلمه ای زشت بوده بتدریج به گوگای
تبدیل شده است .

در این محله تعداد زیادی درختان کهنه و قد برانراشته . شاخ و برگ -
گسترانده روی زمین سایه میاندازند و گاوها را موقع گرمای هوا زیر سایه این درختان
می آرامند . اراضی این محله و نخلستانهایش در اثر کود حیوانی و شاخ و برگ درختان
که بمرور در آنجا جمع شده قوه گرته از لحاظ کشاورزی استعداد و حاصلخیزی
بیشتری دارند .

در این محله جمعیت کپری ساکن هستند و تعداد خانه های آن ۱۱ باب میباشد که ۵ باب آن کپری و ۴ باب آن ساختمان خشت و گلی است و ۲ باب دیگر مخلوط از ساختمان خشت و گلی و کپری است .

محله چیل (Tehil) در قسمت شمال غربی دهکده مجاور رودخانه حسلنگی قرار دارد . چیل واژه ای محلی و بمعنی فرو رفتگی نهائی است که در اثر سیل ایجاد میشود . چون این قسمت از دهکده سیل گیر است و نخلستانهایش بیشتر در سیل قرار دارد از زمانهای گذشته بنام چیل معروف شده است . این محله دارای ۱۰ باب خانه کپری و ۶ باب ساختمان خشت و گلی و ۲ باب مخلوط است

محله بیست منی : این محله در جنوب جاده جدید نزدیک محله چیل قرار دارد در گذشته اراضی بیست منی استعداد فراوانی داشته و فلات واحد و تخی بیست تخم برداشت میشده است . اطلاق اصطلاح بیست منی به این محله روی همین اصل میباشد . جدول بزرگ آب در قسمت شرقی بیست منی جریان دارد که شاخه ای از آن منشعب شده داخل نخلستانها و اراضی این محله میگردد . بیست منی وسیع ترین محله دهکده است و جمعیت زیاد تری در آن سکونت دارند . ۶۸ باب خانه در این محله وجود دارد که ۵۴ باب آن کپری و ۶ باب خشت و گلی و ۸ باب مخلوطی است از ساختمان خشت و گلی و کپری .

محله گرکی (Gazaki) : گرکی در قسمت شرقی دهکده و باین جاده جدید قرار دارد جدول بزرگ آب از قسمت غربی آن میگذرد و آنرا از محله بیست منی جدا میسازد . در این محله درختان گز فراوان است و همین جهت بنام گرکی معروف شده است . محله گرکی دارای ۳۳ باب خانه کپری و ۵ باب خانه خشت و گلی و ۴ باب مخلوط از خانه کپری و ساختمان خشت و گلی است .

محلۀ کهنه بندان : کهنه بندان محلۀ کوچکی است که در جنوب گزگی قرار دارد . حد فاصلۀ کهنه بندان و گزگی تا مساحت زیادی زمین های بایر گسترده است . کهنه بندان تنها ۲ باب خانۀ کبری دارد که در کنار نخلستان ساخته شده است . این دو باب خانۀ محلۀ کوچک کهنه بندان را تشکیل میدهد که بعلمت وجود بند (سد) کهنه و قدیمی به این نام خوانده میشود .

محلۀ مهرغان (Mahraghan) : مهرغان (۱) (Mahragh) در اصطلاح محلی بزمینهای محصور شده ای اطلاق میشود که در آن سبزی کاری میکنند . چون در گذشته در محلۀ مهرغان بوسیله چاههای دستی سبزی کاری میشد است بنام مهرغان - معروف شده است . جاده شوسه بندر عباس - میناب قسمتی از شمال این محلۀ را قطع میکند و جدول آب از میان این محلۀ میگذرد ابتدا نخلستانها و سپس زراعتی را مشروب میکند . در محلۀ مهرغان ۴۰ باب خانۀ وجود دارد که تنها ۴ باب آن خشت و گلی و ۴ باب مخلوط از ساختمان خشت و گلی و کبری و ۳۲ باب دیگر خانۀ کبری است .

محلۀ سرخ دنگان (Sorkh - Dangan) :

واژه دنگ بمعنی دانه است و سرخ دنگ بمعنی دانه سرخ . درختان خرمای این منطقه دارای دانه های سرخ و بسیار مرغوب است بهمین جهت اصطلاح سرخ دنگان به این محل اطلاق شده است . این محلۀ در قسمت شمال غربی محلۀ مهرغان قرار گرفته و خانه های آن در دو سوی جاده قدیم پراکنده است . تعداد این خانۀ ۲۸ باب است که ۲۱ باب آن کبری و ۵ باب آن ساختمان خشت و گلی و ۲ باب مخلوط از ساختمان خشت و گلی و کبری است .

(۱) - مهرغان عبارت است از محوطه ای که با آب دست ترکاری و سبزیکاری بعمل آید .

"بندر عباس و خلیج فارس" تألیف سید السلطنه صفحه ۷۳

محلہ پایرج : محلہ پایرج در قسمت غرب دھکدہ قرار دارد . قسمتی از نخلستانهای آن در شمال جادہ قدیم و قسمتی در جنوب آن قرار دارد . بنا با ظہار روستائیان در گذشته در این محل برجی وجود داشته است کہ اصطلاح پایرج بان اطلاق گردیدہ است . محلہ پایرج ۱۱ رای ۲۲ باب خانہ کپری و ۱۲ باب خانہ خشت و گلی و ۳ باب مخلوط از ساختمان خشت و گلی و کپری است .

۳- مدرسه : مدرسہ در محلہ مہرغان و فاصلہ ۸۰۰ متری شمال جادہ قدیم قرار دارد و جدول بزرگ اب از غرب آن میگذرد . ساختمان مدرسہ کہ در ابتدای تاسیس از طرف مالک دہ واگذار شدہ بود خشت و گلی و کھنہ است حیاط مدرسہ وسیع و بدون حصار میباشد . و درخت کهنسالی انرا سایہ میاندازد . تعداد اطاقهای مدرسہ ۴ باب میباشد کہ ۱۲ اطاق آن برای کلاس اختصاص دارد . اطاقهای مدرسہ کثیف و تاریک است و از لحاظ بہداشتی برای آموزش مناسب نیست .

۴- اماکن مقدسہ : در دھکدہ حسن لنگی مسجد وجود دارد و روستائیان مراسم سوگواری مذہبی خود را در دو تکیہ برگذار میکنند کہ بنامهای تکیہ بالا و تکیہ پائین خوانندہ میشود . این دو تکیہ در حدود ۳ - ۴ کیلومتر از ہم فاصلہ دارند و رفت و آمد بہ تکیہ ہا بیشتر در مواقع عزاداریہای مذہبی کہ تعصبات دینی شدت مییابد صورت میگیرد . از اماکن مقدسہ دیگر دھکدہ است کہ بنامهای شاہ ولی و حضرت علی کہ معتقدند پیشوایان دینی در این مکان نماز خوانندہ اند . فاصلہ این دھکدہ ہا در حدود ۱ کیلومتر است یکی در قسمت غرب رودخانہ و دیگری در جانب شرق آن در میان محلہ بیست منی واقع است . درختان بزرگی کہ در نظر اہالی مقدسند و مورد احترام آنها میباشد در اطراف دھکدہ ہا قد کشیدہ اند و نوعی احترام و ترس امیز بہ محیط میبخشند . در گذشتہ کسی از اہالی جرأت نہیکرن این درختانرا بی احترامی کردہ شاخہ ہایش را قطع نماید ولی امروزہ پیر مرد غالی

محل این جرات را کرده و شاخه های درختان را بریده و غال میسازد و در مقابل مقداری از درآمد آنرا به متولی قدمگاه میپردازد. علاوه بر اینها در شمال محله پابج بالای جاده قدیم درخت کهنوی است که دور آنرا دیواری گلی با ارتفاع ۲ متر احداث کردند عقیده عمومی بر اینست که در قدیم یکی از اهالی شخص بزرگواری را بخواب دید با عبا و شالی سبزرنگ بر کمر که از آن سوی دریاها آمده و میگفت: من شیخ پرنده ام از آنزمان - درختی در این مکان روئیده و به شیخ پرنده معروف شده است. این درخت معجزات زیادی میکند بهمین جهت مورد احترام و تقدیس مردم است و اهالی در موقع گرفتاری و مشکلات زندگی بان پناه میبرند و برای آن گوسفند قربانی میکنند و پول نذر مینمایند.

۵- سبک خانه ها : خانه های دهکده حسن لنگی تحت تاثیر اقلیم و اوضاع و احوال محیط جغرافیائی قرار گرفته اکثر کپری است لیکن در سالهای اخیر روستائیان به احداث خانه های خشت و گلی نیز اقدام کرده اند. بطور کلی در این ده سه نوع خانه مشاهده شده است که بشرح آنها میپردازیم:

— خانه های حصیری (کپری)

معمول ترین خانه های این دهکده حصیری است که در محل کبر نامیده میشود. سبک این خانه ها بسیار ساده است. دیوار و سقف آن از سوند (۱) (Sevend) تشکیل گردیده است. بدین ترتیب دور چند تیر چوبی که بر زمین فرو رفته و محکم است با سوند میپوشانند و سپس روی آن دو تا چهار قطعه سوند بطور شیب دار گذاشته و به تیرهای چوبی که در بالا و چهار طرف آن روی دیوارها قرار دارد محکم میبندند و انتهای سوند را تا حدود نیم متر بجلو میآورند. معمولا کپرها با یک در چوبی به بیرون ارتباط دارد. در آن هم سطح زمین یا در حدود ده سانتی متر بالاتر از سطح زمین بوده و گلی است. دوام کپرها در مقابل بادهای شدید و طوفانهای این منطقه بسیار کم است و غالبا بیش از دو سال دوام ندارد. برای

(۱) — سوند حصیری که با شاخ و برگ و الیاف خرما بافته میشود.

رفع این مشکل بسیاری از روستائیان دیوارهای کپرا تا ارتفاع دو متر با گل میپوشانند تا اینکه مقاومت آنها در مقابل بادها زیاد تر شده دوام بیشتری داشته باشد. کپر در واقع بمنزله سایه بانی است که مردم را از حرارت سوزان خورشید محفوظ نگاه میدارد در تابستان بهنگام وزش باد های سوزان روستائیان دیوار و سقف کپر را خیس میکنند تا بادها اندکی مرطوب شده از گرمای درون کپر بکاهد. درون کپر هم ساده است و هیچ گونه تزییناتی در آن مشاهده نمیشود اشیاء و لوازم زندگی روستائیان بسیار ساده و ابتدائی است این اشیاء را معمولاً به میخ هایی که به تیر چوبی زده اند بند میکنند و یا درون سبد گذاشته بسقف خانه می آویزند. کف این خانه ها معمولاً برهنه است تنها فرش آنها حصیرهایی است که بابرگ خرما میسازند که قسمتی از کف اطلاق را می پوشاند.

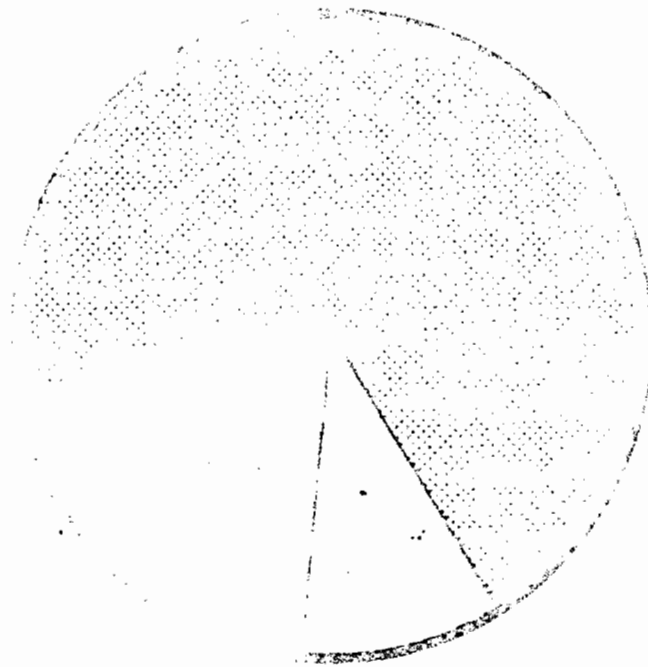
- خانه های خشت و گلی :

خانه های خشت و گلی بیشتر نوساز و متعلق بکسانی است که وضع مالی شان نسبت به دیگر روستائیان اندکی بهتر است. تر ساختن این خانه ها بیشتر از خانه های شهری تقلید کرده اند با این حال بسیار ساده است. بی ان از سنگ و گل و دیوارهای ان از خشت و گل ساخته شده است و سقف ان هموار است همه این خانه ها یک طبقه و اکثراً بدون پنجره است و تنها بایک یا دو در بیرون ارتباط دارد درون خانه معمولاً دارای سه چهار طاقچه است که اشیاء و لوازم زندگی را روی ان میگذارند. ترتیب قرار دادن اشیاء درون خانه های خشت و گلی نشان میدهد که اینان هنوز بزندگی در خانه های خشت و گلی عادت ندارند. در سالهای اخیر بخصوص پس از اجرای قانون اصلاحات ارضی تعداد خانه های خشت و گلی بیشتر شده است.

- خانه های مخلوط :

این خانه ها ترکیبی است از ساختمان خشت و گلی و خانه کبری که بهم وصل است خانه خشت و گلی غالباً بایک در به کپر ارتباط دارد

نمودار ۱ - توزیع انواع خانه های مسکونی

مخلوط 10.1%

خشت و گلی 71.1%

کپر 18.8%

و برای ورود به آن باید ابتدا از کپر عبور کرد • بعضی از این نوع ساختمانها در کنار کپر ساخته شده و با دیواری به کپر ارتباط دارد •

— مصالح ساختمانی :

اهالی حسن لنگی برای ساختن خانه های خود از —
وسایل موجود در ده استفاده میکنند مصالحی که در ساختمان کپر ها بکار رفته بسیار ساده و بیشتر از نخل است دیوار کپر ها از سوند ساخته شده که باشاخ و برگ و الباف درخت خرما درست میشود • تیرهای چوبی سقف کپر و اطراف آن غالبا از نخل استولی از درختان کهور و کار و گزم که در محل موجود است استفاده میکنند هر فرد روستائی در ساختن کپر مهارت دارد و غالبا خود ساختن و تعمیرات آنرا بعهده میگیرد • در ساختمان خشت و گلی از بنای محلی استفاده میکنند خشتها را خودشان میزنند و چون هوای محیط گرم است پس از اندک زمانی خشک شده و برای ساختمان آماده میشود • در سقف ساختمانهای خشت و گلی از چوب گر شاهی و نخل استفاده میشود و غالبا وی آنرا با گل میپوشانند بعضی ها که وضع بهتری دارند برای — استحکام خانه در ساختن سقف آن مقداری سیمان بکار میبرند • بهترین خانه های خشت و گلی ده در درجه اول در محله مهرغان و سپس در محله بیست منی و محله بابیج قرار دارد • همچنین پراکندگی خانه ها در محله مهرغان نسبت به حالات دیگر کمتر است • در جدول زیر توزیع خانه های ده بر حسب نوع — تعداد و درصد آنها نشان داده میشود •

جدول ۳ - توزیع انواع خانه های حسبلنگی

نوع ساختمان	تعداد	درصد
کبر	۱۷۳	۷۰/۳۳
خشت و گلی	۴۸	۱۹/۵۱
مخلوط از خشت و گلی و کبر	۲۵	۱۰/۱۶
جمع	۲۴۶	۱۰۰/-

بطوریکه ملا حظہ میشود تعداد کل خانه های ده ۲۴۶ باب میباشد که قسمت اعظم آن یعنی ۱۷۳ باب کبر است که شامل ۷۰/۳۳ درصد از کل خانه های ده میباشد .

عللی پراکندگی خانه ها :

خانه های ده کده حسن لنگی اکثرا در کنار -
 نخلستانها و مزارع قرار گرفته است تا -
 خانوار بتواند از نخلستان شخصی مجاور
 خانه خود بخوبی محافظت کند در غیر این صورت نخلها در اثر بی مبالاتی از بین میروند بهمین جهت خانه ها از هم دور و پراکنده و بیشتر حواشی نخلستانها ساخته شده است . علت دیگر حمل کود حیوانی حاصل از طویله خانوار به نخلستان است که باسانی صورت میگیرد چون غالباً مردان روستائی بغل کمی برآمد از راه کشاورزی و نخلداری در خارج از ده و یا در نقطه دوری به کار اشتغال دارند زنان و کودکان در سنین بالا که نامر کشاورزی و نخلداری نقش موثری ندارند باسانی میتوانند به حمل کود حیوانی و محافظت نخلستانها بپردازند . علت دیگر مشکلاتی است که در امر زراعت وجود دارد پرندگان سرحدی در مواقع رسیدن غلات همواره مزارع را مورد هجوم

قرار میدهند و از بین میبرند • دور کردن پرند ه ها . وقتی خانه ها مجاور مزارع باشد اسانتر صورت میگیرد و هر کودکی میتواند اینکار را انجام دهد وقتی زارع خسته شد و از کار بازگشت فوراً زن یا فرزندش بمرعه میرود و کار او را دنبال میکند شکی نیست که شرایط اقلیمی و آب و هوایی این منطقه هم در پراکندگی خانه ها موثر است باد های شدید و طوفانی که غالباً دهکده را مورد هجوم قرار میدهند و خانه های کپری را ویران میسازند موجب شده است که خانه ها با فاصله دور از هم ساخته شود و در میان آنها فاصله هایی برای جریان باد های شدید وجود داشته باشد • مشاهده نشان میدهد محلاتی که خانه های آن به نسبت جمع ترند - بیشتر در اثر طوفان خسارت دیده اند • از علل دیگر پراکندگی ناسازگاریهای روانی است که بین خانوار های این ده وجود دارد • اگر خانه ها جمع باشند افراد با هم نمیسازند بعلاوه دامهای يك خانواده وارد مزرعه و نخلستان خانوار دیگر شده و خساراتی بیار میآورند و این امر موجب اختلاف و کشمکش میان دو خانواده خواهد شد از این جهت هیچکدام حاضر نیستند در کنار خانه شان فرد دیگری از اهالی ده خانه ای ساخته سکونت کند • بنظر میرسد که ناسازگاری روانی معلول روحیه تفرد و انزوا ^{است} و یکی از عوامل آن پراکندگی خانه ها میباشد که همین امر خود - بصورت عامل جدیدی در تشدید پراکندگی خانه ها بشدت اثر گذاشته است •

اثر پراکندگی خانه ها در جامعه :

پراکندگی خانه ها جامعه حسن لنگی مسائل و دشواریهای زیادی بوجود آورد که در پیشرفت و توسعه اقتصادی و عمرانی

آن اثرات نامطلوبی برجای گذاشته است • دور و پراکنده بودن خانه ها موجب شده است که افراد کمتر با هم تماس بگیرند و از احوال همدیگر با خبر باشند این بی خبری و کمی ارتباط بایکدیگر اندك اندك روحیه اجتماعی را در افراد ضعیف کرده و تمایل به گوشه گیری و انزوا و جدائی را در این جامعه پدید آورده است • شکی نیست که در روستاها بسیاری از کارها چون آبیاری - لا رویی نهرها - تأمین بهداشت و کارهای عمرانی دیگر نیاز به همکاری و کارهای دسته جمعی دارد ولی در جامعه مورد

مطالعه روحیه تفرد و خود کامگی حاکم است این امر که در اثر پراکندگی خانه ها شدت یافته است از مهمترین عوامل عقب ماندگی ده محسوب میشود . یکی از روستائیان در این مورد اظهار داشت . در این ده هر کس خود را بزرگتر میداند و کسی حرف کسی را گوش نمیکند وقتی کاری پیش میاید که نیاز به همکاری داشته باشد همه خود را کنار میکشند و منتظرند که دیگری جلو بیافتد . الان در اثر سیل بند جلوی رودخانه خراب شده ولی برای درست کردن آن اقدامی بعمل نیامده است . ملا حظه میشود که عادت به همکاری و کارهای جمعی که در توسعه اقتصادی و عمرانی ده موثر است در اهالی این ده بسیار ضعیف میباشد بی تردید یکی از عوامل موثر در این امر پراکندگی خانه هاست . همچنین پراکندگی خانه ها برای مأموران دولتی که ببندهای رسیدگی بکارهای اهالی به نه میایند مشکلاتی بوجود میآورد .

در سرشماری سال ۱۳۳۵ جمعیت ده حسن لنگی ۴۸۱ نفر گزارش شده و احتمال دارد که مأمور سرشماری به علت فاصله زیاد خانه ها و دور بودن آنها از یکدیگر نتوانست از همه افراد سرشماری کند . از مسائل دیگری که در اثر پراکندگی خانه ها بوجود آمده این است که اگر اتفاقی ناگواری برای یکی از اهالی روی دهد یا کسی فوت کند همه اهالی از وقوع آن باخبر نمیشوند در حالیکه ده واحد اجتماعی کوچکی است و هر واقعه بفاصله زمانی کوتاه بگوش همه میرسد . رویهمرفته دشواریها و مسائل ناشی از پراکندگی خانه ها موانع بزرگی در پیشرفت و توسعه اقتصادی و عمرانی ده بوده و موجب عقب ماندن این جامعه گردیده است .

فصل دوم

مالکیت و اصلاحات ارضی

۱- وضع مالکیت قبل از تقسیم اراضی

چنانچه در تاریخ ده شرح داده شد (۱) وضع مالکیت حسن لنگی در زمانهای گذشته تغییرات زیادی کرده است تا در سال ۱۳۲۲ هجری قمری در سلطنت مظفرالدین شاه بصورت خالصه دولت درآمد و از آن تاریخ هر سال از طرف دولت به مباشری اجاره داده میشد. سدید السلطنه وضع مالکیت ده را بر این دوره چنین توصیف کرده است: "نخیلات حسن لنگی که از آب رود خانه مشروب میشوند دو گونه اند یک گونه خالصه دولت است دیگر متعلق به رعایا است که آنها را غرس کرده اند لیکن رعایا در اراضی کشت و زرع هیچگونه حق ندارند فقط نصف عایدات دخیلات و اشجار حق آنهاست نصف عایدات دخیلات رعایا هم حق دولت است مخارج و زحمات باهمان اشخاص است که آن نخیلات کاشته اند. پس آنچه بدو مشترک متعلق به دولت است خالصه گویند و آنچه متعلق به رعیت است که نصف عایدات آن بدولت دهند به غارسی معروف" (۲) بدینسان سالهای زیادی حسن لنگی جز املاک خالصه دولت نبود و بوسیله مباشران اداره میگردد. زمان زیادی گذشت تا اینکه یکی از مالکان بندر عباس قسمتی از آنرا از دولت خرید لیکن از تاریخ و چگونه خرید این ده از طرف مالک مزبور اطلاعی در دست نیست (۳) اداره ثبت اسناد و املاک بندر عباس در نامه ای که به اهالی حسن لنگی نوشته بود وضع مالکیت ده را در سالهای قبل از تقسیم اراضی روشن کرده است بنا بر این نامه

۱- رجوع شود به تاریخ ده

۲- بندر عباس و خلیج فارس تألیف محمد علی سدید السلطنه (کتابی) صفحه ۴۷۰

۳- بنابه اظهار روستائیان حسن آمر مالک سابق ده مبلغی بدو هکاره اداره مالیه شد و اداره مالیه نخلهای او را ضبط کرد و چندی بعد وراثت حسن آمر پیش یکی از مالکان بندر عباس رفتند و از او کمک خواستند شخص اخیر خسارات را پرداخت و رقیبال آن ۴۰/۶ سهم از کل خود ۹۶ سهم ده را به مالکیت خود آورد بقیه املاک به همان صورت باقی ماند.

مالکیت ۸۰ / ۲ دانک از کل ۶ دانک یعنی ۴۵ / ۶ سهم از ۹۶ سهم کل د معلوم است و بقیه آن بعلت اینکه عدّه زیادی التّعی مالکیت کرده اند و هنوز اختلا فاتی بین آنها وجود دارد مجهول المالک بحساب آمده است

۲- روابط مالک و زارع قبل از تقسیم اراضی

قبل از تقسیم اراضی حسن لنگی د اختیار یک نفر مالک بود و این شخص با اینکه کمتر از نیمی از د را صاحب بود از تمام اراضی آن بهره برداری میکرد و بجهت اینکه د دستگاه های دولتی آن زمان از او حمایت میکردند کاملاً برده مسلط بود و با قدرت زیاد بمنظور کسب ثروت و درآمد هرچه بیشتر از دهقانان بهره کشی مینمود رفتاری خشن داشت (۱) و کمتر نیازمند بهای جامعه را در می یافت و فکر او تنها در پیرامون منافعش و دور می زد روستائیان از ترس جرات کمترین اعتراضی نداشتند و شاید تصور میکردند که کلیه د مالکیت این مالک است و این امر را در جریان تقسیم اراضی هم به ما موزان اصلاً حاکم ارضی اظهار داشته اند .

بدون شک روابط مالک و زارع در گذشته که بر اساس ظلم و تعدی و ترس استوار بود د رارضاع اجتماعی و اقتصادی د هنوز د روضع شخصیتی افراد روستائی اثراتی پس نامطلوب برجای گذاشته است .

ناایمنی اجتماعی - ضعف روحیه همکاری اختلا فاتی و کشمکش های گروهی و بسیاری پدیده های ناگوار دیگر نمونه هائی از نتایج زیان آور این روابط است که در دل جامعه آنچنان ریشه ای عمیق د و اند که با وجود د گرگونی و لغو این روابط هنوز زیگو نهی باقی مانده است .

۱- یکی از روستائیان د راین باره اظهار داشت د ر موقع ورود مالک به د هر کدام تحفه و هدایائی برای او می برد و د ر پیش پای او سجده میکرد و بولی او همواره نسبت به ما با خوشنیتندی رفتار میکرد .

محل سکونت مالک در شهر بود و محلت اشتغالات زیاد (مالک زمانی نمایند هبند رعباس در مجلس شورای ملی بود) غالباً ده رابوسیه نمایند (سرکار) خود اداره می کرد و با اشخاص مختلف یایی از زارعین مورد اعتماد خود اجاره میداد چنانچه در پاسخ نامیده عده ای از زارعین که در سالهای گذشته مشترکاتقاضای اجاره کرده بودند نوشته بود: دست خط شمارسید مونسع اجاره آب چون مدتی طول کشید و خبری از طرف شما نرسید در تاریخ هفدهم آبانماه ۱۳۲۳ باجاره نصراله مداحی داده شد قدغن کردم موقسمع اجاره غارسین بر سایرین ترجیح داده شود و اب در اول مرحله به ایشان بدهد (۱) بدین ترتیب مالک اراضی رابه بکنفر اجاره میداد این شخص که در عین حال نمایندگی و مباشرت او را هم برعهده داشت اراضی ابی رابه عده ای از غارسین (۲) که به زراعت گندم و جو اشتغال می ورزیدند بطور مقطوع اجاره میداد (۳) ولی برای اراضی دیمی به میزان ۱۰۰ — از کل محصول بعنوان بهره مالکانه برداشت میشد. البته شاید در گذشته در زمان همین مالک اراضی ابی بصورت نصف کاری هم عمل میشد ولی این امر بمرت صورت می گرفت و منافعی مالک بیشتر از اجاره مقطوع بود و از باب بر سر حدین مسئله بین مالک یا نمایند هاش با زارعین اختلاف روی میداد و بین زارعین هم در مورد قبول اجاره زمین اختلاف عقیده پیدا میشد و اتفاقی می افتاد که عده ای از زارعین از پذیرش اجاره مقطوع اراضی ابی خود داری کنند و عده ای

۱- نامه مالک تاریخ ۱۳۲۳ / ۸ / ۲۱

۲- غارس کسی است که با گرفتن دستخط غارسی (اجازه نامه) از مالک نهال خرما غرس کند و از آن مواذبت و ابیاری نماید و سراز به ثمر رساندن نخل بر طبق قرارداد سهمی از محصول برداشت شد و رابه مالک بدهد.

۳- اجاره مزارع ابی در این ده سابقه تاریخی دارد و در زمانهای گذشته عده بصورت خالصه اداره میشد این وضع هم وجود داشته است. سدید السلطنه بهای اجاره زراعت ابی را برای هر هنگام ابد زمانی که از مالک غاصه دولت بود بدو تیج شرطی یکمده و بیست و پنج من جو نوشته است.

دیگر که قبلاً زراعت نکرده بودند این اجاره را قبول کرده به زراعت بپردازند. مالک همیشه از این اختلافات استفاده می کرد و اجاره اراضی را به روستائیان تحمیل مینمود و اگر عدای دست از کار می کشیدند از میان غارسین عدای دیگر را بکارگمارده و بدین وسیله منافعه خود را تأمین می کرد. بدین شکل یکنفر غارس ممکن بود در یکسال زراعتی اراضی ابی را اجاره کرده و به زراعت اشتغال ورزد و سال دیگر یا بعلت عدم درآمد کافی از زراعت از قبول اجاره خودداری کند و یا مالک میل نداشته بود به او اجاره دهد در هر حال از نار برکنار میشد و سهم آب او به او طلب دیگر واگذار میگردد. اجاره مقطوع برای یک هنگام (۱) اباز ۲۵۰ کیلو تا ۴۰۰ کیلو تخفیف می کرد که زارع خواه از زراعت محصول برداشت میکرد یا نمی کرد ملزم به پرداخت آن بود.

در حدود ۴-۵ سال قبل از تقسیم اراضی عدای زیاد از زارعین از سنگینی بها اجاره اعتراض کرده و آنرا پذیرفتند و درخواست کردند که به صورت نصف کاری عمل شود. عکس العمل مالک در برابر زارعین این بود که عدای زارعان را بکند و گوریند و اقبع در ۱۵ کیلومتری جنوب شرقی حسن لنگی بده آورد و مزارع ابی را به آنها اجاره داد.

ملاحظه میشود که در سالهای قبل از تقسیم اراضی مزارع ابی بصورت اجاره مقطوع بدون هیچ قید و شرطی به زارع برگذاری گردید و اجاره کنندگان هم وضع ثابتی نداشتند و ممکن بود در سالهای مختلف با هم فرق داشته و جابجا شوند.

بدین ترتیب روشن میشود که وضع نسبی ده که در اصطلاح محلی بنیچه (۲) (Bonitché) نام دارد از سالی بسال دیگر تغییر کرد و بی ثبات و سست و متزلزل بود.

۱- هنگام * واحد محلی اب و ان مقدار ابی است که در مدت ۱۲ ساعت از جدول اب ده جریان داشته و زمین را مشروب کند. میزان زمینی که به وسیله یک هنگام اب مشروب میگردد متناسب با عوامل اب و هوایی و از ۱/۲ هکتار تا ۱/۶ هکتار متغیر است.

۲- نسق یا بنیچه = مقرراتی که برای تقسیم استعین و قرارداد ابی که بسته میشود

۳- جریان اصلاحات ارضی

اخبار مربوط به جریان اصلاحات ارضی در ایران که ازادی و جراید

با اطلاع اهالی حسن لنگی رسید بود موجب بیداری آنها شده و از همان آغاز هیجانی در این جامعه پدید آورده است.

روستائیان با امید اینکه بزودی صاحب زمین خواهند شد خوشحال شده و با بی صبری منتظر

اجرای قانون درده بودند تا اینکه در سال ۱۳۴۱ عده ای از مأموران اصلاحات ارضی بده -

آمدند و پس از سخنرانی درباره لزوم ارباب و رعیتی با روستائیان به مذاکره

پرداختند در این مذاکرات از افراد صاحب نسق صحبت شد و روستائیان در این مورد نظریات

گوناگون و برعین حال متناقضی ابراز کردند . سرانجام از میان خرد چهار نفر را برگزیدند

تا با راهنمایی آنان تقسیم ارضی بعمل آید .

از جانب دیگر مالک از بدتها قبل به تکاپو افتاده بود که از ارضی یا لا اقل از تقسیم اب ده جلوگیری

و وانمود کند که همما به نخلستان (که مشمول قانون اصلاحات ارضی نبود) اختصاص

دارد . در نتیجه میان کدخدای دست نشاندۀ مالک و مزدوران او که سعی داشتند هائی

در جریان اصلاحات ارضی منافع ارباب را حفظ کنند و روستائیان دیگر اختلافات و کشمکش

بروز کرد و چند بار کاربزد و خورد و مداخله ژاندارمری کشید .

طرفداران مالک به مأموران اصلاحات ارضی اظهار داشتند که بمتعلق به نخلستان

است و تنها در مواقع زیادی اب مالک اجازه میداد پس از مشروب کردن نخلستان مازاد آنرا

برای آبیاری اراضی زراعی بکار ببرند و بدینوسیله میخواستند منظور مالک را تأمین کنند (۱)

۱- این منظر در نامه ای که مالک بعنوان یکی از روستائیان نوشته و او را علمدار ممالک -

نامیده بود بخوبی آشکار است ، بر این نامه که قبل از توزیع سند (بنچاق) میان زارعین

و دربارها اختلاف نظر در تعیین کدخدانگاشته شد مالک بالحنسی گله امیزد و برعین حال

تهدید کننده می نویسد . " معلوم میشود روی مخالفت با اینجانب دارید نمی دانم حقیقت

دارد یا نه اگر حقیقت دارد در مقابل محبت من با شما این عمل کرده اید البته نتیجه خرابید

گرفت خیالاتی که شما کرده اید باطل وقتی دولت تمام " حسن لنگی " را خرید و به رعایا واگذار

کرد آنوقت حق دارید که علمدار بشیرید عجالتا (نویسنده عجالتا را با الف نوشته است) مقداری

بدین ترتیب در جریان تقسیم اراضی مالک دست به تحریکات زیادی زد و مقاومت هایی از خود نشان داد و در میان روستائیان اختلاف و دستگیری بوجود آورد تا از تقسیم ابد ده - جلوگیری کند ولی جریان امر با توضیح زارعین و بررسی مأموران اصلاحات ارضی روشن شد و نقشه های مالک بلا اثر ماند .

چون در عکس حسن لنگی دارای سابقه مالیاتی بود اداره اصلاحات ارضی از دارائی محل مقدار مالیات پرداختی ده را جویا شد میزان مالیات پرداختی که بگواهی دارائی محل رسید - ۳۳۹۴۸ / ۹۵ ریال بوده است که بر اساس آن و ضریب منطقه ای که ۱۱۵ بود قیمت ملک برابر ۳۹۰۴۱۲۹ / ۲۵ ریال تعیین گردید سپس بهای مستثنیات مالک یعنی ۳۲۰۴۹۱۹ / ۲۵ ریال از آن کسر شد و بهای اراضی مزروعی مالک ۶۹۹۲۱۰ ریال بدست آمد که با منارج متفرقه ۷۶۹۱۳۱ ریال گردیده است . اداره اصلاحات ارضی مساحت - اراضی قابل کشت در مزارع ازایی و دیمی ۹۷ / ۵ هکتار بدست داده که قیمت اراضی دیمی برابر ازایی مأموران مربوطه به نسبت $\frac{1}{3}$ قیمت اراضی ابی برآورد شده است . پس از این مقدمات اراضی ملکی مالک (۶ / ۴۵ سهم از ۹۶ سهم کل ده) بطور مشاع بین ۷۳ خانوار روستائی تقسیم گردیده است . در جدول زیر توزیع سهام میان این خانوارها بتفکیک نشان داده میشود (۱۱۵)

جدول شماره ۴ - توزیع اراضی تقسیم شده میان خانوارهای زارع بر حسب تعداد سهم

تعداد سهم	۲	۴	۸	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱۶	۲۰	۲۴	۲۶	۲۸	۳۰	۳۲	۴۰	۶۰
تعداد خانوار	۲	۲۰	۱۵	۶	۱	۱	۱	۶	۲	۴	۲	۲	۲	۱	۴	۴

بطوریکه ملاحظه میشود ۷۳ خانوار در اثر تقسیم اراضی زمین گرفته اند که ۶۷ / ۲۹ درصد از کل

بقیه از صفحه قبل

اراضی بی اب خرید و به شما واگذار خواهد کرد و قیمت از شما خواهد گرفت هنوز نصف بیشتر اب در اختیار اینجانب است که دیگران قدرت یک ذره اب از خیلای بیرون بردن ندارند مگر با اجازه اینجانب البته نتیجه عمل خودتان را خواهد دید زیاده است ."

۱- چون اداره اصلاحات ارضی بند رعایا از مالک پرونده اصلاحات ارضی ده جلوگیری کرده است اطلاعات مربوط به این فصل بیشتر بوسیله روستائیان بدست آمده است .

خانوارهای روستائی را شامل میشوند (۲) نخلستانهای غارسی که مشمول قانون اصلاحات ارضی نشده همچنان بر اختیار مالک است و صورت غارس مالکسی (۱/۴) محصول خرما برداشت شده متعلق به مالک و ۳/۴ سهم زارع است) اداره میشود از مستثنیات دیگر مالک یک قطعه باغ حنا به مساحت تقریباً یک هکتار و دیگر نخلستان اختصاصی است که ۸۰۰۰ اصله درخت نخل دارد و مورد بهره‌برداری او قرار میگیرد.

۴- بررسی اراء و عقاید روستائیان درباره اصلاحات ارضی

۱ اجرای قانون اصلاحات ارضی در ایران تحولی بس شگرف پدید آورد. فساد الیسم این عامل کهنه عقب ماندگی و فقر جوامع روستائی که چون سدی عظیم در راه توسعه کشا ورزی و عمران روستائی قرارداد داشت از میان رفت. ارزشهای اجتماعی تنگد و سریع دستخوش تغییرات و دگرگونی قرار گرفت نظام اجتماعی تحول شد و گروههای جدیدی بوجود آمدند.

اصلاحات ارضی در جامعه مورد مطالعه مانیز رو به مرفته اثری مثبت داشته است البته این اثر در اوضاع اجتماعی و وضع روانی و رفتارهای مردم شدید تر و محسوس تر است مردمی که سالهای متمادی گرفتار بیدادگریهای ارباب بود ماند با گرفتن زمین و کوتاه شدن دست ارباب از ده اکنون مستقل و آزاد در زمین شخصی خود بکار مشغولند. احساس آزادی و استقلال انگیزه تملک در طرز اندیشه و نحوه رفتار آنان تغییراتی پدید آورد و سبب شد که روستائیان با دید دیگری بزندگی نظر کنند و معنی واقعی انرا دریابند و باینده خود خوشترین و امیدوار باشند.

۱- برابر بنچاق رسمی اصلاحات ارضی یک زارع که صاحب ۲۰ سهم از اراضی ده (۱۰ سهم ابی و ۱۰ سهم دیمی) شده است قیمت زمین زارع ۱۴۸۷۳ ریال تعیین گردید که طبق مقررات باید ظرف ۱۵ سال با قسط پانزده گانه بپردازند. بهای ۱۴ قسطان هر قسط ۹۹۱ ریال و قسط آخر ۶۶۶ ریال میباشد.

لیکن از آنجا که تحولات اجتماعی همواره مسائل تازه ای بدنبال دارند در جامعه "حسن
لنگی" نیز این تحول مسائلی جدید بوجود آورده است که حادث ترین آن ناشی از نحوه تقسیم
اراضی است که به صورت نارضائی گروهی از روستائیان ظاهر شده است. بنظر
میرسد که این نارضائی بیشتر ناشی از عجله و شتابی بود که ما موران در تقسیم اراضی
این ده داشته اند. اختلافات و کشمکشهای گروهی یا سونا امید و ناامیدی -
زارعین که به صورت غرض ورزی حسادت و پر خاشگری جلوه کرده و وضعی بحرانی در ده
پدید آورده است نشان میدهد که تقسیم اراضی در این ده که در آن زمان وضعی اشتباه
داشته است بدون مطالعه دقیق اوضاع اجتماعی و بدون تفاهم کامل آن صورت گرفته است.
اینک در زیر به نقل اظهارات عده ای از روستائیان می پردازیم.

- یوسف شجاعی ۵۰ ساله اظهار داشت. من از تقسیم اراضی خورشحال هستم. چون
بمن زمین و آب دادند قبل از تقسیم اراضی همه وسائل کشاورزی از درگا و با من بود ولی به ارباب
بهره مالکانه میدادم. الان بهره مالکانه نمی دهم و به راحتی و ازادی محصول زحمت خودم
را خود برداشت می کنم و از زندگی ام راضی هستم.

- ابراهیم مداحی ۲۷ ساله اظهار کرد. من قبل از تقسیم اراضی از زمین ابی ده -
استفاده میکردم وقتی که ما مورین اصلاحات ارضی به ده آمدند من مثل سایرین صورت مقدار
زمین ابی و دیمی خودم را به آنها دادم. وقتی سند گرفتیم زمین نیمه بمن دادند و از حق
داشتن زمین ابی محروم شدم. چند دفعه به اداره اصلاحات ارضی شکایت کردم ولی بمن
جواب میفرمودند که این کاری است که غده البته چند نفر دیگر هم که قبل از اصلاحات ارضی
زمین ابی داشتند ولی پس از تقسیم فقط زمین دیمی به آنها داده شد با هم شکایت کردیم
سرانجام ما را تهدید کردند الان عده ای از روستائیان که حق اب دارند راضی و خوشحالند
ولی عده ای که قبلاً حق اب داشتند و الان ندارند ناراحت هستند. علتش این بود که -
ما مورین به وضع محل کاملاً اشنا نبودند و کارها را سطحی رسیدگی کردند. الان بنده
با این سند سالانه ۱۵۰ تومان قسط میدهم و مقدار زیادی هم مخارج میکنم ولی چون
زمین من دیمی است منتظر باران هستم اگر باران نیارد با همه زحمت چیزی عاید من نمی شود
قبل از تقسیم اراضی پیاز و تنباکو میکاشتم و برای آبیاری آنها از زمین اب جدول استفاده
میکردم ولی الان از این حق محروم اگر این اجحافات نبود کمال رضایت را داشتم.

- عباس و فائسی ۶۰ ساله گشت ۰ من از تقسیم اراضی راضی هستم چون الان بدون ترس و واسطه زراعت میکنم و هر مقدار محصول که برداشت کنم مال خودم هست ازادانه زراعت میکنم و مالک بالا سرم نیست ۰

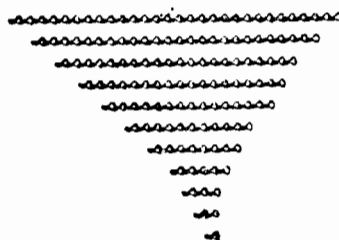
- مهیا امیری ۶۵ ساله اظهار داشت ۰ من قبل از تقسیم اراضی ۵ هنگام (روز) ابداشتم و در زمین ابی زراعت میکردم و از همین اب به نخلستان خودم اب میدادم ولی اصلاحات ارضی سهم اب مرا بمن نداد الان فقط زمین دیمی دارم و نخلستان من هم بعلت کم ابی دارد خشک میشود چون در فصل زمستان که اب برای زراعت کاری است هر کس که ابدار دارد اول نخلستان خود را مشروب می کند ولی من ندارم و سر از تقسیم اراضی از این حق محروم شدم ۰

- رستم قریشی ۶۳ ساله اظهار کرد ۰ من از اصلاحات ارضی راضی هستم چرن اختیار زمین بدست خورمان است و به زمین خرد علاقمند هستم و یاد لگرمی رویان کاری کنم ۰ قبل از تقسیم اراضی مالک به ما زور می گفت و سرکار او هم با ظلم و زور بهره مالکانه را بیش از حد محصول بر میداشت ولی ما جرأت حرف زدن نداشتیم ۰ الان دست اینها کوتاه نمیشود و خواهند به مال ما تجاوز کنند ۰

ملاحظه میشود که روستائیان حسن لنگی درباره تقسیم اراضی عقاید و نظریات گوناگونی ابراز داشته اند بعضی از روستائیان که در موقع تقسیم اراضی در محل نبودند یا دیر رسیدند از گرفتن زمین محروم شدند و اظهار ناراضایی می کنند برخی دیگر هم از اینکه از گرفتن زمین ابی محروم شدند ناراضی هستند و عده ای هم که حق خود را دریافت داشتند راضی و خوشحالند بدین ترتیب اشتقاقی و سست بودن وضع نسبی ده و نحوه تقسیم زمین بین روستائیان نوعی دودستگی یا چند دستگی بوجود آورد که منجر به غرض ورزی و اختلافات و کشمکش های گروهی گردیده است ۰ تردیدی نیست که این امر مانع بزرگی در توسعه کشاورزی و عمران ده خواهد بود ۰

فصل اول

درم و گرا فسی له

بخش اول

تجزیه و تحلیل جمعیت

۱- توزیع جمعیت بر حسب جنس و سن

کل جمعیت ساکن در حسن لنگی ۱۱۲۸ نفر است (۱) که ۶۱۰ نفر (۵۴/۰۷ درصد) مرد و ۵۱۸ نفر (۴۵/۹۳ درصد) زن میباشند.

نسبت جنسی برابر ۱/۱۷ است یعنی در مقابل هر ۱۰۰ نفر زن ۱۱۷ نفر مرد قرار دارد. معمولاً در هنگام تولد برابر ۱۰۰ نوزاد زن ۱۰۵ نوزاد مرد قرار میگیرد و نسبت جنسی ۱/۰۵ میباشند که عددی تقریباً ثابت است.

حال اگر نسبت جنسی جمعیت ده را با این عدد مقایسه کنیم اختلاف زیادی بچشم میخورد و نشان میدهد که بین تعداد مرد و زن در این ده تعادل وجود ندارد و عدد مردان بیش از حد طبیعی است. در جدول شماره ۵ جمعیت همراه تفکیک زن و مرد در سه گروه بزرگ سنی نشان میدهیم.

جدول ۵ - توزیع جمعیت بر حسب جنس در گروههای بزرگ سنی

گروه سنی	تعداد مرد	تعداد زن	نسبت جنسی
کثر از ۱۵ سال	۳۱۲	۲۳۴	۱/۳۳
۱۵ - ۳۹	۱۴۲	۱۷۱	۰/۸۳
۴۰ - ۸۴	۱۵۶	۱۱۳	۱/۳۸
جمع	۶۱۰	۵۱۸	۱/۱۷

ملاحظه میشود که تعداد مردان در گروه سنی ۱۵ سال به پایین بیش از زنان است بطوریکه نسبت جنسی ۱/۳۳ میشود و سپس در گروه سنی ۱۵-۳۹ ساله تعداد مردان کاهش مییابد و نسبت جنسی جمعیت در این گروه سنی به ۰/۸۳ تنزل می کند.

د رگروه سنی ۴۰ - ۸۴ ساله مجندا^۱ عده مردان بیشتر میشود و نسبت جنسی به ۳۸/۱ افزایش می یابد .

افزایش مردان د رگروه سنی ۱۵ ساله به پائین نشان مید هد که مرگ و میرد میان خرد سالان زن بیشتر است . شاید این وضع معلول امتیاز خاصی است که جامعه برای مردان قائل است . تعصباتی که د ر خانواده های این ده نسبت به داشتن اولاد مذکور وجود دارد موجب میشود که به خرد سالان مرد توجه و مواظبت بیشتری بنمایند د ر نتیجه خطر مرگ برای این گروه از خرد سالان کمتر است (۱)

بی گمان کاهش مردان د رگروه سنی ۱۵ تا ۳۹ ساله با وضع اقتصادی ده ارتباط دارد زیرا عده های از نیروهای فعال د به علت بیکاری و فقر و عدم درآمد کافی از راه زراعت و نخلداری مجبور میشوند د ر اترك نموده برای یافتن کار به خارج مهاجرت کنند .

کمی عده زنان د رگروه سنی ۴۰ ساله بیالا ممکن است مربوط به عوامل زیر باشد .

- مهاجرت مردان د رسنین بالا کمتر روی میدهد .

- مردان مهاجر د رسنین بالا به روستا بازمی گردند .

- مرگ و میر زنان زود رس تراز مردان است که شاید این امر بر اثر باروری زیاد و کار توانفرسائی است که بر عهده زنان قرار دارد .

برای شناسائی دقیق تر خصوصیات د موگرافیک ده جنول شماره ۶ که بر اساس سرگروههای سنی ۵ ساله تنظیم گردیده است ارائه میشود .

۱- مطالعه نشان مید هد که میل به داشتن سر د ر خانواده های بیشتر از نظر فعالیت های اقتصادی او است بنا به اظهار روستائیان "بسر برای زحمت و کار است ولی د ختر بدرد نمی خورد د ر خانه می نشیند و خانه شوهر میرود "

جدول ۶ توزیع جمعیت حسن لنگی بر حسب گروههای سنی و جنسیتی

گروه سنی	مرد		زن		مرد و زن	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۸۰-۸۴	۲	۰/۳۳	۲	۰/۳۸	۴	۰/۳۶
۷۵-۷۹	۱	۰/۱۶	—	—	۱	۰/۰۹
۷۰-۷۴	۱۱	۱/۸۰	۶	۱/۱۶	۱۷	۱/۵۱
۶۵-۶۹	۱۲	۱/۹۷	۳	۰/۵۸	۱۵	۱/۳۳
۶۰-۶۴	۱۴	۲/۳۰	۱۲	۲/۳۱	۲۶	۲/۳۰
۵۵-۵۹	۱۸	۲/۶۵	۱۳	۲/۵۰	۳۱	۲/۷۵
۵۰-۵۴	۲۸	۴/۵۹	۲۰	۳/۹۶	۴۸	۴/۲۶
۴۵-۴۹	۲۸	۴/۵۹	۲۱	۴/۰۵	۴۹	۴/۳۴
۴۰-۴۴	۴۲	۶/۸۹	۳۶	۶/۹۴	۷۸	۶/۹۱
۳۵-۳۹	۲۸	۴/۵۹	۳۸	۷/۳۳	۶۶	۵/۸۵
۳۰-۳۴	۲۶	۴/۲۶	۳۹	۷/۵۲	۶۵	۵/۷۶
۲۵-۲۹	۲۱	۳/۴۴	۳۲	۶/۱۷	۵۳	۴/۷۰
۲۰-۲۴	۲۳	۳/۷۷	۳۲	۶/۱۷	۵۵	۴/۸۸
۱۵-۱۹	۴۴	۷/۲۱	۳۰	۵/۷۹	۷۴	۶/۵۶
۱۰-۱۴	۸۸	۱۳/۴۳	۷۱	۱۳/۷۰	۱۵۹	۱۴/۱۰
۵-۹	۱۰۲	۱۶/۷۲	۷۴	۱۴/۲۸	۱۷۶	۱۵/۶۰
۴-۰	۱۲۲	۲۰	۸۹	۱۷/۱۶	۲۱۱	۱۸/۷۰
جمع	۶۱۰	۱۰۰	۵۱۸	۱۰۰	۱۱۲۸	۱۰۰

از جدول فوق جوانی جمعیت که از خصوصیات بارز جمعیت در سربازین های توسعه نیافته است بخوبی آشکار میگردد. چنانکه می بینیم ۵۴/۹۶ درصد یعنی بیش از نیمی از جمعیت کمتر از ۲۰ سال دارند و ۴۸/۴۰ درصد از جمعیت را خرد سالان کمتر از ۱۵ سال تشکیل داده اند.

نمودار ۱ - جمعیت حسن اش بر حسب جنس و سن و نژاد

۱۰-۱۴
۲۵-۲۹
۷۰-۷۴
۶۵-۶۹
۶۰-۶۴
۵۵-۵۹
۵۰-۵۴
۴۵-۴۹
۴۰-۴۴
۳۵-۳۹
۳۰-۳۴
۲۵-۲۹
۲۰-۲۴
۱۵-۱۹
۱۰-۱۴
۵-۹
۰-۴

۱۰۰

۵۰

۵۰

۱۰۰

مرد

زن

که از این عده ۳۴/۳۰ درصد کمتر از ۱۰ سال و ۱۸/۷۰ درصد کمتر از ۲۰ سال دارند. با استفاده از این جدول هم سنی جمعیت را می توان رسم کرد (نمودار شماره ۲)

۲- جمعیت فعال

معمولاً در مطالعات دموگرافیک جمعیت فعال به افراد گروه سنی ۱۵-۵۹ ساله اطلاق میگردد. لیکن در جامعه حسن لنگی چون دیگر جوامع روستائی ایران سن شروع بکار یا سن تر از ۱۵ سالگی است. مشاهده نشان داد که در این ده افراد در حدود سن ۱۰ سالگی به کار اشتغال میورزند و سالخوردهگان هم تا سن ۶۵ سالگی فعالیت دارند. با این توصیف بر طبق جدول شماره ۷ جمعیت ده را در سه گروه اصلی سنی مورد بررسی قرار میدهم.

جدول شماره ۷ توزیع جمعیت بر حسب گروههای اصلی سنی

گروه سنی	تعداد	درصد
خرد سالان کمتر از ۱۰ سال	۳۸۷	۳۴/۳۰
بزرگسالان ۱۰-۶۴	۷۰۴	۶۲/۴۱
سالخوردهگان ۶۵ ساله و بالاتر	۳۷	۳/۲۹
جمع	۱۱۲۸	۱۰۰

بطوریکه ملاحظه میشود ۳۴/۳۰ درصد از جمعیت ده را خرد سالان کمتر از ۱۰ سال تشکیل داده اند. نسبت بزرگسالان که نیروی فعال جامعه را تشکیل میدهند ۶۲/۴۱ درصد است و ۳/۲۹ درصد از کل جمعیت شامل سالخوردهگان ۶۵ ساله و بالاتر میباشد. اگر جمعیت فعال ده را با دو گروه خرد سالان و سالخوردهگان مقایسه کنیم می بینیم که در برابر هر ۱۰ نفری که در گروه سنی ۱۰-۶۴ قرار دارند ۵/۰۵ نفر خرد سال و ۵۳/۰ نفر سالخورده وجود دارد یعنی در برابر

هر ۱۰ نفر از افراد فعال ۶/۳ نفر افراد صرفاً مصرف کننده قرار می گیرند . این مقایسه سنگینی بار گروه فعال ده را نشان میدهد . حال اگر نسبت افراد فعال غیر شاغل را از نسبت گروه افراد فعال بگایم نسبت افراد فعال شاغل بکار بدست میاید . جدول شماره ۸ جمعیت فعال ده را بر حسب وضع اشتغال نشان میدهد .

جدول شماره ۸ توزیع جمعیت فعال ده بر حسب وضع اشتغال

گروه فعال	تعداد	درصد
شاغل بکار	۵۱۱	۷۲/۵۸
غیر شاغل	۱۹۳	۲۷/۴۲
جمع	۷۰۴	۱۰۰/

بنابر جدول فوق ۷۲/۵۸ درصد از جمعیت فعال را افراد شاغل بکار تشکیل میدهند که با کار خود هزینه زندگی خانوارهای ده را تامین میکنند . بدین شک زنان شاغل بعزت اینکه در عین حال به امور خانه داری هم مشغولند در امر اقتصادی نقش ضعیف تری برعهده میگیرند اگر نسبت زنان شاغل را از نسبت کل افراد شاغل بگایم بدین در نظر گرفتن بیکاری پنهان نسبت مردان فعال شاغل بکار بدست می آید که ۴۷/۵۸ درصد است که ۲۹/۷۰ درصد از کل جمعیت را شامل میشود . در مقایسه مردان شاغل بکل جمعیت نتیجه می گیریم که تقریباً از هر ۷ نفر از جمعیت به ۲ مرد شاغل بکار وجود دارد .

۳ - توزیع شغلی مردان

بعزت نامساعد بودن عوامل طبیعی ضعیف تکنیک و ابتدائی بودن وسائل تولید کشاورزی روستائیان قادر نیستند تنها از راه زراعت - نخسلداری و دامداری معاش خود را تامین کنند . از این لحاظ ممکن است امور نخسلداری -

و زراعت را به زنان واگذار کرده و خود به کارهای دیگر در خارج از اشتغال ورزند و یا اینکه در عین حال به کارهای متنوعی بپردازند .

اشتغال بکارهای متنوع و مهاجرت های فصلی و دائمی که قبل از اصلاحات ارضی و اجرای برنامه عمرانسی بندرعباس بسیار زیاد بوده و هم اکنون به نسبت ۶/۶ درصد از کل جمعیت را در بر میگیرد وجود بیکاری پنهان را در ده تائید می کند و نشان میدهد که درآمد از راه زراعت یا نگهداری بسیار اندک است و حداقل هزینه زندگی خانوارها را تامین نمی کند .

جدول ۹ جمعیت مردان ده را بر حسب وضع اشتغال نشان میدهد .

جدول ۹ توزیع جمعیت مردان بر حسب شغل

نوع شغل	تعداد	درصد	ردیف	نوع شغل	تعداد	درصد
زارع و نخلدار	۶۷	۱۰/۹۸	۲۴	سالمانی و نخلدار	۱	۰/۱۶
کارگر	۵۵	۹/۰۲	۲۵	بیله و روغنخدا رو باغ	۱	۰/۱۶
کارگر و نخلدار	۴۹	۸/۰۳	۲۶	نخلدار و اخوند	۲	۰/۳۳
زارع و دامدار و نخلدار	۳۰	۴/۹۳	۲۷	زارع و نخلدار و ذغال	۱	۰/۱۶
نخلدار	۲۴	۳/۹۳	۲۸	کارگر کوره بزی و دام ری و نخلدار	۱	۰/۱۶
زارع	۲۵	۴/۱۰	۲۹	بیله و روغنخدا و دامدار	۱	۰/۱۶
کارگر زراعی	۱۱	۱/۸۰	۳۰	زارع کارگر و نخلدار	۲	۰/۳۳
دامدار و نخلدار	۷	۱/۱۵	۳۱	ذغال فروش	۱	۰/۱۶
دامدار	۶	۰/۹۹	۳۲	شتریان و نخلدار	۱	۰/۱۶
نخلدار و کارگر زراعی	۵	۰/۸۲	۳۳	زارع قهوه چی و نخل	۲	۰/۳۳
نخلدار و باغدار	۴	۰/۶۶	۳۴	نخلدار و موزن	۱	۰/۱۶
بیله و روغنخدا دار	۴	۰/۶۶	۳۵	بنا و نجار و نخلدار	۱	۰/۱۶
چوپان	۴	۰/۶۶	۳۶	بیله و رودامدار	۱	۰/۱۶
زارع و دامدار	۴	۰/۶۶	۳۷	زارع و نخلدار و روغنخدا دار	۱	۰/۱۶
شتریان	۳	۰/۴۹	۳۸	زارع و نخلدار و مستاجر	۱	۰/۱۶
زارع و کارگر	۳	۰/۴۹	۳۹	نانوا و نخلدار	۱	۰/۱۶
مستخدم دولت	۲	۰/۳۳	۴۰	زارع و نخلدار و نجار	۱	۰/۱۶
شاکرد راننده	۲	۰/۳۳	۴۱	نخلدار و باغدار و سلمانی	۱	۰/۱۶
نسوکر	۲	۰/۳۳	۴۲	بیله و	۱	۰/۱۶
زارع و بیله و نخلدار	۲	۰/۳۳	۴۳	کارگر کوره بزی	۱	۰/۱۶
کارگر سلمانی	۱	۰/۱۶	۴۴	غیر شاغل	۳۷	۶/۱۰
نانوا	۱	۰/۱۶	۴۵	غیر فعال	۲۳۸	۳۹/۰۲

بنابر جدول شماره ۹ نسبت ۲/۳۵ درصد از کل مردان ده دارای سه شغل هستند و ۲۴/۹۰ درصد دوشغل دارند و ۲۲/۶۳ درصد نیز با داشتن يك شغل امرار معاش می کنند .

از میان افرادی که يك شغل دارند بزرگترین نسبت مربوط به کارگران است که ۹/۰۲ درصد از کل جمعیت مردان ده را شامل است و ۴/۱ درصد نیز تنها به زراعت اشتغال دارند که در درجه اول اهمیت قرار دارد .

نسبت افراد غیر شاغل بکل جمعیت مردان ۶/۱ درصد میباشد که محصلین و دیگرها و افراد در جستجوی کار را در بر می گیرد .

اگر افرادی که دارای يك یا چند شغل هستند به کل جمعیت شاغل بسنجیم می بینیم که ۴۳/۱۳ درصد از مردان شاغل سه شغل دارند ۴۵/۳۷ درصد دوشغل و ۴۱/۲ درصد بقیه دارای يك شغل هستند .

اگر این نسبت ها را با هم مقایسه کنیم نتیجه می گیریم که از هر ۱۰ نفر مرد شاغل ۱/۳ نفر سه شغل و ۴/۵ نفر دوشغل و ۴/۲ نفر يك شغل دارند .

۴- توزیع شغلی زنان

زنان ده هکده حسن لنگی در عین حال که کارهای

خانه را بر عهده دارند دوشید و ش مردان خود در

امور زراعت و نخلداری و دامداری فعالیت می کنند . در چیدن و جمع آوری خرما (۱) و جین کردن با مردان خود همکاری دارند . باد دادن خرمن کار اختصاصی زنان است (۲) و مردان

۱- برای چیدن خرما مردان بر روی نخل می روند و شاخه های آنرا تکان میدهند و زنان دریای نخل ایستاده و ظرفی که شبیه به تور ماهیگیری است و اصطلاحاً (لی - لی) خوانده میشود بادست نگاه میدارند تا دانه های خرما در آن جمع شود و از افتادن بر روی زمین و اتلاف آن جلوگیری شود .

۲- بنابه عقیده برخی از جامعه شناسان از جمله گاستون ریشارد (Gaston Richard) کشاورزی در آغاز به زنان واگذار می گردید و تشابهی که سان باروری زمین و فرزندآوری زن موجود است منشاء این اختصاص شغلی بوده است . در روستای حسن لنگی خرمن باد دادن کار خاص زنان شناخته شده و عقیده بر این است که اگر زن خرمن را باد ست باد دهد گندم برکت میکند بنظر میرسد که این اختصاص جنسی با زمانه معتقداتی است که در روزگار گذشته وجود داشته است

در این موقع فقط به جمع‌وری گامی پرداخته‌اند و خوشه‌های خرد شده گندم را برای باد دادن در دسترس زنان قرار می‌دهند. بطور کلی زنان این ده را از نظر میزان مهمی که در فعالیت‌های اقتصادی ده دارند نمیتوان به سه‌گروه تقسیم کرد.

گروهی از زنان که وضع مالی نسبتاً بهتری دارند ضمن انجام کارخانه شیرمید و شند و خرما می‌جمع‌آوری شده را بمنظور ذخیره زمستانی در خمره مخصوص جای میدهند. گروه دیگری که وضع مالی آنها متوسط است علاوه بر خانه‌داری به امور دامداری، تهیه علوفه جمع‌آوری خرما و جین‌کاری حصیربافی و جلّت بافی^(۱) برای خرما می‌پردازند. گروه سوم علاوه بر کارهای گروه دوم به دو گری هم اشتغال می‌ورزند و در شخم کردن زمین بامردان خود همکاری می‌کنند و خس و خاشاک و سنگریزه‌ها را از جلوی گاوها بر میدارند تا مردان زمین را با گاو شخم کنند. جدول شماره ۱۰ بمنظور آگاهی بیشتر از وضع اشتغال زنان ارائه می‌گردد.

جدول ۱۰ توزیع زنان بر حسب شغل

ردیف	نوع شغل	تعداد	درصد
۱	خانه‌دار	۱۵۶	۳۶/۱۳
۲	غیرفعال	۱۸۶	۳۵/۹۱
۳	خانه‌دار و نخل‌دار	۹۵	۱۸/۳۵
۴	خانه‌دار و زارع	۲۳	۴/۴۴
۵	خانه‌دار و زارع و نخل‌دار	۲۳	۴/۴۴
۶	خانه‌دار و حصیرباف	۱۰	۱/۹۰
۷	خانه‌دار و دامدار	۱۲	۲/۳۲
۸	خانه‌دار و نخل‌دار و حصیرباف	۱۲	۲/۳۲
۹	خانه‌دار و قابله	۱	۰/۱۹
۱۰	جمع	۵۱۸	۱۰۰/

باقی

۱- جلّت = (Djelat) = سبب حدیثی که از برگ نخل و دران خرما می‌ریزند

بخش ششم

حکمرات جمعیت در زمان

۱- ازدواج

معمولاً در جاهای روستائی جوانان بخصوص

دختران بسیار زود ازدواج می کنند و اغلب اتفاق

می افتد که سن آنها در موقع ازدواج از سن-

قانونی ازدواج کمتر می باشد (۱) ولی مطالعه ما نشان می دهد که وضع ازدواج در جامعه حسن لنگی دیگر گونه است و با اینکه شرایط ازدواج چندان دشوار نیست موافق زیادى در این امر وجود دارد.

مشکلات اقتصادی خدمت نظام (۲) و مهاجرت جوانان سن ازدواج را به ویژه برای مردان تا حدی بالا برد ما ست و هنوز مردانی هستند که سن آنها از ۳۰ سال متجاوز است ولی همسر اختیار نکرد ه اند.

بررسی سن مردان بدون همسر نشان می دهد که ۱۱/۱۴ درصد از مردان در گروه سنی ۳۰-۳۴ ساله بدون همسر می باشند و این نسبت برای مردان در گروه سنی ۲۵-۲۹ ساله ۵۷/۲۸ درصد در گروه سنی ۲۰-۲۴ ساله به ۹۱/۷۳ درصد میرسد و تنها ۲۴/۲۱ درصد از مردان در گروه سنی ۲۰-۲۴ ساله دارای همسر می باشند در صورتیکه نسبت زنان - همسر دار در گروه سنی ۱۵-۱۹ ساله ۶۷/۴۶ درصد است و در گروه سنی ۲۰-۲۴ ساله به ۸۷/۵ درصد افزایش می یابد.

بطور کلی در گروه سنی ۱۵ ساله بیلا ۸۰/۶۹ درصد از مردان دارای همسر می باشند و ۷/۵ درصد در افسر فوت و تقریباً ۱ درصد در اثر طلاق بدون همسر هستند و ۵/۲۳ درصد هم ازدواج نکرد ه اند.

۱- طبق قانون مدنی ایران سن قانونی ازدواج برای مردان ۱۸ سال و برای زنان ۱۵ سال است.

۲- در این جامعه به جوانانی که خدمت نظام وظیفه را انجام نداده باشند زن نمی دهند.

نسبت زنان همسر دارند رگروه سنی ۱۵ ساله ببالا ۸۲/۴ درصد است و ۱۰/۲ درصد نرائس فوت و ۱ درصد نرائس طلاق بدون همسر میباشند و تنها ۶/۴ درصد ازدواج نکرده اند. تعداد کل مردان دارای همسر ۲۰۸ نفر و از زنان ۲۴۳ نفر شوهر دارند اگر این دو رقم را با هم مقایسه کنیم اختلافی بد چشم میخورد که اولاً وجود چند زنی را تأیید می کند (۱) ثانیاً نشان میدهد که عده ای از مردان مهاجرت کرده و در خارج از ده بسر می برند.

میان نسبت مردان و زنان دارای همسر در رگروه های سنی ۱۵ - ۴۹ ساله ۵۰ ساله به بالا تفاوتی وجود دارد. چنانچه نسبت مردان دارای همسر در رگروه سنی ۱۵ تا ۴۹ ساله ۶۳ درصد و نسبت زنان در این گروه سنی ۸۹ درصد است در حالیکه در رگروه سنی ۵۰ ساله ببالا نسبت مردان همسر دارند ۸۶ درصد و نسبت زنان ۵۵ درصد است از کل جمعیت گروه میباشد و ۴۵ درصد زنان در این گروه سنی نرائس فوت شوهرشان بدون همسر هستند. از مقایسه این نسبت ها نتیجه می گیریم که اولاً حد متوسط سن شوهران از حد متوسط سن زنان بیشتر است ثانیاً ازدواج مجدد برای زنان بندرت اتفاق می افتد.

اکثر از ازدواج های این جامعه در گذشته بطریقای و با انجام مراسم مذهبی انجام میگرفت ولی امروز کسانی که رسم مادی بهتری دارند برای ثبت ازدواج به نقاشی رسمی هم مراجعه می کنند. ممکن است از خارج زن بگیرند و ازدواج انهاد و خارج از ده صورت بگیرد ولی این امکان برای زنان بسیار محدود است و اهالی از دادن زن به غریبه ها خود داری می کنند.

معمول ترین شکل ازدواج در این جامعه ازدواج پسر عموها و دختر عموها است.

۱- در این ده تعداد ۶ نفر مرد دارای ۲ همسر و ۳ نفر دارای ۳ همسر میباشند.

غالباً ازدواج‌ها در مواقع برداشت محصول و بهار صورت می‌گیرد و در ماه‌های رمضان و محرم و صفر ازدواج ممنوع است.
در سال ۴۵ تعداد ۹ واقعه ازدواج در این دهه روی داده است (۱) که با توجه به کل جمعیت میزان ناخالص ازدواج تقریباً برابر ۸ در هزار است.

(۱) - میزان مهریه و سایر تشریفات مربوط به ازدواج به تناسب درآمد افراد دگرگونه

است. حداقل مهریه/ ۵۰۰۰ ریال و حد اکثر آن به/ ۱۰۰۰۰ ریال می‌رسد

که نیمی از آن در موقع ازدواج پرداخت می‌گردد.

معمولاً هزینه شادی که بر عهده مرد قرار دارد عبارتند از: ۲۰۰ من ارد - ۱ راس گوسفند

۱ من روغن نباتی ۴ عدد کله قند ۲ بسته چای ۱ من تنباکو - ۲ من شکر و در حدود

۲۰۰۰ ریال برای لباس عروس، حنا، نقل و بادام می‌باشد و در صورت امتنان انگشتی

یا گوشواره هم گرفته می‌شود.

مبادله حلقه نامزدی در این جامعه معمول نیست و روابط دختر و سرتم قبل از ازدواج -

ممنوع است و در صورت تمایل طرفین ممکن است بطور مخفیانه برقرار گردد ولی جامعه آنرا

زشت میدانند و تقبیح می‌کند. جشن عروسی معمولاً نرسه شب انجام می‌گیرد

شب اول به "حنای زدی" معروف است که افراد خانواده عروس و داماد مخفیانه بدون هیچگونه

تشریفات خانمی بنشینند و شب دوم عده‌های از فامیلان در این مراسم شرکت می‌کنند و شب سوم

با تشریفات خاصی داماد به خانه عروس می‌رود. در گذشته داماد شلوار سیاه و پیراهن

سفید در بر می‌کرد و عمامه‌ای (مندیل = Mandil) که بانوار نقره‌ای

مزین بود بر سر می‌گذاشت ولی امروزه لباس مدرنی نامادی و عمامه اکتفا می‌شود. روز عروسی

داماد را برای استحمام به کنار آب می‌برند و عده‌های جمع می‌شوند و ساز زنان دوره گرد

(کوال = Kav - Val) که در این گونه مواقع دعوت می‌شوند به ساز زدن

و آواز خواندن مشغول می‌شوند تا با آوازهای و استحضام داماد به وسیله سادات و زنان

حد متوسط سن ازدواج برای مردان ۲۷/۷ سال و برای زنان ۱۷/۷ سال می باشد مقایسه این دو رقم نشان میدهد که سن ازدواج برای مردان تاچه حد بالا است . بعلاوه میرساند که ازدواج مردان دیررس تر بوده و عمومیت کمتری دارد .

بقیه از صفحه قبل

کردن مباساز و آواز بسوی خانه عروس برای می افتند .
 رسم بر این است که داماد بمحض ورود به خانه عروس باید با ادب روی و زانودست زیادی بنشیند تا یکی دو نفر از همراهان او که غالباً سلمانی مخصوص یاد لاکا و می باشند دست او را گرفته باسلام و صلوات او را از جا بلند می کنند و به درون اطاق عروس می ببرند . در آنجا عروس و داماد در مقابل هم می نشینند . يك نفریشانی عروس و داماد را برای برانگیختن محبت ارام بهم می زند و انگاه انها را تنها می گذارند .
 داماد از ۳ تا ۱۴ شبانه روز ممکن است در خانه عروس بماند و بعد از آن بازنشر به خانه جدید یا خانه پدرش می رود و یا اینکه در خانه پدر زن می ماند . پدر عروس معمولاً در این هنگام مقداری اثاثیه و لوازم زندگی . نخل و غیره بعنوان جهیزیه به دخترش میدهد و این در اصطلاح محلی " پاندا ز " نام دارد .
 پس از آن ۱۰ تا ۱۲ شب فامیلان عروس و داماد زوجین جوان را به شام دعوت میکنند

یکی از مسائل اجتماعی جامعه مورد مطالعه
 طلاق است که غالباً موجب از هم پاشیدگی خانواده‌ها
 میگردد. تنها در سال ۱۳۴۵ سه واقعه طلاق در این
 ده روی داده است و علاوه بر این میان تعداد زیادی از خانوارهای نوظهور اختلافات و
 کشمکش‌هایی وجود دارد که ممکن است منجر به طلاق و جدائی زن و شوهر گردد.
 شاید بتوان گفت که یکی از علل نااستواری زناشویی در این جامعه ناسازگاری‌های روانی
 است اما بی تردید همین ناسازگاری‌ها ریشه اقتصادی دارد. این طلاق‌ها و نیز کشمکش‌ها
 و اختلافات بیشتر در میان زن و شوهر جوانی است که بتازگی تشکیل خانواده داده‌اند و از دواج
 آنها مدت زیادی نگذشته است.

مهاجرت جوانان به خارج در وقوع طلاق اثر قابل ملاحظه‌ای دارد
 مشکلات اقتصادی موجود در ده موجب میگردد که جوانانی که تازه تشکیل خانواده داده و
 در مقابل آن احساس مسئولیت می‌کنند به علت درآمد کم و عدم امکان حمایت از خانواده -
 پدری برای یافتن کار راه خارج را در پیش می‌گیرند و زمانی زیاد در خارج خانواده بسر می‌برند.
 این افراد اگر چه پس از یافتن کار و کسب درآمد بیشتر ممکن است برای زنان خود سالیانه
 و یا هر چند ماه یکبار مبلغ ناچیزی بفرستند و یا اینکه برای زمانی کوتاه بده بازگردند و پیش
 زن و فرزند خود بمانند ولی سرگرمیها و تفریحاتی که در خارج وجود دارد غالباً شوق -
 دیدار زن و فرزند را از دل آنها میزداید و آنها را بخود جلب می‌کند. از این لحاظ مردان
 جوان به این تفریحات مشغول شده و مدت مدیدی در خارج از کشور و در خانواده بسر
 می‌برند. با این وضع شکی نیست که زنان جوان نه تنها از لحاظ مادی در مضیقه
 می‌افتند بلکه ناکامی‌های جنسی نیز موجب ناراضی شدن آنان میشود
 و در نتیجه با توجه به مقتضیات اب و هوایی منطبقه فساد اخلاقی رواج می‌یابد
 و سرانجام طلاق روی داده موجب از هم گسیختگی خانواده میگردد.

۳ - ولادت و مرگ و میر

از میزان ولادت و مرگ و میر اطلاعات مستند و دقیقی

در دست نیست. تنها ماخذ ما در این باره گفته‌های

روستائیان است.

طبق اظهارات اهالی در این ده ۴۲ نفر در سال ۴۵ متولد شدند که با در نظر گرفتن

جمعیت میانه سال میزان موالید برابر ۳۷/۶ در هزار است.

اگر تعداد موالید را با جمعیت زنان در گروه سنی ۱۵ - ۴۹ ساله یعنی زنانی که در سنین

باروری هستند بسنجیم میزان باروری عمومی در سال ۴۵ بدست می‌آید که برابر ۱۸۴ در

هزار است. همچنین در سال ۴۵ تعداد ۲۲ واقعه مرگ در دهه روی داده است

که میزان مرگ و میر عمومی برابر ۱۹/۶ در هزار می‌گردد.

تعداد مرگان زن و مرد با هم برابر می‌باشد ولی در میان زنان مرگ و میر کودکان بیشتر است.

چنانچه ۶۴ درصد از مردگان زن را گروه سنی ۱ - ۴ ساله تشکیل داده است.

در باره علل مرگ و میر هم گاهی ما منحصراً به اطلاعات محلی است. بنابراین

اظهارات اهالی بیماری‌های سرخک، سل، اسهال، مهمترین علل مرگ و میر در سال

۴۵ بوده است. بطوریکه نسبت ۱۴ درصد در اثر بیماری سل و ۲۷ درصد در اثر

سرخک ۵/۴ درصد در اثر اسهال درگذشتند.

ظاناً علت مرگ برای ۴۱ درصد از درگذشتگان تب و سرفه بود ولی نوع بیماری

بدرستی معلوم نشده است.

علل مرگ برای ۹ درصد پیری و فرسودگی بوده است و از میان متوفیات زن ۱ نفر

در اثر صدمه از خوک درگذشت.

از راه مقایسه میزان ولادت و میزان متوفیات میزان افزایش طبیعی جمعیت بدست می

آید که برابر ۲۰ در هزار است.

بخش ششم

مهاجرت

حسن لنگی دهگده ای مهاجر فرست است و این خصوصیت مهاجر فرستنی آن در سالهای قبل از تقسیم اراضی و اجرای برنامه عمرانی بندر عباس باشد. بیشتری وجود داشته و نسبت مهاجران ۳۰ درصد بیش از حد فعلی مهاجران بوده است.

با وجود اثر قابل ملاحظه ای که این تحولات در جذب جمعیت داشته هنوز جمعیت بشکل کامل استقرار نیافته است و هم اکنون به نسبت ۶/۶ درصد از کل جمعیت در خارج از ده بصری برنند.

در میان مهاجران مرد ها اکثریت دارند. بطوریکه از ۷۳ نفر مهاجر ۶۳ نفر یعنی ۸۶/۳ درصد را مرد ها تشکیل داده اند و تنها ۱۰ نفر یعنی ۱۳/۷ درصد شامل زن ها است.

بررسی مهاجران از لحاظ سواد نشان میدهد که قسمت اعظم آنها یعنی ۸۴/۹۴ درصد بیسواد هستند و ۱۵/۰۶ درصد بقیه دارای سواد می باشند که تحصیلات ۲/۷۴ درصد آنها بیش از ششم ابتدائی است.

۱- توزیع مهاجران بر حسب سن.

اکثریت مهاجران این روستا را نیروهای فعال
بخصوص جوانان تشکیل داده اند جدول ۱۱ این
وضع را نشان میدهد.

جدول ۱۱ توزیع مهاجران بر حسب سن

گروه سنی	تعداد	درصد
کمتر از ۱۴ ساله	۲	۰.۲ / ۷۴
۱۴ - ۱۹ ساله	۱۴	۱۹ / ۱۸
۲۰ - ۲۴ *	۲۰	۲۷ / ۴۰
۲۵ - ۳۴ *	۱۶	۲۱ / ۹۲
۳۵ ساله و بالا	۲۱	۲۸ / ۷۶
جمع	۷۳	۱۰۰ /

بنابراین جدول ۶۸ / ۵ درصد از مهاجران در گروه سنی ۱۴ - ۳۴ ساله تشکیل داده‌اند که بزرگترین نسبت مهاجران را شامل است. نسبت مهاجران در گروه سنی ۳۵ ساله و بالا ۲۸ / ۷۶ درصد است که بیشترشان بصورت فصلی مهاجرت دارند.

۲- توزیع مهاجران بر حسب مکان

منطقه جذب مهاجران روستای حسن لنگی در درجه اول خارج از کشور است و در میان مناطق خارجی اغلب به دو بی‌رونی می‌آورند. علت مهاجرت به دو بی بیشتر بر اثر اجرای برنامه عمرانسی و وجود کار برای کارگران غیرماهری باشد و مهاجران حسن لنگی نیز بیشتر از این قبیله کارگران هستند. علاوه بر این منطقه به ایرانیان حقیر روانی دارند و مهاجران کمتر احساس بیگانگی و غربت می‌کنند.

از مناطق دیگر خارج از کشور که مهاجران این روستا را جلب کرده قطراست
این منطقه در گذشته سهم بیشتری در جذب مهاجران داشته است لیکن
اقدامات عمرانی آن بطوریکه نیاز به کارگران غیر ماهر داشته باشد تقریباً پایان -
پذیرفت و بدین جهت نیروی جالبه جمعیت و مهاجر پذیر آن از این حیث کاهش یافته
است.

در داخل کشور قسمت اعظم جمعیت مهاجر متوجه بندرعباس شده و این بدون شک
بر اثر اقدامات عمرانی اخیر این منطقه است که اسکنه سازی و جاده سازی از جمله آنهاست
جدول ۱۲ تعداد و درصد مهاجران را بر حسب منطقه جذب نشان میدهد .
جدول ۱۲ توزیع مهاجران بر حسب محل مهاجرت

محل مهاجرت	دوبی	بندرعباس	قطر	کرمان	بندر پهلوی	خرمشهر	دعای دیگر بندرعباس	جمع
تعداد	۴۰	۲۰	۴	۱	۱	۱	۶	۷۳
درصد	۵۴/۸۰	۲۷/۴۰	۵/۵۰	۱/۳۶	۱/۳۶	۱/۳۶	۸/۲۲	۱۰۰

جدول بالا می نماید که نسبت ۶۰/۳ درصد از کل مهاجران بخارج از کشور عزیمت
کرده اند که ۵۴/۸۰ درصد آن به دوبی رفته اند .

در مهاجرت به داخل کشور ۲۷/۴۰ درصد مربوط به مهاجرانی است که به بندرعباس
روی آورده اند . این نسبت بتنهائی بیش از دوبرابر نسبت مهاجرانی است که به بقیه نقاط
داخلی مهاجرت کرده اند
۳- علل مهاجرت .

فقر اقتصادی و بیکاری از مهمترین علل دفع جمعیت و
مهاجرت در این روستا است . عوامل نامساعد طبیعی - ضعف
تکنیک کشاورزی و آشنایی نبودن روستائیان با روش صحیح کشت و برداشت و نتیجه عدم
بهره برداری کافی از زمین نوعی بیکاری پنهان در این جامعه پدید آورده است که -

[illegible]

روستائیان با وجود صرف نیرو و امکانات قادر نیستند با درآمد حاصل از زراعت حداقل هزینه زندگی خانوار خود را تامین کنند.

مطلب دیگر این است که گروهی از روستائیان زمین زراعی ندارند و تنها منبع درآمد آنها تعدادی نخل می باشد که درآمد آن بسیار اندک است.

بعلاوه باید گفت مهاجرانی که برای یافتن کار به خارج میروند غالباً در بازگشت به روستا از اوضاع محل مهاجرت و امکاناتی که برای یافتن کار در آنجا وجود دارد به دیگر روستائیان که درآمدی ناچیز دارند اظهار می کنند و بدینوسیله آنان را به مهاجرت برمی انگیزند.

بدین ترتیب می توان گفت که در این روستا خود مهاجرت به صورت یک عامل تشدید کننده در افزایش میزان مهاجران ده اثر می گذارد. جدول ۱۳ علل مهاجرت در این روستا را نشان می دهد.

جدول ۱۳ توزیع مهاجران بر حسب علل مهاجرت

تعداد	بیکاری	عدم درآمد کافی	ازدواج	خدمت اداری	ادامه تحصیل	باشوهرش رفته	برای سرپرستی پسر خواهرش رفته	همراه	بیماری	جمع
۴۳	۱۲	۵	۴	۳	۳	۳	۱	۱	۱	۷۳
۵۸/۹۰	۱۶/۴۴	۶/۸۵	۵/۵	۴/۱	۴/۱	۴/۱	۱/۳۷	۱/۳۷	۱/۳۷	۱۰۰

بطوریکه ملاحظه میشود مهاجرت ۳۴/۷۵ درصد از کل مهاجران علت اقتصادی

دارد که ۵۸/۹۰ درصد بر اثر بیکاری و ۱۶/۴۴ درصد بر اثر عدم درآمد کافی بوده است ۵/۵ درصد هم به علت استخدام در ادارات و سازمانهای دولتی مهاجرت کرده اند.

نسبت ۶/۸۵ درصد از کل مهاجران شامل زنانی است که به علت ازدواج مهاجرت کرده اند و شوهرانشان همه از روستائیان مهاجرین ده هستند.

۴- اثرات اصلاحات ارضی و فعالیت های عمرانی بندر عباس در مهاجرت

برای بررسی اثرات اصلاحات ارضی و عمران بندر عباس در وضع مهاجرت و تغییرات جمعیت حسن لنگی لازم است به امارهائی که از جمعیت این ده در سالهای قبل و بعد از این تحولات موجود است مراجعه کنیم. از جمعیت این روستا اقلیم امار طبق جدول زیر موجود است.

جدول ۱۴ توزیع کل جمعیت حسن لنگی در سالهای مختلف (۱)

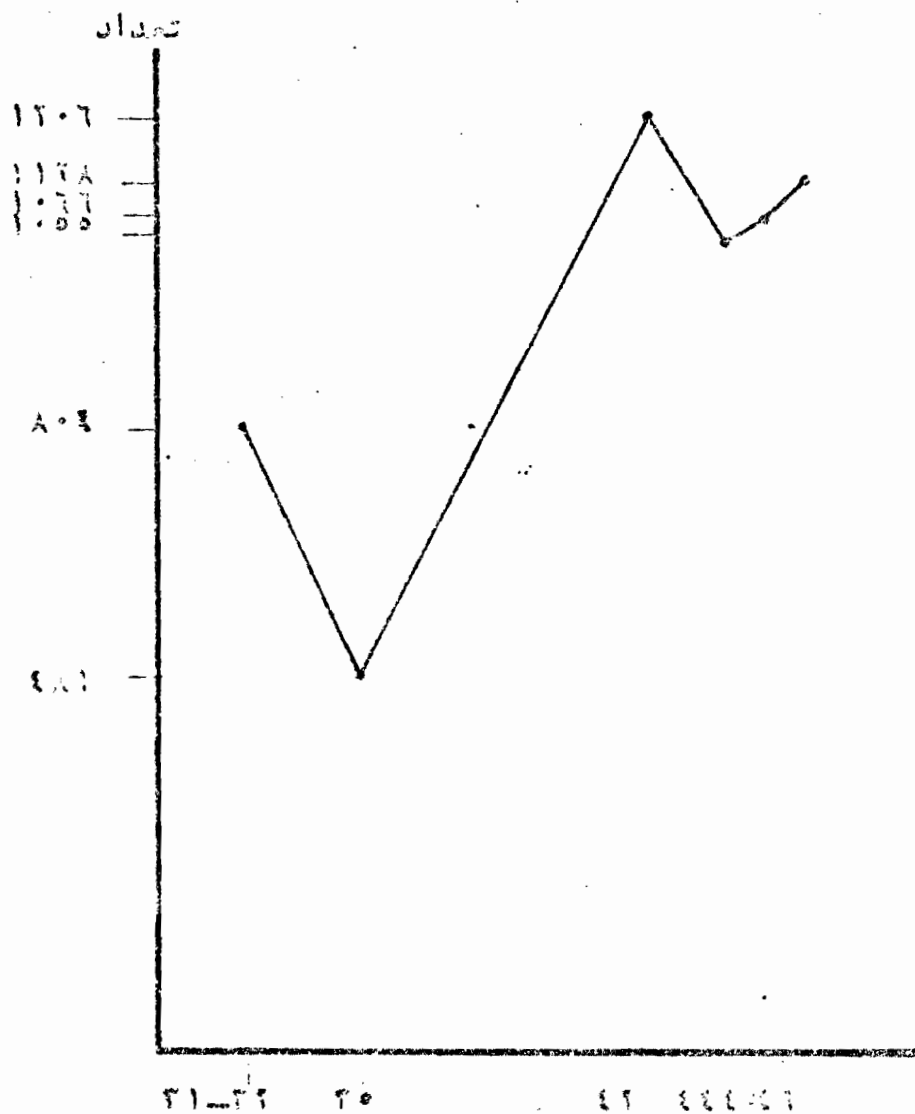
ردیف	سال	تعداد
۱	۱۳۳۲	۸۰۴
۲	۱۳۳۵	۴۸۱
۳	۱۳۴۲	۱۲۰۶
۴	۱۳۴۴	۱۰۵۵
۵	۱۳۴۵	۱۰۶۶
۶	۱۳۴۶	۱۱۲۸

ملاحظه میشود که رقم کل جمعیت این روستا در سال ۱۳۳۲ تعداد ۸۰۴ نفر بوده است. اگر افزایش طبیعی جمعیت را $5/2$ درصد در سال فرض کنیم جمعیت این روستا در سال ۱۳۳۵ می بایست به ۸۶۵ نفر رسیده باشد در حالیکه می بینیم در سال ۱۳۳۵ جمعیت

۱- اماره های سال ۱۳۳۲ از فرهنگ جغرافیائی ارتش و سال ۱۳۳۵ از سرشماری عمومی ایران و سال ۱۳۴۲ از سازمان اصلاحات ارضی بدست آمده اماره های سالهای ۱۳۴۴ و ۱۳۴۵ از سازمان مبارزه با مالاریا می باشد. اماره سال ۱۳۴۶ در فروردین ماه سال مذکور بوسیله گروه تحقیقات روستائی فراهم گردیده است.

نمودار ۱ - مشخصات تغییرات جمعیت سمن لنگی در سالهای

۱۱ - ۲۰ - ۲۱ - ۲۲ - ۲۳ - ۲۴

به ۴۸۱ نفر تقلیل یافته است یعنی کاهش جمعیت بد زلف این سه سال ۴۴ درصد بوده که قابل ملاحظه است.

حال اگر جمعیت را در سالهای ۱۳۳۵ و ۱۳۴۲ مقایسه کنیم می بینیم که از سال ۱۳۳۵ تا ۱۳۴۲ جمعیت این ده به ۲/۵ برابر خود رسیده است.

تغییرات جمعیت از سال ۱۳۴۲ تا سال ۱۳۴۴ منفی است بطوریکه از رقم کل جمعیت ۱۵۱ نفر یا ۱۳ درصد کاهش یافته است در سالهای ۴۵ وابتدای سال ۴۶ جمعیت پیه نسبت های متفاوتی افزایش یافته است.

با استفاده از این ارقام می توانیم منحنی نمایش تغییرات جمعیت حسن لنگی را رسم کنیم. (به نمودار شماره ۴ مراجعه فرمائید)

بطوریکه ملاحظه میشود منحنی جمعیت حسن لنگی در سال ۱۳۳۲ به نسبت بالا است در سال ۱۳۳۵ تنزل فاحشی کرده به حداقل خود میرسد. در سال ۱۳۴۲ منحنی قوسی - صعودی خود را طی کرده به حد اکثر خود میرسد. سپس در سال ۱۳۴۴ منحنی پائین می آید و در سالهای ۴۵ و ۴۶ مجدداً به نسبت های متفاوتی صعود می نماید. نزول منحنی در سال ۱۳۳۵ که نشانه کمبود قابل ملاحظه جمعیت در این سال میباشد در درجه اول بابت سرشماری ارتباط دارد. زیرا بعلت پراکندگی خانه های این ده مأموران سرشماری موفق نشدند از همه افراد این ده سرشماری کنند ولی بدو شک مهاجرت روستائیان نیز در این امر موثر بوده است.

زیرا بیکاری در این جامه در ماههای آبان و آذر و دی شدید تر است و موقع سرشماری هم - آبان ماه ۱۳۳۵ بوده است که گروهی از روستائیان در خارج از ده بسر می بردند صعود منحنی در سال ۱۳۴۲ باین علت باشد که در این سال تقسیم اراضی بعمل آمده و جمعیت مهاجران به روستا بازگشته اند تا از زمین هایی که تقسیم میشد سهم ببرند. لیکن عده ای از این مهاجران موفق به اخذ زمین نشده مجدداً ده را ترک کرده اند. نزول - منحنی در سال ۴۴ این امر را تایید می کند.

صعود منحنی در سالهای ۱۳۴۵ و ۱۳۴۶ نشان میدهد که در این سالها تا حدی از تحرك جمعیت جلوگیری شده است در اینجا اثر قابل ملاحظه عمران بند عباس اشکار

میگرد که جمعیت را بخود جلب کرده و جلوی مهاجرت مجدد روستائیان را تا حد قابل توجهی گرفته است. روستائیان بسیاری که در خارج از کشور بکار اشتغال داشتند بر اثر شنیدن جریان اصلاحات ارضی بده بازگشتند و از آنجا که عده ای از آنان صاحب نسق نبود و در نتیجه موفق به گرفتن زمین نشدند مجبور شدند مجدداً به خارج مهاجرت کنند. لیکن بر اثر اجرای برنامه عمرانی و پیدا شدن کار در این منطقه از رفتن به خارج خودداری کرده و در جاده سازی و اسکله سازی بکار مشغول شدند. برای شناخت دقیق تر اثر عمران بندر عباس و اصلاحات ارضی در جلب مهاجران این روستا جدول شماره ۱۵ ارائه میگردد.

جدول ۱۵ - خصوصیات مهاجرین حسن لنگی که در خارج از کشور بوده و بعد از اصلاحات ارضی و فعالیتهای عمرانی بده بازگشته اند.

ردیف	سن	محل قبلی	مدت توقف در محل قبلی	نوع کار در محل قبلی	محل فعلی	نوع کار در محل فعلی
۱	۳۵	دوبی	۷	کارگری	بندر عباس	کارگری
۲	۳۰	دوبی	۶	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۳	۲۷	دوبی	۵	کارگری	بندر عباس	کارگری
۴	۳۵	دوبی	۵	کارگری	بندر عباس	کارگری
۵	۵۰	قطر	۳	کارگری	بندر عباس	کارگری
۶	۶۰	قطر	۵	کارگری	بندر عباس	کارگری
۷	۱۹	دوبی	۵	شاگرد بنا	حسنلنگی	کارگری
۸	۲۳	دوبی	۶	شاگرد بنا	حسنلنگی	کارگری
۹	۲۸	دوبی	۵	کارگری	حسنلنگی	کارگری

بقیه جدول صفحه قبل

ردیف	سن	محل قبلی	مدت توقف بر محل قبلی	نوع کار در محل قبلی	محل فعلی	نوع کار در محل فعلی
۱۰	۲۵	دوبی	۷ سال	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۱۱	۳۵	دوبی	" ۲	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۱۲	۳۷	دوبی	" ۲	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۱۳	۲۰	دوبی	" ۳	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۱۴	۴۰	قطر	" ۲	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۱۵	۴۰	دوبی	" ۴	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۱۶	۱۹	دوبی	" ۵	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۱۷	۴۱	دوبی	" ۲	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۱۸	۳۵	قطر	" ۷	روژه خوانی	حسنلنگی	پیله وری
۱۹	۲۲	قطر	" ۵	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۲۰	۲۴	قطر	" ۳	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۲۱	۳۵	قطر	" ۲	کارگری	حسنلنگی	باغداری
۲۲	۵۵	دوبی	" ۲	سلمان	حسنلنگی	باغداری و سلمان
۲۳	۲۵	دوبی	" ۱	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۲۴	۲۳	دوبی	" ۲	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۲۵	۳۵	قطر	" ۷	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۲۶	۱۹	دوبی	" ۴	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۲۷	۳۵	دوبی	" ۲	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۲۸	۵۰	قطر	" ۲	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۲۹	۲۷	قطر	" ۳	کارگری	حسنلنگی	کارگری
۳۰	۳۶	قطر	" ۳	کارگری	حسنلنگی	نانوا
۳۱	۳۵	قطر	" ۲	کارگری	حسنلنگی	کارگری

بنابر جدول شماره ۱۵ تعداد ۳۱ نفر از مهاجران ده پس از تحولات اخیر

بمروستابازگشتند که ۱۲ نفر یا ۷/۳۸ درصد در قطرو ۱۹ نفر یا ۶۱/۳

درصد در دینی کار می‌کنند .

مدت توقف ایجن مهاجران از ۱ تا ۷ سال متغیر است و تقریباً ۹۴ درصد

آنها به کارهای عمرانی اشتغال داشتند . از این عدد ۲۱ نفر یا ۶۷/۷۴

درصد در امور چاه سازی بند رعباس رودان و ۵ نفر یا ۱۶/۱۳ درصد در

اسکله سازی بند رعباس بکاربرد اختند ۳/۰ نفر یا ۹/۶۸ درصد نیز در ده به

باغداری مشغول شدند و با سرمایه‌های کم از کار خود در خارج بدست آوردند تعدادی

نهال لیمود رزمین شخصی خود غرس کرد و با تهیه موتور پمپ از آب رودخانه استفاده

کرد و باغ خود را مشروب می‌سازند .

انفـریـده وری می‌کنند و ا نفر هم در کناره چاه جدید که در حال احداث میباشد

در کان نانوائی باز کرد و با تهیه نان برای کارگران جاده امرار معاش می‌نماید .

بررسی وضع مهاجرت این روستا نشان میدهد که وجود کار در این منطقه -

تاحد زیادی در جلب مهاجران این روستا اثر دارد و در صورتیکه امنه

فعالیت‌هایی که موجب پیدایش کار در این منطقه میگردد توسعه یابد روستائیان

هرگز حاضر نخواهند شد وطن و خانواده خود را ترک کرده بخارج مهاجرت

کنند . اما نکته قابل توجه این است که اقدامات عمرانی بند رعباس در یازود

پایان می پذیرد و این کار با زمان محدودی که دارد نمی تواند دردهای اساسی

این جامعه را درمان کند بی تردید اقدامات اساسی باید در زمینه توسعه کشاورزی

صورت گیرد تا بازدهد و واحد سطح بالارود و رآمد روستائیان از راه استفاده از زمین

افزایش یابد . امید می‌رود که در مرحله سوم اصلاحات ارضی به این مسائل توجه

شده و راه حلی برای آن فراهم آید .

فصل چهارم نهادهای اجتماعی

۱- خانواده

خانواده در جامعه حسن لنگی نه تنها کانون پرورش کودک است بلکه در عین حال یک واحد اقتصادی است. هریک از افراد خانوار از مرد و زن و کودک^۱ متولید خانوارنقشی برعهده دارند. کودکان اگر در مدرسه نباشند در سنین ۷-۸ سالگی بکار می پردازند. ممکن است تا چند کیلومتر دنبال گاوها بگردند و آنها را در صحرا چرا دهند. آب آوردن از چاه و دروختها با کوزه مخصوصی که در اصطلاح محلی جهله نام دارد اغلب بوسیله کودکان انجام میگیرد. به علاوه بعضی کارهای سبک که جنبه تفریحی هم دارند مانند دویدن پرندگان از مزرعه با قلاب سنگ و آلتی بنام "تراغا" برعهده کودکان قرار میگیرد. زنان نیز بطوریکه در قسمت مربوط به مشاغل زنان شرح داده شد در امر تولید خانوار نقش موثری دارند.

۲- وسعت خانوار

کل جمعیت حسن لنگی از ۶۴۲ خانوار تشکیل گردیده است اکثر این خانوارها از نوع خانوار زن و شوهری (هسته ای) هستند یعنی نسبت ۶۲/۸۸ درصد از خانوارهای مذکور والدین و فرزندان آنها تشکیل شده و تنها ۳۸/۱۱ درصد از خانوارها با افراد غیر از فرزندان خود بسر می برند.

بزرگترین خانوارها دارای ۱۶ عضو و کوچکترین آن خانوار یک نفری است.

متوسط افراد خانوار ۶/۴ نفر است. جدول ۱۶ توزیع خانوارها را بر حسب عدد نفقات نشان میدهد.

جدول شماره ١٦ توزیع خانوارها بر حسب عده نفرات

نوع خانوار	تعداد خانوار	درصد
خانوار دارای يك عضو	١٢	٤ / ٨٨
" " ٢	٢٩	١١ / ٧٩
" " ٣	٤٠	١٦ / ٢٦
" " ٤	٤١	١٦ / ٦٧
" " ٥	٤٩	١٩ / ٩٢
" " ٦	٣٤	١٣ / ٨٢
" " ٧	٢٢	٨ / ٩٤
" " ٨	١٢	٤ / ٨٨
" " ٩	٢	٠ / ٨١
" " ١٠	٣	١ / ٢١
" " ١١	١	٠ / ٤١
" " ١٦	١	٠ / ٤١
جمع	٢٤٦	١٠٠ /

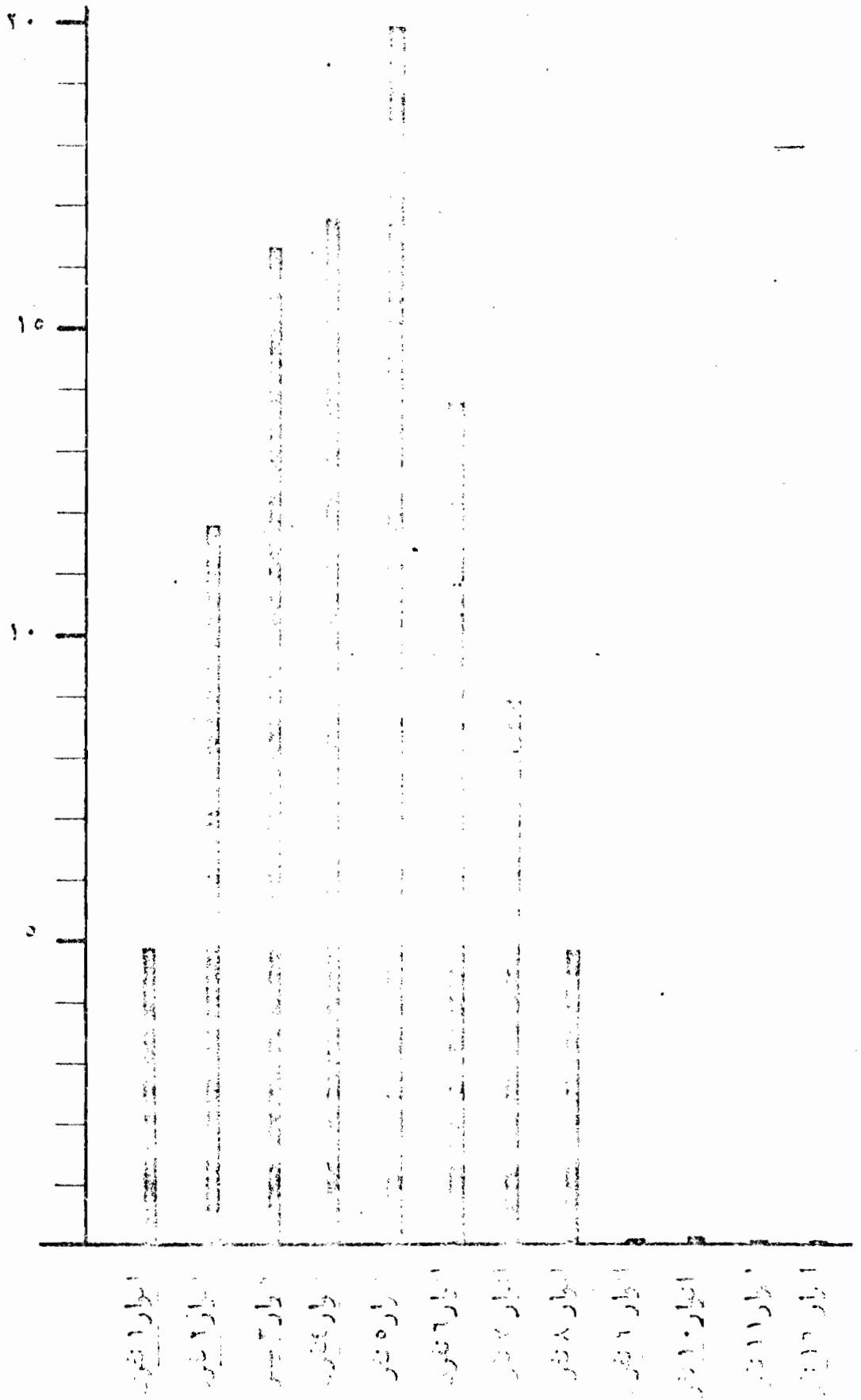
جدول بالا نشان میدهد که خانوارهای ٣- ٤- ٥ عضوی متداولترین خانوارهای این جامعه میباشد که نسبت ٨٥ / ٥٢ درصد از کل خانوارها را شامل میگردد .
 و در میان این ها خانوار ٥ نفری اکثریت دارد که نسبت آن ٩٢ / ١٩ درصد از کل -
 خانوارهای ده میباشد ٦٠ / ٤٩ درصد از خانوارها کمتر از ٥ عضو و ٤٨ / ٣٠ درصد
 بیش از ٥ عضو دارند از میان سران خانوارها تعداد ٧ نفر با نسبت ٨٤ / ٢ درصد بیش از يك
 همسر دارند .

چنانچه ملاحظه میشود در این جامعه خانوار وسیع نیز وجود دارد ولی تعداد آن در
 مقایسه با خانوارهای کوچک براتبکتر است .

در میان خانوارهای گسترده نوعی خانواده وجود دارد که داماد را هم در برمی گیرد
 یعنی مرد پس از ازدواج به خانه پدر زن میرود و در آنجا زندگی میکند .

تعداد افراد به تفکیک از وزارت بهار و مکتب‌خانه‌ها

درصد

گفته شد که متوسط افراد خانوار ۴/۶ نفر است. حال طبق جدول شماره ۱۷ متوسط افراد خانوار این روستا را با جامعه روستائی ایران (۱) و روستاهای دیگری که مورد مطالعه قرار گرفته است مقایسه می‌کنیم (۲)

جدول ۱۷ مقایسه متوسط افراد خانوار حسن لنگی با روستاهای دیگر

نام	متوسط افراد خانوار
ده نـو	۵/۴
باقراآباد	۵/
حسن لنگی	۴/۶
جامعه روستائی ایران	۶/

جدول بالا نشان می‌دهد که بعد خانوار در این روستا به نسبت کم و محدود است. در باره علل این وضع شاید بتوان گفت که ناسازگاری روانی و طلاق که در میان خانوارها پدید می‌آید در کاهش بعد خانوار اثر می‌گذارد. ولی بدون شک مهمترین عامل این وضع مهاجرت مردان به خارج از ده میباشد که به وضع اقتصادی جامعه ارتباط دارد.

- ۱- طرح مقدماتی جامعه شناسی ایران - دکتر بهنام - دکتر اسخ صفحه ۱۱۴.
- ۲- رجوع شود به منسـوگرافی ده نـو - اراک و "باقراآباد و اصلاحات ارضی" از انتشارات گروه تحقیقات روستائی.

۳- تعلیم و تربیت در خانواده

در خانواده های حسن لنگی کودکان بخصوص پسران از مراقبت کامل والدین برخوردارند. پدر و مادر هیچگاه اطفال خرد سال خود را تنهایی گذارند. حتی در مواقع برداشت محصول کودکان را با گهواره بزرسیاه نخل می برند تا ضمن انجام کار و راز پر نظر داشته باشند. اگر شیر مادر کم باشد از شیرگا و برای تغذیه طفل استفاده می کنند. با وجود این بعلمت بی سواد و فقر محیط خانواده برای پرورش کودک چندان مناسب نیست تغذیه بدوند اشتن بهداشت سبب میشود که اکثر کودکان لاغر و ضعیف بوده در مقابل کوچکترین بیماری ازیا درمی آیند.

از مسائل دیگر تعلیم و تربیت در خانواده ترساندن کودک است. بدین ترتیب کودکان را از آغاز زندگی یعنی زمانی که در گهواره بسر می برند با ترس آشنایی سازند و برای آرام کردن کودکان آنان را از گریه و شغال و حیوانات درنده دیگری ترسانند و غالباً پدر یا مادر در پشت کپر از صدای این حیوانات تقلید می کنند تا بدینوسیله کودک را خواب کنند. این حیوانات درنده اگرچه در سالهایی که کودک بحد رشد رسیده باشد و اینچنان ترسانند نیستند ولی ترس جز "صفات شخصیت آنان شده و تا بزرگ سالی در وجود شان باقی می ماند.

۴- تعلیم و تربیت در مدرسه

در گذشته آموزش سواد و تعلیم و تربیت کودکان در مکتب خانه نزد اخوند محلی انجام میگرفت و در همان زمان تنها پسران از تحصیل در مکتب خانه برخوردار بودند. در حدود سال ۱۳۱۹ مدرسه ای در این دهه تاسیس گردید و با گشایش آموزشگاه تعلیمات جدید آغاز شد. اگرچه مکتب خانه تا چند سال بموازات مدرسه فعالیت داشت ولی با توسعه مدرسه و آموزش جدید از رونق افتاد و تعطیل شد. اکنون تحصیل در مدرسه به پسران اختصاص دارد. زیرا بنا بر عقیده اهالی تحصیل دختران قباحته دارد و زشت است و از این لحاظ دختران را به مدرسه نمی فرستند.

در سالهای پس از اصلاحات ارضی بخصوص از سال تحصیلی ۴۴-۴۵ مدرسه گسترش بیشتری یافته و تعداد دانش آموزان آن بطور قابل ملاحظه ای افزایش یافته است. با این حال آموزش جدید نتوانسته است در فرهنگ (Culture) جامعه اثر عمیقی بگذارد و تعصباتی که در مورد تحصیل زنان وجود دارد از میان بردارد.

مسئله دیگری که را مرا موثر نکودگان این روستا وجود دارد این است که آنان کمتر موفق میشوند دوره تحصیلات ابتدائی را بطور کامل بگذرانند. در جدول زیر تعداد دانش آموزان این مدرسه به تفکیک نوع کلاس در سال تحصیلی آمده است.

جدول ۱۸ توزیع دانش آموزان به تفکیک کلاس در سالهای ۴۴ و ۴۵

تعداد دانش آموزان		نوع کلاس
سال ۴۴-۴۵	سال ۴۵-۴۶	
۴۱	۳۴	کلاس اول
۱۳	۱۵	کلاس دوم
۵	۸	کلاس سوم
۶	۴	کلاس چهارم
۴	۵	کلاس پنجم
۹	۶	کلاس ششم
۷۸	۷۲	جمع

بطوریکه ملاحظه میشود تعداد دانش آموزان به نسبت بالا رفتن تقلیل می یابد چنانچه در مقایسه دانش آموزان این دو سال می بینیم که از ۴۱ نفر دانش آموز کلاس اول در سال تحصیلی ۴۴-۴۵ تنها ۱۵ نفر موفق شدند به کلاس دوم بروند و از ۱۳ نفر دانش آموز کلاس دوم ۸ نفر به کلاس سوم رفته اند. بی تردید این امر تا حد زیادی با وضع

اقتصادی خانوار ارتباط دارد زیرا اغلب خانوارها قادی نیستند هزینه زندگی و تحصیل کودکان خود را تامین کنند. از این لحاظ بیشتر کودکان هنوز یکی دو کلاس را نگذرانده دست از تحصیل می‌کشند.

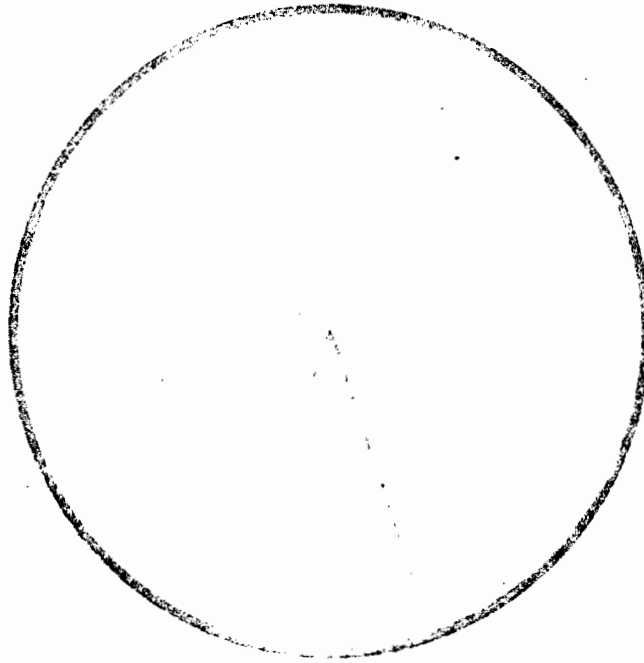
۵- سواد

در جامعه حسن‌لنگی تنها ۱۱۹ نفر از مردان دارای سواد می‌باشند که نسبت آن بکل جمعیت ده برابر ۵/۱۹ درصد است. عبارت دیگر در برابر هر ۵ نفر از مردان ده نفر با سواد وجود دارد. در حالیکه هیچ‌یک از زنان روستائی قادر به خواندن و نوشتن نمی‌باشند. اگر نسبت مردان با سواد را بکل جمعیت ده در نظر بگیریم نسبت و ضریب کوچکی بدست می‌آید. چنانچه نسبت با سواد آن بکل جمعیت ۵۵/۱۰ درصد است که در برابر هر ۱۰ نفر از جمعیت ده تنها ۱ نفر با سواد وجود دارند. جدول شماره ۱۹ توزیع با سواد آن را بر حسب گروه سنی نشان می‌دهد.

گروه سنی	تعداد افراد گروه	تعداد با سواد	درصد نسبت به گروه
کمتر از ۱۰ سال	۳۸۲	۴۴	۱۱/۳۷
۱۰-۱۴ سال	۱۵۹	۲۰	۱۲/۵۸
۱۵-۱۹ سال	۷۴	۱۱	۱۴/۸۶
۲۰-۲۹ سال	۱۰۸	۸	۷/۴۱
۳۰-۳۹ سال	۱۳۱	۱۸	۱۳/۷۴
۴۰-۴۹ سال	۱۲۷	۷	۵/۵۱
۵۰ سال و بالا	۱۴۲	۱۱	۷/۷۵
جمع	۱۱۲۸	۱۱۹	۱۰/۵۵

بطوریکه ملاحظه می‌شود نسبت با سواد آن در گروه‌های سنی مختلف متفاوت است بالاترین نسبت با سواد آن در گروه سنی ۱۵-۱۹ ساله قرار دارد که ۱۴/۸۶

نودار ۶ - وضع سواد درجه ۵۰

۸۶ / ۱۵ یسواد

۸۶ / ۱۵ یسواد

درصد از کل جمعیت گروه را در بر می گیرد و کوچکترین آن در گروه سنی ۴۰-۴۹ سال قرار می گیرد که نسبت آن ۵۱/۵ درصد است.

اگر نسبت با سواد آن گروه سنی مختلف را به کل با سواد آن بسنجیم می بینیم که ۵۴ درصد یعنی بیش از نیمی از با سواد آن در گروه های سنی کمتر از ۱۵ ساله قرار دارند.

این امر نشان می دهد که با وجود سابقه زیاد آموزشگاه در این دهه تنها در چند سال اخیر به خصوص سالهای پس از اصلاحات ارضی است که میل به با سواد کردن کودکان در خانواده ها بیشتر شده است.

از نظر درجه تحصیلات باید گفت که سطح سواد در این جامعه پائین است بطوریکه تنها ۲۹/۱۴ درصد از با سوادان این دهه توانستند ۵-۶ کلاس ابتدائی را با تمام برسانند. جدول ۲۰ توزیع با سوادان را بر حسب درجه تحصیلات نشان می دهد.

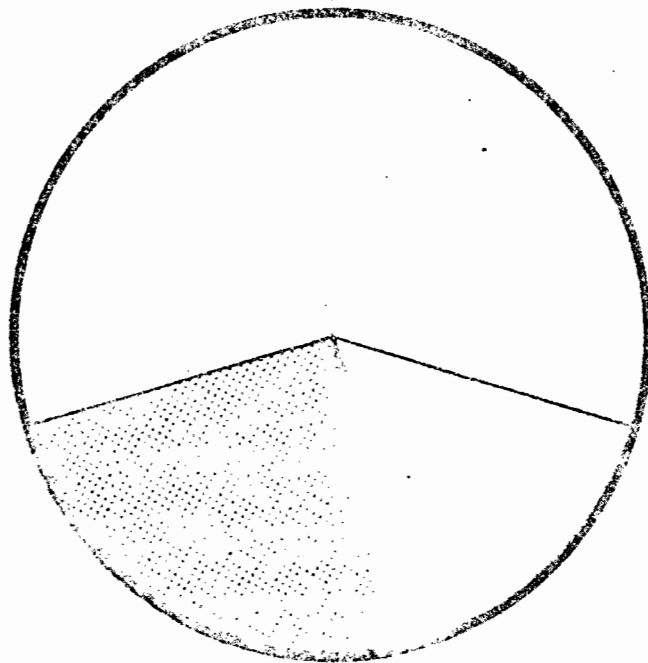
جدول ۲۰ توزیع با سوادان بر حسب درجه تحصیلات

درجه تحصیلات	تعداد	درصد نسبت به کل با سوادان
تحصیلات قدیمه	۲۹	۲۴/۳۷
۱-۴ کلاس ابتدائی	۷۰	۵۸/۸۲
۵-۶ " "	۱۷	۱۴/۲۹
بیشتر از ۶ کلاس ابتدائی	۳	۲/۵۲
جمع	۱۱۹	۱۰۰/

بنابر جدول فوق ۲۴/۳۷ درصد از کل با سوادان دارای تحصیلات قدیمه هستند ۵۸/۸۲ درصد آنها از تحصیلات ۱-۴ ابتدائی برخوردار می باشند و تنها ۱۶/۸۲ درصد دارای تحصیلاتی بیشتر از ۴ کلاس ابتدائی هستند.

بررسی وضع سواد در این جامعه نشان می دهد که با وجود اینکه سالهای زیاد از تأسیس آموزشگاه در این جامعه میگذرد پیشرفت قابل ملاحظه ای در امر آموزش سواد

شماره ۷ - توزیع اسرار دانی بر حسب درجه تحصیلات

تحصیلات پایینتر از دبیرستان ۱۹/۱۰۰

دبیرستان و بالاتر ۵۲/۱۰۰

بیشتر از دبیرستان ۵۲/۱۰۰

۱-۹۰۰ و بالاتر ۲۹/۱۰۰

مشاهده نشده است. • علاوه تحصیلات شدیدی که از گذشته نسبت به تحصیل زنان در خانواده ها وجود دارد موجب محرومیت زنان از تحصیل سواد گردیده است و همه زنان درجهل و بی سواد می بمانند از این جهت بمنظور گسترش فرهنگ و توسعه سواد نه تنها تشکیل کلاس های پیکار با بی سواد می در این جامعه ضرورت دارد بلکه باید با تبلیغات صحیح بروشن کردن اذهان مردم کمک کرد و بدینوسیله موانعی که در راه سواد کردن زنان وجود دارد از میان برداشت.

۶- مذهب

تقریباً ۹۹ درصد از جمعیت دهکده حسن لنگی پیرو مذهب شیعه هستند و تنها ۱ خانوار سنی مذهب وجود دارد که کمتر از ۱ درصد از کل جمعیت روستا را در بر میگیرد. اهالی این ده سنی ها را بنده "می نامند و چون پیروان این مذهب در اقلیت هستند اختلاف مذهبی وجود ندارد. همانطور که قبلاً اشاره شد در این ده مسجد وجود ندارد و روستائیان مراسم مذهبی را در تکیه های ده انجام میدهند. غیر از مواقع سوگواری رفت و آمد به تکیه عادر عصر روزهای دوشنبه و جمعه و انهم به ندرت انجام میگیرد. تحصیلات مذهبی بیشتر در مواقع عزاداریها شدت پیدا میکند و در این زمان اهالی روزها بکار اشتغال دارند و شب ها تا حدود نیمه شب به سینه زنی و روضه خوانی می پردازند. روضه خوانی ها معمولاً بوسیله اخوند محلی انجام میگیرد ولی گاهی اتفاق می افتد که از طلبه های قسم که برای این منظور در ایام سوگواری به بندر عباس میروند دعوت شود. در سوگواریها مردم در راه دین قند و چای و نفت نذر می کنند که در ایام بامصرف میرسد.

۷ - تفریحات و سرگرمیها

یکی از سرگرمیهای درون خانواده کشیدن قلیان است که افراد خانواده حتی کودکان ۱۰ - ۱۲ ساله هم به آن عادت دارند. در مواقع بیکاری افراد خانواده در هم جمع میشوند و ضمن صحبت و گفتگو قلیان میکشند و آنرا دست بدست میگردانند.

جویدن تنباکونیز سرگرمی عده‌ای از بزرگسالان می باشد. از تفریحات دیگر دید و بازدید هائی است که خانواده ها در اعیاد ملی و مذهبی چون عید نوروز عید قربان (عید حاجیون) و عید فطر انجام میدهند و غیر این مواقع کمتر به سراغ هم میروند.

از سرگرمیهای دیگر تاب (شیک) بازی است بدین ترتیب که برنخل یا درخت که در رستمان بلند می بندند و تاب میخورند. بعلاوه معمول است که در چند روز قبل از عید نوروز همه افراد خانواده از بزرگسالان و کودکان تاب میخورند و اعتقاد بر این است که با تاب خوردن اندوه ها "کینه ها و گناهان" انسان می ریزد و او پاک می گرداند. در روز سیزدهم عید نوروز پختن غذا و قند و چای بر میدارند و به سرزمین میروند و روز را در خانها می گذرانند.

شکار پرندگان با دامهای مخصوصی که در محل ساخته میشود از سرگرمیهای کودکان محسوب میشود و زیارت اما مزاده ها از سرگرمیهای سالخورنگان است.

علاوه بر این مردم این روستا در هنگام چیدن خرما برای اینکه خستگی کار را احساس نکنند بطور دسته جمعی ترانه مخصوص خرما یعنی را میخوانند. خواندن این ترانه شادی و نه تنها خستگی را از تن می زداید بلکه در پیشرفت و تسریع کار موثر است.

در مواقع برداشت گندم نیز محصلا ساز زنان دوره گرد بد می آیند و در سر خرمن ها می گرند و ساز و دهل می زنند و کار را برای زارعین مطلوب و نشاط آور میسازند.

فصل پنجم

گروه‌ها و قشرهای اجتماعی

از اثرات اصلاحات ارضی در جامعه مورد مطالعه تخیرات و دیگر گونی‌هایی است که در وضع گروه‌های اجتماعی در پدید آمده است. بالخصوص رژیم ارباب و رعیتی وضع طبقات متزلزل گردید و از قدرت و نفوذ گروهی که با حمایت از مالک بر جامعه تسلط اجباری داشتند در رهم شکسته شد و گروه‌های جدیدی بوجود آمد.

البته فعالیت‌های عمرانی بند عباس نیز در پیدایش گروه کارگران این جامعه اثر داشته است. اینک گروه‌های اجتماعی این جامعه را مورد بررسی قرار می‌دهیم.

الف - گروه‌های شغل‌ی

از لحاظ حرفه و شغل جامعه حسن‌لنگی به گروه‌های زیر تقسیم می‌شود:

۱- زارع صاحب‌زمین

افراد این گروه قبل از تقسیم اراضی در زمین ارباب - زراعت می‌کردند و در زمین‌ی به نسبت $\frac{1}{10}$ کل محصول

برداشتند و بهره مالکانه می‌دادند ولی زراعت در زمین آبی بصورت اجاره‌مقطوع برد که سه لیانه به ارباب یا نماینده او یا مستاجر می‌پرداختند و چون غالباً میزان اجاره بسود ارباب تخفیر می‌کرد، موجب اعتراض زارعین می‌گردید و ارباب نیز در مقابل این اعتراض‌ها اغلب واکنش شدیدی نشان می‌داد. بدین ترتیب که از قدرت و نفوذ خود استفاده کرده زمین را با افراد دیگری غیر از زارعین و حتی با افرادی از روستاهای دیگر اجاره می‌داد.

بر کار کردن زارعین که سالها در زمین زراعت می‌کردند و یکارگماردن افراد و دیگر بجای آنها که صرفاً بمنظور سود جوئی مالک مکرر صورت می‌گرفت موجب سستی نسبی زراعتی ده گردیده بود و از این لحاظ نه تنها ده‌ای از روستائیان از داشتن زمین

زراعتی محروم شدند بلکه در میان گروه زارعین صاحبزمین نیز تبعیضاتی بوجود آمد بطوریکه عد های تنها صاحبزمین دیمی شدند و از داشتن زمین آبسی محروم گردیدند • دیمکاران و روستائیان که در جریان اصلاحات ارضی موفق به گرفتن زمین نشدند برای احقاق حق خود تالاهای زیادی نمود و بارها به مقامات اصلاحات ارضی شکایت کرده اند ولی نتیجه ای عاید آنان نگردید • تبعیضی که بدینسان میان روستائیان و گروه زارعین صاحب زمین پدید آمد موجب حسادت و غرضورزی دیمکاران و عد های دیگر از روستائیان گردید و به اختلافات و کشمکش ها و در نتیجه گسسته شدن روابط متقابل افراد و پیرشانی جامعه انجامید و دیمکاری را در زمینه فعالیت های کشاورزی و همکاران روستائی مشکل گردانیده است •

۲- غارسان

غارسان گروهی از روستائیان هستند که عطیات

خرس و پرورش نخل را برعهده دارند و پس از

برداشت محصول سهمی معادل $\frac{1}{4}$ محصول را به ارباب میدهند •

چون اساس بهره برداری این روستا در زمانهای قدیم بیشتر در مورد باغات نخل بوده است گروه غارسان از قدیمی ترین و وسیع ترین گروه های اجتماعی این ده

محسوب میشوند که اکثریت افراد روستائی را در برمی گیرند •

مهمترین تخییری که در وضع این گروه پس از اصلاحات ارضی پدید آمد از بین رفتن ناایمنی اجتماعی بود که از جانب مالک برای آنان وجود داشت • از لحاظ میسران

بهره مالکانه در وضع آنان تخییری روی نداد • زیرا قانون اصلاحات ارضی شاملی

غارسان نگردید و اینان مانند گذشته بهره مالکانه می پردازند •

البته پس از اصلاحات ارضی در میان افراد این گروه گفتگوها و تبادل نظرهایی درباره

عدم پرداخت بهره صورت گرفت و حتی نامه هایی برای این منظور به سازمان اصلاحات

ارضی نوشته‌اند ولی چون قانونی د راین مورد به تصویب نرسید د روضع
انان نیز تخییری حاصل نشد عد های از انفراد این گروه بخلت کمی د رامد
از راه نخلداری به مشاغل دیگری چون کارگری اشتغال د ارند وید یــــن
ترتیب از لحاظ د رامد د ر سطح بالاتری قرار میگیرند •

۳- کارگرـــــــــــــــان

اکثر افراد این گروه از مهاجرانی
هستند که د رجریان اصلاحات ارضی
به روستا بازگشته ولی موفق به اخذ زمین نشده اند • گروه کارگران از لحاظ -
وضع اشتغال به سه گروه کوچکتر به عبارت دیگرمه سه خرد ه گروه شغلــــــــی
تقسیم میشوند :

کارگران زراعــــــــی - این کارگران د رنصول زراعی د راین روستا و روستاهای
دیگر بطور ریزمزدی بکار زراعت اشتغال د ارند و مواقع د یدر کارهای ساختمانی
(عملگی) و مانند ان میپرد ازند و بامزدی که از این راه بدست میاورند روزی بی گد رانند •
کارگران کسوره پــــزی - این کارگران د رکارخانه اجریزی منطقه بند رعباس کار
میکنند • و بطور متوسط ماهیانه ۲۰۰۰ ریال مزد د ریافت میدارند •

کارگران عـــــــــمران - این کارگران کند رامور جاد سازی و اسکله سازی بند رعباس
بکار اشتغال د ارند قسمت اعظم افراد گروه کارگران را شامل میشوند •
از گروه کارگران عد های به زراعت و نخلداری هم اشتغال د ارند کند رامد حاصله
از این فعالیت ها بسیار اند لکن است • جز عد ه محدودی از افراد این گروه بهقیه -
از نوع کارگران غیرماهر هستند که مزد روزانه آنها از ۷۰ ریال تجاوز نمی کند
ولی کارگران ماهرونی کند رامر آسنانت سازی و اموردیگر ساختمانی مهارت -

دارند روزانه بطور متوسط / ۱۵۰ ریال مزد دریافت میدارند .

۴- دامداران

اوضاع طبیعی وابوهای این

منطقه برای پرورش دام چندان

مساعد نیست با این حال عده ای از روستائیان در عین اشتغال به مزارعت و

نخلداری تعدادی دام را اختیار دارند که محصول آنها در داخل خانوارها

بمصرف میرسد . بخلاف عده ای نیز منحصراً به امر دامداری اشتغال دارند

و از دام حاصله از آنها امر را معاش میکنند . (۱)

۵- پیلهوران

در این ده دکان وجود ندارد و پیلهوران

کالاهای مورد نیاز اعمالی را از شهر

و یا شیخ نشین های دوی و قطر بوسیله قاچاقچیان تهیه کرده به روستا

میاورند و تا محمولات دامی و کشاورزی مبادا نمیکنند و انگاه محصولات را که بدین

طریق فراهم می آورند بشهر حمل کرده می فروشند و این نوع مبادلات غالباً

برای پیلهوران سود سرشاری در بردارند و در واقع اینان نوعی واسطه میان شهر و

روستا بحساب می آیند .

عده ای از افراد این گروه قبلاً در دوی و قطر و دیگر شیخ نشین ها بکار اشتغال

۱- دامهای این منطقه بیشتر از نوع (بز) میباشند زیرا این حیران بهتر

میتواند خود را با موقعیت طبیعی این منطقه تطبیق دهد .

داشتند و با سرمایه‌های کنایین راه کسب کردند پس از بازگشت به روستا به پیله‌وری مشغول شدند • از لحاظ درآمد میان افراد این گروه تفاوت‌هایی موجود است -
 عده محدودی که دارای سرمایه کافی هستند خود را این روستا ساکن بود و فعالیت‌های خود را یکی در کارکرد و اختیار دارند که حمل و نقل کالا و رفت و آمد به شهر پوسله آنان انجام می‌گردد • برخی دیگر که سرمایه شان اندک است با یک‌رأس‌الآغ پیله‌وری می‌کنند و به روستاهای دیگر نیز آمد و رفت دارند •
 از مشاغل دیگر این روستا : چوپانی - شترپانی - بزکری - سلمان‌سی - نان‌زائی - سنجاری - بنائی - ذغال‌فروشی - قهوه‌چی - دشتبانی - شاگرد رانندگی - مستخدم دولت - مؤذن و اخوند را باید نام برد که از میان آنها نان‌زائی ر قهوه‌خاند ر جریان فعالیت‌های عمرانی بوجود آمده‌اند •

ب گروه‌های طایفه‌ای •

جامعه حسن‌لنگی از گروه‌های طایفه‌ای

چند ی تشکیل گردیده است بعضی

از این طایفه هاد روزگاران گذشته از سرزمین‌های دیگری این‌د ه‌کن کرده‌د ر مکانی مجزا زیست می‌کنند • سدید السلطنه در کتاب خود این نظر را تأیید کرده •
 مینویسد : حسن لنگی تقریباً صد خانوار جمعیت می‌شود لیکن از یک طایفه و نژاد نباشند هر کدام از طرفی آنجا آمده برای کشت و زرع ساکن آنجا شده (۱)
 وجود گروه‌های طایفه‌ای در این جامعه و کش‌های متقابل آنها که از سال‌های قبل و بعد از اصلاحات راضی بگوئیم - دیگر درآمده است در اوضاع اجتماعی و اثراتی در بردارد • این گروه‌ها گرچه با گذشت زمان فرهنگ کل جامعه را پذیرفته‌اند -

(۱) بند رعباس و خلیج فارس • اعلام الناس فی احوال بند رعباس • تالیف محمد علی

گفته شد که متوسط افراد خانوار ۴/۶ نفر است. حال طبق جدول شماره ۱۷ متوسط افراد خانوار این روستا را با جامعه روستائی ایران (۱) و روستاهای دیگری که مورد مطالعه قرار گرفته است مقایسه می‌کنیم (۲)

جدول ۱۷ مقایسه متوسط افراد خانوار حسن‌لنگی با روستاهای دیگر

متوسط افراد خانوار	نام
۵/۴	ده نـو
۵/	باقرآباد
۴/۶	حسن لنگی
۶/	جامعه روستائی ایران

جدول بالا نشان می‌دهد که بعد خانوار در این روستا به نسبت کم و محدود است. در باره علل این وضع شاید بتوان گفت که ناسازگاری روانی و طلاق که در میان خانوارها پدید می‌آید در کاهش بعد خانوار اثر می‌گذارد. ولی بدون شک مهمترین عامل این وضع مهاجرت مردان به خارج از ده می‌باشد که به وضع اقتصاد دی جامعه ارتباط دارد.

-
- ۱- طرح مقدماتی جامعه‌شناسی ایران - دکتر بهنام - دکتر اسخ صفحه ۱۱۴.
  - ۲- رجوع شود به منـوگرافی ده نـو - اراک و "باقرآباد و اصلاحات ارضی" از انتشارات گروه تحقیقات روستائی.

۳- تعلیم و تربیت در خانواده

در خانواده های حسن لنگی کودکان بخصوص پسران از مراقبت کامل والدین برخوردارند. پدر و مادر هیچگاه اطفال خردسال خود را تنها نمی گذارند. حتی در مواقع برداشت محصول کودکان را با گهواره بزرسیاه نخل می برند تا ضمن انجام کار و آرازی بر نظر داشته باشند.

اگر شیر مادر کم باشد از شیرگاو برای تغذیه طفل استفاده می کنند. با وجود این بعلمت بی سواد و وفق محیط خانواده برای پرورش کودک چندان مناسب نیست تغذیه بدوندن باعث سبب میشود که اکثر کودکان لاغر و ضعیف بوده در مقابل کوچکترین بیماری از پا در می آیند.

از مسائل دیگر تعلیم و تربیت در خانواده ترساندن کودک است. بدین ترتیب کودکان را از آغاز زندگی یعنی زمانی که در گهواره بسر می برند با ترس آشنایی سازند و برای آرام کردن کودکان آنان را از گریه و شغال و حیوانات درنده دیگری ترسانند و غالباً پدر یا مادر در پشت کپر از صدای این حیوانات تقلید می کنند تا بدین وسیله کودک را خواب کنند.

این حیوانات درنده اگرچه در سالهایی که کودک به حد رشد رسیده برایشان چنان ترسناک نیستند ولی ترس جز "صفات شخصیت آنان شده و تا بزرگسالی در وجودشان باقی می ماند.

۴- تعلیم و تربیت در مدرسه

در گذشته آموزش سواد و تعلیم و تربیت کودکان در مکتب خانه نزد اخوند محلی انجام میگرفت و در همان زمان تنها پسران از تحصیل در مکتب خانه برخوردار بودند.

در حدود سال ۱۳۱۹ مدرسه ای در این دهه تاسیس گردید و با گشایش آموزشگاه تعلیمات جدید آغاز شد. اگرچه مکتب خانه تا چند سال بموازات مدرسه فعالیت داشت ولی با توسعه مدرسه و آموزش جدید از رونق افتاد و تعطیل شد.

اکنون تحصیل در مدرسه به پسران اختصاص دارد. زیرا بنا بر عقیده اهالی تحصیل دختران قباحتهای داشت و زشت است و از این لحاظ دختران را به مدرسه نمی فرستند.

در سالهای پس از اصلاحات ارزشی بخصوص از سال تحصیلی ۴۴-۴۵ مدرسه گسترش بیشتری یافته و تعداد دانش آموزان آن بطور قابل ملاحظه ای افزایش یافته است. با این حال آموزش جدید نتوانسته است فرهنگ (Culture) جامعه اثر عمیقی بگذارد و تعصباتی که در مورد تحصیل زنان وجود دارد از میان بردارد.

مسئله دیگری که را مرا موثر کودکان این روستا وجود دارد این است که آنان کمتر موفق میشوند دوره تحصیلات ابتدائی را بطور کامل بگذرانند.

در جدول زیر تعداد دانش آموزان این مدرسه به تفکیک نوع کلاس در دو سال تحصیلی آمده است.

جدول ۱۸ توزیع دانش آموزان به تفکیک کلاس در سالهای ۴۴ و ۴۵

تعداد دانش آموزان		نوع کلاس
سال ۴۴-۴۵	سال ۴۵-۴۶	
۴۱	۳۴	کلاس اول
۱۳	۱۵	کلاس دوم
۵	۸	کلاس سوم
۶	۴	کلاس چهارم
۴	۵	کلاس پنجم
۹	۶	کلاس ششم
۷۸	۷۲	جمع

بطوریکه ملاحظه میشود تعداد دانش آموزان به نسبت بالا رفتن تقلیل می یابد چنانچه در مقایسه دانش آموزان این دو سال می بینیم که از ۴۱ نفر دانش آموز کلاس اول در سال تحصیلی ۴۴-۴۵ تنها ۱۵ نفر موفق شدند به کلاس دوم بروند و از ۱۳ نفر دانش آموز کلاس دوم ۸ نفر به کلاس سوم رفته اند. بی تردید این امر تا حد زیادی با وضع

اقتصادی خانوار ارتباط دارد زیرا اغلب خانوارها قادی نیستند هزینه زندگی و تحصیل کودکان خود را تامین کنند. از این لحاظ بیشتر کودکان هنوز یکی دو کلاس را نگذرانده دست از تحصیل می‌کشند.

۵- سواد

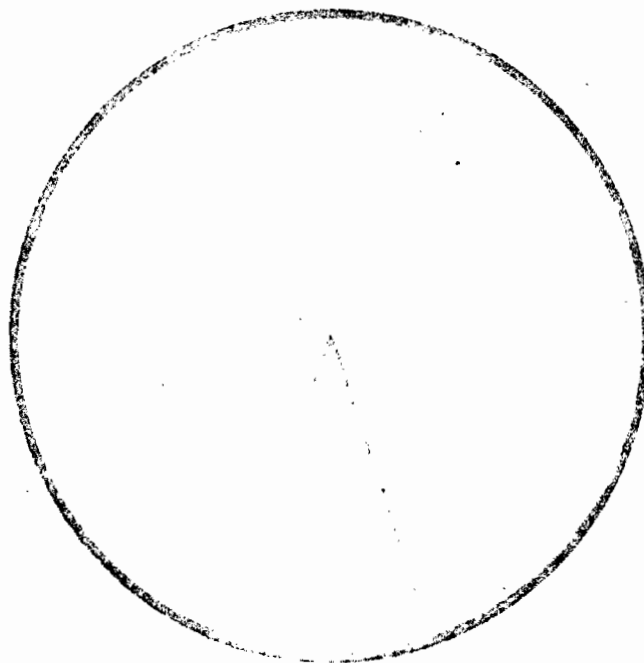
در جامعه حسن‌لنگی تنها ۱۱۹ نفر از مردان دارای سواد می‌باشند که نسبت آن بکل جمعیت ده برابر ۱۹/۵ درصد است. عبارت دیگر در برابر هر ۵ نفر از مردان ده ۱ نفر با سواد وجود دارد. در حالیکه هیچ‌یک از زنان روستائی قادر به خواندن و نوشتن نمی‌باشند. اگر نسبت مردان با سواد را بکل جمعیت ده در نظر بگیریم نسبت و ضریب کوچکی بدست می‌آید. چنانچه نسبت با سواد آن بکل جمعیت ۱۰/۵۵ درصد است که در برابر هر ۱۰ نفر از جمعیت ده تنها ۱ نفر با سواد وجود دارد. جدول شماره ۱۹ توزیع با سواد آن را بر حسب گروه سنی نشان می‌دهد

جدول ۱۹ توزیع با سواد آن بر حسب گروه سنی

گروه سنی	تعداد افراد گروه	تعداد با سواد	درصد نسبت به گروه
کمتر از ۱۰ سال	۳۸۲	۴۴	۱۱/۳۲
۱۰-۱۴ سال	۱۵۹	۲۰	۱۲/۵۸
۱۵-۱۹ سال	۷۴	۱۱	۱۴/۸۶
۲۰-۲۹ سال	۱۰۸	۸	۷/۴۱
۳۰-۳۹ سال	۱۳۱	۱۸	۱۳/۷۴
۴۰-۴۹ سال	۱۲۷	۷	۵/۵۱
۵۰ سال و بالا	۱۴۲	۱۱	۷/۷۵
جمع	۱۱۲۸	۱۱۹	۱۰/۵۵

بطوریکه ملاحظه می‌شود نسبت با سواد آن در گروه‌های سنی مختلف متفاوت است بالاترین نسبت با سواد آن در گروه سنی ۱۵-۱۹ ساله قرار دارد که ۱۴/۸۶

نمودار ۶ - وضع مواد در جابه و حسن انش

۸۰ / ۸۰ پیروز

۸۰ / ۸۰ پیروز

درصد از کل جمعیت گروه را در بر می گیرد و کوچکترین آن در گروه سنی ۴۰-۴۹ سال قرار می گیرد که نسبت آن ۵/۵۱ درصد است.

اگر نسبت با سواد آن گروه سنی مختلف را به کل با سواد آن بسنجیم می بینیم که ۵۴ درصد یعنی بیش از نیمی از با سواد آن در گروه های سنی کمتر از ۱۵ ساله قرار دارند.

این امر نشان می دهد که با وجود سابقه زیاد آموزشگاه در این دهه تنها در چند سال اخیر بخصوص سالهای پس از اصلاحات ارضی است که میل به با سواد کردن کودکان در خانواده ها بیشتر شده است.

از آنجا که درجه تحصیلات باید گفت که سطح سواد در این جامعه پائین است بطوریکه تنها ۱۴/۲۹ درصد از با سوادان این دهه توانستند ۵-۶ کلاس ابتدائی را با تمام برسانند. جدول ۲۰ توزیع با سوادان را بر حسب درجه تحصیلات نشان میدهد.

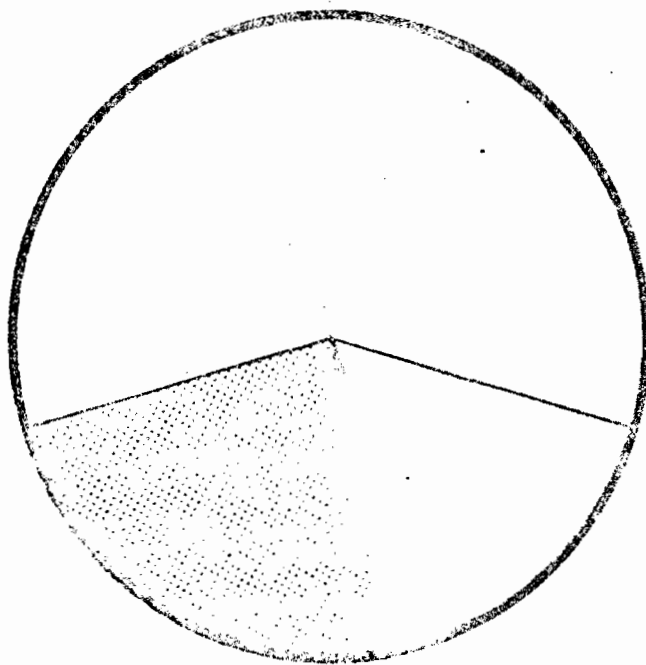
جدول ۲۰ توزیع با سوادان بر حسب درجه تحصیلات

درجه تحصیلات	تعداد	درصد نسبت به کل با سوادان
تحصیلات قدیمه	۲۹	۲۴/۳۷
۱-۴ کلاس ابتدائی	۷۰	۵۸/۸۲
۵-۶ " "	۱۷	۱۴/۲۹
بیشتر از ۶ کلاس ابتدائی	۳	۲/۵۲
جمع	۱۱۹	۱۰۰/

بنابر جدول فوق ۲۴/۳۷ درصد از کل با سوادان دارای تحصیلات قدیمه هستند ۵۸/۸۲ درصد آنها از تحصیلات ۱-۴ ابتدائی برخوردار می باشند و تنها ۱۴/۸۱ درصد دارای تحصیلاتی بیشتر از ۴ کلاس ابتدائی هستند.

بررسی وضع سواد در این جامعه نشان می دهد که با وجود اینکه سالهای زیاد از تأسیس آموزشگاه در این جامعه میگذرد پیشرفت قابل ملاحظه ای در امر آموزش سواد

شماره ۲ - توزیع اسراران بر حسب درجه تحصیلات

تحصیلات پایینتر از دبیرستان ۲۹ / ۴۲ %

دبیرستان و بالاتر ۲ / ۵۲ %

بیشتر از دبیرستان ۲ / ۵۲ %

دانشگاه ۲۹ / ۵۲ %

مشاهده نشده است. • علاوه تحصیلات شدیدی که از گذشته نسبت به تحصیل زنان در خانواده ها وجود دارد موجب محرومیت زنان از تحصیل سواد گردیده است و همه زنان درجهل و بی سواد می بمانند. از این جهت بمنظور گسترش فرهنگ و توسعه سواد نه تنها تشکیل کلاس های پیکار با بی سواد می در این جامعه ضرورت دارد بلکه باید با تبلیغات صحیح بروشن کردن اندها مردم کمک کرد و بدینوسیله موانعی که در راه با سواد کردن زنان وجود دارد از میان برداشت.

۶- مذهب

تقریباً ۹۹ درصد از جمعیت دهکده حسن لنگی پیرو مذهب شیعه هستند و تنها ۱ خانوار سنی مذهب وجود دارد که کمتر از ۱ درصد از کل جمعیت روستا را دربرمیگیرد. اهالی این ده سنی ها را بنده "می نامند و چون پیروان این مذهب در اقلیت هستند اختلاف مذهبی وجود ندارد. همانطور که قبلاً اشاره شد در این ده مسجد وجود ندارد و روستائیان مراسم مذهبی را در تکیه های ده انجام میدهند. غیر از مواقع سوگواری رفت و آمد به تکیه عادر عصر روزهای دوشنبه و جمعه و انهم به ندرت انجام میگیرد. تحصیلات مذهبی بیشتر در مواقع عزاداریها شدت پیدا میکند و در این زمان اهالی روزها بنهار اشتغال دارند و شب ها تا حدود نیمه شب به سینه زنی و روضه خوانی می پردازند. روضه خوانی ها معمولاً بوسیله اخوند محلی انجام میگیرد ولی گاهی اتفاق می افتد که از طلبه های قسم که برای این منظور در ایام سوگواری به بندر عباس میروند دعوت شود. در سوگواریها مردم به برای شهدای راه دین قند و چای و نفت نذر می کنند که در ایام ایام بمصرف میرسد.

۷ - تفریحات و سرگرمیها

یکی از سرگرمیهای درون خانواده کشیدن قلیان است که افراد خانواده حتی کودکان ۱۰ - ۱۲ ساله هم به آن عادت دارند . در مواقع بیکاری افراد خانواده در هر جمعه میشوند و ضمن صحبت و گفتگو قلیان میکشند و آنرا دست بدست میگردانند .

جویدن تنباکونیز سرگرمی عده‌ای از بزرگسالان می باشد . از تفریحات دیگر دید و بازدید هائی است که خانواده ها در اعیاد ملی و مذهبی چون عید نوروز عید قربان (عید حاجیون) و عید فطر انجام میدهند و غیر این مواقع کمتر به سراغ هم میروند .

از سرگرمیهای دیگر تاب (شیک) بازی است بدین ترتیب که برنخل یا درخت که در رستمان بلند می بندند و تاب میخورند . علاوه معمول است که در چند روز قبل از عید نوروز همه افراد خانواده از بزرگسالان و کودکان تاب میخورند و اعتقاد بر این است که با تاب خوردن اندوه ها کینه ها و گناهان انسان می ریزد و او پاک می گرداند . در روز سیزدهم عید نوروز پختن غذا و قند و چای بر میدارند و به سرزمین میروند و روز را در خانها می گذرانند

شکار پرندگان یا دامهای مخصوصی که در محل ساخته میشود از سرگرمیهای کودکان محسوب میشود و زیارت اما مزاده ها از سرگرمیهای سالخورنگان است .

علاوه بر این مردم این روستا در هنگام چیدن خرما برای اینکه خستگی کار را احساس نکنند بطور دسته جمعی ترانه مخصوص خرما چینی را میخوانند . خواندن این ترانه شادی و نه تنها خستگی را از تن می زداید بلکه در پیشرفت و تسریع کار موثر است .

در مواقع برداشت گندم نیز معمولا ساز زنان دوره گرد بد می آیند و در سر خرمن ها می گرانند و ساز و دهل می زنند و کار را برای زارعین مطلوب و نشاط آور میسازند .

فصل پنجم

گروههای و قشرهای اجتماعی

از اثرات اصلاحات ارضی در جامعه مورد مطالعه تخیرات و دیگر گونیهای است که در وضع گروههای اجتماعی در پدید آمده است. بالخصوص رژیم ارباب و رعیتی وضع طبقات متزلزل گردید و از قدرت و نفوذ گروهی که با حمایت از مالک بر جامعه تسلط اجباری داشتند در رهم شکسته شد و گروههای جدیدی بوجود آمد.

البته فعالیت های عمرانی بند عباس نیز در پیدایش گروه کارگران این جامعه اثر داشته است. اینک گروههای اجتماعی این جامعه را مورد بررسی قرار میدهیم.

الف - گروههای شغل

از لحاظ حرفه و شغل جامعه حسن لنگی به گروههای زیر تقسیم میشود:

۱- زارع صاحبزمین

افراد این گروه قبل از تقسیم اراضی در زمین ارباب - زراعت میکردند و در زمین دیعی به نسبت $\frac{1}{10}$ کل محصول

برداشت شده بهره مالکانه میدادند ولی زراعت در زمین آبی بصورت اجاره مقطوع برد که مساویانه به ارباب یا نماینده او و یا مستاجر میپرداختند و چون غالباً میزان اجاره بسود ارباب تغییر میکرد، موجب اعتراض زارعین میگردد و ارباب نیز در مقابل این اعتراضها اغلب واکنش شدیدی نشان میداد. بدین ترتیب که از قدرت و نفوذ خود استفاده کرده زمین را با افراد دیگری غیر از زارعین و حتی با افرادی از روستاهای دیگر اجاره میداد.

برکنار کردن زارعین که سالها در زمین زراعت میکردند و بکارگزاران افراد دیگر بر جای آنها که صرفاً بمنظور سود جوئی مالک مکرر صورت می گرفت موجب سستی نسبی زراعتی ده گردیده بود و از این لحاظ نه تنها عدای از روستائیان از داشتن زمین

زراعتی محروم شدند بلکه در میان گروه زارعین صاحبزمین نیز تبعیضاتی بوجود آمد بطوریکه عده‌ای تنها صاحبزمین دیمی شدند و از داشتن زمین آبی محروم گردیدند • دیمکاران و روستائیان که در جریان اصلاحات ارضی موفق به گرفتن زمین نشدند برای احقاق حق خود تلافی‌های زیادی نمود و به راه‌های مقامات اصلاحات ارضی شکایت کرده‌اند ولی نتیجه‌ای عاید آنان نگردید • تبعیضی که بدینسان میان روستائیان و گروه زارعین صاحب زمین پدید آمد موجب حسادت و غرض‌ورزی دیمکاران و عده‌ای دیگر از روستائیان گردید و به اختلافات و کشمکش‌ها در نتیجه گسسته شدن روابط متقابل افراد و پیرشانی جامعه انجامید و همکاری را در زمینه فعالیت‌های کشاورزی و هم‌ارن روستائی مشکل گردانیده است •

۲- غارسان

غارسان گروهی از روستائیان هستند که عطیات

خرس و پرورش نخل را برعهده دارند و پس از

برداشت محصول سهمی معادل $\frac{1}{4}$ محصول را به ارباب میدهند •

چون اساس بهره‌برداری این روستا در زمانهای قدیم بیشتر در مورد باغات نخل

بوده است گروه غارسان از قدیمی‌ترین و وسیع‌ترین گروه‌های اجتماعی این ده

محسوب میشوند که اکثریت افراد روستائی را در برمی‌گیرند •

مهمترین تخییری که در وضع این گروه پس از اصلاحات ارضی پدید آمد از بین رفتن

ناایمنی اجتماعی بود که از جانب مالک برای آنان وجود داشت • از لحاظ میسران

بهره‌مالکانه در وضع آنان تخییری روی نداد • زیرا قانون اصلاحات ارضی شامل

غارسان نگردید و اینان مانند گذشته بهره‌مالکانه می‌پردازند •

البته پس از اصلاحات ارضی در میان افراد این گروه گفتگوها و تبادل نظرهایی درباره

عدم پرداخت بهره صورت گرفت و حتی نامه‌هایی برای این منظور به سازمان اصلاحات

ارضی نوشته‌اند ولی چون قانونی در این مورد به تصویب نرسید در وضع آنان نیز تخییری حاصل نشد و عد های از افراد این گروه بعلت کمی درآمد از راه نخلداری به مشاغل دیگری چون کارگری اشتغال دارند و بدین ترتیب از لحاظ درآمد در سطح بالاتری قرار میگیرند.

۳- کارگران

اکثر افراد این گروه از مهاجرانی هستند که در جریان اصلاحات ارضی به روستا بازگشته ولی موفق به اخذ زمین نشده‌اند. گروه کارگران از لحاظ وضع اشتغال به سه گروه کوچکتر بعبارت دیگری سه خرد گروه شغل‌ی تقسیم میشوند:

کارگران زراعی - این کارگران در فصول زراعی در راین روستا و روستاهای دیگر بطور روزمزدی بکار زراعت اشتغال دارند و مواقع دیگر کارهای ساختمانی (عملی) و مانند آن میپردازند و بامزدی که از این راه بدست میآورند روزی کمی گذرانند. کارگران کسور پیازی - این کارگران در کارخانه اجریزی منطقه بند رعباس کار میکنند و بطور متوسط ماهیانه ۲۰۰۰ ریال مزد دریافت میدارند.

کارگران عمران - این کارگران کند را مور جاد سازی و اسکله سازی بند رعباس بکار اشتغال دارند قسمت اعظم افراد گروه کارگران را شامل میشوند. از گروه کارگران عد های به زراعت و نخلداری هم اشتغال دارند کند را مد حاصله از این فعالیت ها بسیار اند لئاست جز عد محدودی از افراد این گروه بقیه از نوع کاربران غیرماهر هستند که مزد روزانه آنها از ۷۰ ریال تجاوز نمی کند ولی کارگران ماهرونی کند را مر استنالت سازی و امورد دیگر ساختمانی مهارت -

دارند روزانه بطور متوسط / ۱۵۰ ریال مزد دریافت میدارند •

۴- دامداران •

اوضاع طبیعی وابوهرای این

منطقه برای پرورش دام چندان

مساعد نیست با این حال عد های از روستائیان در عین اشتغال به مزارعت و

نخلداری تعدادی دام در اختیار دارند که محصول آنها در داخل خانوارها

بمصرف میرسد • بخلاف عد های نیز منحصرا به امر دامداری اشتغال دارند

و از دام حاصله از آنها امر را محاش میکنند • (۱)

۵- بیلهوران •

در این ده دکان وجود ندارد و بیلهوران

کالاهای مورد نیاز اعالی را از شهر

ویاشیخ نشین های دوی و قطربوسیلله قاچاقچیان تهیه کرده به روستا

میاورند و تا محصرلات دامی و کشاورزی مبادا نمیکنند و انگاه محصولات را که بدین

طریق فراهم می آورند بشهر حمل کرده میفروشند و این نوع مبادلات غالباً

برای بیلهوران سود سرشاری در بردارند و در واقع اینان نوعی واسطه میان شهر و

روستا بحساب می آیند •

عد های از افراد این گروه قبلاً در دوی و قطرود یگرشیخ نشین ها بکار اشتغال

۱- دامهای این منطقه بیشتر از نوع (بزر) میباشند زیرا این حیران بهتر

میتواند خود را با موقعیت طبیعی این منطقه تطبیق دهد •

باعدهای از طایفه پیرمرجلوی زارعین را گرفته و اب را بنخلستان بستند •
 بدین ترتیب ملاحظه میشود که مالک حتی پس از تقسیم اراضی نیز از این اختلافات
 استفاده کرده و در امر اصلاحات ارضی کارشکنی مینمود •
طایفه رئیسـی • خود را از بازماندگان شخصی بنام رئیس احمد که سابقا

بیروی می کنند ولی در عین حال یک خرد فرهنگ یا بعبارت دیگر یک فرهنگ
 طایفه ای مخصوص بخود دارند •
 این ویژگی فرهنگی برای طایفه ای که در محله ای مجزا بسر میبرند و یاد یگـ
 طوایف امیزش و معاشرت کمتری مینمایند و حتی سعی دارند از زناشویی با
 دیگر طوایف خودداری کنند محسوس تر است •
 از طوایف این جامعه : میری - رئیس - شجاعی - سالار - پیرمر و جسم را
 می توان نام برد که تا کنون فرهنگ طایفه ای خود را به نسبت حفظ کرده اند •
طایفه میری • در محله سرخ دکان که قسمت شرقی د هکده قرار دارد ساکن

می باشند این محله با محلات دیگر تا حدود ۱۱ الی ۲ کیلومتر فاصله دارد •
 رفت و آمد و معاشرت افراد این طایفه با دیگر طوایف مجزا با عده محدودی کمتر روی
 میدهد و در مورد زناشویی سعی دارند کنار و اج داد داخل گروه صورت گیرد
 این طایفه از بازماندگان میر بهرامی رئیس یکی از ایالات سابق هستند که سالها
 پیش از احمدی و کوه شاه (۱) بنایند و کوچ کرده و مکانی مجزا سکونت دارند •
 در رساله ای قبل از اصلاحات ارضی برخی از افراد این گروه عهد و ارکارهای مالک

فصل ششم ساختمان قدرت و سازمانهای ده

۱- مالک

درد هکده حسن لنگی نخلستانهای زیادی وجود دارد
که قسمتی از آن منحصر را اختیار مالک است و قسمتی دیگر
نیز بصورت غارس - مالکی اداره میشود .

با وجود تقسیم اراضی در این ده چون باغات نخل مشمول قانون اصلاحات ارضی
نشده است و روستائیان مانند گذشته بهره میدهند باز نوعی رابطه میان مالک و زارع
برقرار است . البته تقسیم اراضی قدرت و نفوذ مالک را بکلی درهم شکست و دیگر
ان روابط گذشته که بر اساس ظلم و تعدی و فشار استوار بود وجود ندارد .
قبل از تقسیم اراضی ساختمان قدرت در جامعه حسن لنگی بصورت هرمی بود که مالک
در رأس آن قرار داشت . لیکن بر اثر اشتغالات زیاد غالباً اداره امور ده را به سرکار
یا نماینده ماهر واگذار می کرد و خود بر کارهای و نظارت داشت و یا اینک کمیته افراد مورد اعتماد
اجاره میداد .

مستاجر در عین حال کمزیر را بطور اجاره مقطوع به زارعین برگذار میکرد سمت نمایندگی
اورا بر عهده می گرفت و از نخلستانهای اختصاصی و باغ حنای ارباب مراقبت مینمود و بهره
مالکانه نخلستانهای غارسی را هم جمعآوری میکرد .

نمایند مارباب کاملاً گوش فرمان او بود و از او ضاعده بهار بابت گزارش میداد و در مواقع لزوم -
خود ارباب بدو همی آمد و اعمال قدرت مینمود و اغلب برای تامین منافع خود از اختلافات
که میان روستائیان بوجود می آورد استفاده می کرد .

مطلب دیگر این است که نماینده مستاجر ارباب بمنظور سود جوئی شخصی در تجاوز
و زورگوئی از مالک پیشی نمی جست و موجب نارضائی شدید تری برای روستائیان نمیکردید .

پس از تقسیم اراضی مالک باغات اختصاصی و نخلستانهای غارسی را یکی از روستائیان
سالیانه بطور مقطوع اجاره میداد و خود بر اثر بیداری روستائیان نمیتوانست
مستقیماً در امور دخالت نماید .

با این حال اثرات نامطلوبی که از روابط گذشته مالک و زارع ناشی میشود بصورت يك بیماری اجتماعی برجای مانده و موجب اشفتگی و پریشانی جامعه گردیده است.

روحیه تفرد و تک روی که افراد این جامعه گرفتار آنند نمونه‌ای از این اثرات ناگوار بشمار میرود.

باین جهت است که شرکت تعاونی روستائی با گذشت چهار سال از آغاز فعالیت خود نتوانست در دل جامعه کاملاً قوام گرفته و اداره را برعهده بگیرد.

۲- کد خدا

قبل از تقسیم اراضی کد خدا بوسیله مالک به تعیین میشد و روستائیان بعلمت ترس از مالک هیچگونه دخالتی در نحوه انتخاب کد خدا نداشتند. تنها در جریان اصلاحات ارضی که يك نوع بیداری نسبی در میان روستائیان پدید آمد به نحوه انتخاب کد خدا اعتراض کردند و کد خدای مالک را نپذیرفتند.

پس از اصلاحات ارضی کد خدا بوسیله روستائیان برای مدت نامعلومی انتخاب گردید ولی در صورت لزوم روستائیان می‌توانند او را برکنار کرده فرد دیگری را بجای او برگزینند. کد خدای فعلی که از زاندارمهای بازنشسته وادم آرام و لایمی می‌باشد در امور اجتماعی ده نقش موثری ندارد و قادر نیست مسائل ناشی از روابط افراد را حل کند. غالباً کار اختلاف و دعوا به زاندارمری و گاه به دادگاه کشیده میشود. چنانچه در سالهای بعد از تقسیم اراضی چند نقره جرم از قبیل قطع اشجار و تجاوزات ملکس روی داده است که کد خدا نتوانست آنها را حل کند و کار به زاندارمری کشید.

از مسائل دیگر مربوط به کد خدا این است که اعمالی در پرداخت حق الزحمه او تعطل و مسامحه می‌کنند این امر موجب دلسردی و بی‌کارکرد خدائی گردیده است. از افراد دیگری که برای همکاری با کد خدا تعیین شده است دزدی یا دزدانگی یا دزدانگی می‌باشد که و نیز بر اثر عدم درآمد کافی از این راه چندی است که رجاء سازی بکار اشتغال ورزیده است.

۳- انجمن ده

وجود روحیه تفرد و خود گامگی در میان روستائیان که
از اشار رژیم ارباب ورعیتی است مانع بزرگی در راه همکاری
و کارهای دسته جمعی ده بشمار میرود .

چنانچه مدتی است از ویرانی سد رودخانه در اثر جریان سیل میگذرد و جدولاب
مشروب ده نیز از گل ولای انباشته شده و جریان ابراد شوار ساخته است ولی بر اثر عدم
تحرك در امور اجتماعی و ضعف روحیه همکاری کمترین اقدام جمعی در این مورد صورت
نگرفته است . بدین دلیل انجمن ده که در سالهای قبل از تقسیم اراضی براهنمائی
ماموران عمران روستائی تشکیل گردیده است تاکنون نتوانست صدی دودرامد روستائیان
را جمع اوری نمود و در زمینه عمران روستائی و کشاورزی ده کارکردی نشان دهد .
بدون شك مسئله تعاون و خوبکاری از مهمترین مسائل اجتماعی ده بشمار میرود . بنظر
میرسد برای حل این مسئله در رجه اول وجود ماموران دلسوز و کارآموده و فنی
و علاقمند به خدمات اجتماعی ضرورت دارد که مدتی در میان این مردم زیست کنند
و با آنها نشست و برخاست و امیزش نمایند تا بتوانند از راه آموزش و اراءه نتایج سودمند
کارهای جمعی روحیه همکاری و تعاون را در انفراد تقویت کرده و خودیاری را در این جامعه
بوجود آورند .

۴- شرکت تعاونی روستائی

از سازمانهای که پس از اصلاحات ارضی در این روستا وجود
آمد شرکت تعاونی است . این شرکت در آبان ماه ۱۳۴۲ با
عضویت ۱۲۳ نفر سهامدار که ۶ نفر آنها از زنان روستائی

میباشند تاسیس گردیده و در دی ماه همین سال شروع به فعالیت کرده است .
اکنون چهار سال از فعالیت شرکتی گذرد و در بطسی این مدت تغییرات زیادی در وضع
آن روی داده است که بررسی آن می پردازیم .

وضع مالی شرکت و تغییرات آن

سرمایه شرکت در بدو تاسیس ۵۲۲۰۰ ریال بوده است .
لیکن در موقع دریافت وام مجدداً به اعضا شرکت تعداد ۴۶۴ سهم اضافی
فروخته شد و در نتیجه سرمایه شرکت به ۷۵۴۰۰ ریال افزایش یافته است .
جدول ۲۱ تغییرات شرکت را از لحاظ اعضا و تعداد سهام خریداری شده و
سرمایه در ۴ سال متوالی نشان میدهد .

جدول ۲۱ تغییرات شرکت از لحاظ اعضا - سهام و سرمایه از بدو تاسیس تا سال ۱۳۴۵

ردیف	سال	تعداد اعضا	تعداد سهام	میزان سرمایه
۱	۱۳۴۲	۱۲۳	۱۰۴۴	۵۲۲۰۰
۲	۱۳۴۳	۱۳۳	۲۲۴۶	۱۱۲۳۰۰
۳	۱۳۴۴	۱۴۳	۳۰۱۱	۱۵۰۵۵۰
۴	۱۳۴۵	۱۵۰	۳۷۹۰	۱۸۹۵۰۰

بطوریکه ملاحظه میشود تعداد اعضا شرکت از آغاز تاسیس تا کنون بتفاوت اضافه
گردیده و نسبت افزایش در این مدت ۲۲ درصد بوده است . تعداد سهام خریداری
شده از ۱۰۴۴ سهم در بدو تاسیس به ۳۷۹۰ سهم در زمان مطالعه افزایش یافته یعنی
به ۲/۶۳ برابر خود رسیده است . به همین نسبت سرمایه شرکت نیز تغییر کرده و در سال
۴۵ به ۱۸۹۵۰۰ ریال افزایش یافته است .

روشن است که افزایش سرمایه شرکت تنها بعلت پذیرفتن اعضای جدید و فروش سهم به آنان
نبوده است بلکه بهر یک از شرکا در موقع دریافت وام تعدادی سهم اضافی فروخته
و بر تعداد سهام آنها افزودن و سهام خریداری شده بوسیله افرادی که طی

سالهای پس از تاسیس به عضویت شرکت درآمدند ۳۸۹ سهم بود ما است که تنها —
 ۱۹۴۵۰ ریال به سرمایه شرکت افزود ما اند . البته این افراد هم در موقع دریافت
 وام ۱۲۵ سهم اضافی بارزش ۶۲۵۰ ریال خریداری کرده اند .
 درقبال افزایش سرمایه شرکت در این مدت میزان اعتبار اعطائی سازمان مرکزی تعاون
 روستائیی نیز متدرجا تخفیر کرده است در جدول ۲۲ این تخییرات را در
 مقایسه با سرمایه شرکت تعاونی نشان میدهم .
 جدول ۲۲ مقایسه میزان اعتبار اعطائی سازمان مرکزی تعاون روستائی با سرمایه
 شرکت از بدو تاسیس تا سال ۱۳۴۵

سال	میزان اعتبار	میزان سرمایه	نسبت اعتبار به سرمایه
۱۳۴۲	۳۰۰۰۰۰	۵۲۲۰۰	۵ / ۷
۱۳۴۳	۵۰۰۰۰۰	۱۱۲۳۰۰	۴ / ۴۵
۱۳۴۴	۵۵۰۰۰۰	۱۵۰۵۵۰	۳ / ۶۵
۱۳۴۵	۵۶۰۰۰۰	۱۸۹۵۰۰	۲ / ۹۵

بنابر جدول فوق میزان اعتبار اعطائی سازمان از ۳۰۰۰۰۰ ریال در آغاز تاسیس
 شرکت به ۵۶۰۰۰۰ ریال در سال ۱۳۴۵ رسیده است اما در مقایسه میزان اعتبار
 و سرمایه می بینیم که نسبت اعتبار به سرمایه متدرجا تقلیل یافته بطوریکه از ۵ / ۷
 برابر در سال ۱۳۴۲ به ۲ / ۹۵ برابر در سال ۱۳۴۵ تنزل کرده است .
 این ارقام میزان کمبود اعتبار سازمان مرکزی تعاون روستائی را به شرکت تعاونی این
 روستا نشان میدهد .

خرید سهام

اعضای شرکت تعاونی روستائی حسن لنگی از ابتدای
تاسیس شرکت تا زمان مطالعه مجموعاً ۳۷۹۰ سهم
۵۰ ریالی خریداری کرده اند. متوسط سهام هر عضو ۳/۲۵ بارزش ۱۲۶۳ ریال
میشود. حداقل سهام برای اعضا ۳۰ و حداکثر آن ۷۲ سهم می باشد
جدول ۲۳ پراکنندگی سهام در میان اعضا نشان میدهد.
جدول ۲۳ توزیع سهام در میان اعضا تا سال ۱۳۴۵

تعداد سهام فراوانی	کمتر از ۵ سهم	۵-۱۰ سهم	۱۱-۲۰ سهم	۲۱-۳۰ سهم	۳۱-۴۰ سهم	۴۱-۵۰ سهم	۵۱-۱۰۰ سهم	۱۰۱-۲۰۰ سهم	جمع
تعداد	۴	۱۹	۴۳	۴۴	۲۲	۱۰	۵	۱	۱۵۰
درصد	۲/۳۱	۱۲/۷۷	۲۸/۷۷	۲۹/۳۳	۱۴/۶۷	۶/۷۷	۳/۳۳	۰/۶۷	۱/۳۳

بطوریکه ملاحظه میشود ۷۳/۳۳ درصد اعضا شرکت تعاونی کمتر از ۳۰ سهم
داشته اند. و در میان افرادی که بیش از ۳۰ سهم داشته اند ۳۲ نفر یا به نسبت ۲۱/۳۴
درصد اعضا شرکت سهام آنها بین ۳۱-۵۰ سهم پراکنده است و تنها ۳۳/۵ درصد
بیش از ۵۰ سهم داشته اند.

از اعضایی که تعداد سهام آنها کمتر از ۱۰ سهم بود است ۱۲ نفر فقط در همان آغاز
تاسیس شرکت تعدادی سهم خریداری کرده اند ولی پس از آن وامی دریافت نداشته و در
نتیجه بر تعداد سهام خود نیز نیفزوده اند.

شاید فقر اقتصادی و ترس از عدم پرداخت از عواملی است که موجب عدم استقبال این
افراد از شرکت تعاونی گردیده است ولی بدون تردید آگاه نبودن به اصول تعاون نیز در این
امر مؤثر بوده است.

بعلاوه اعضای دیگری که در طی این ۴ سال تعداد سهام آنها افزایش یافته است بر اثر
علاقه به شرکت تعاونی نبود است. بنابراین اظهارات ^{مدیرعامل} اعضای شرکت به خرید
سهام علاقه ای نشان نمیدهند بلکه شرکت تعاونی آنها را مجبور میکند که بمنظور دریافت
وام تعدادی سهام اغضای خریداری نمایند. بدین ترتیب که مسئولان شرکت در برابر
هر ۱۰۰۰ ریال وام مبلغی معادل ۵۰ ریال که بهای یک سهم شرکت می باشد از وام
کسر کرده و به سهام قبلی آنها می افزایند.

فعالیت های شرکت.

اگرچه شرکت تعاونی این منطقه بصورت مختلط یا چند
منظوره می باشد ولی چون هنوز مراحل اولیه توسعه خود را میگذراند تاکنون فقط به ساده
ترین شکل فعالیت خود یعنی اعطای وام نقدی به اعضا پرداخته است. در سال ۱۳۴۵
این شرکت مجموعاً مبلغ ۷۰۴۵۰۰۰ ریال وام کوتاه مدت به ۱۰۶ نفر از اعضای خود داده
است حداقل وام اعطائی ۲۰۰۰ ریال و حداکثر آن ۱۵۰۰۰ ریال بوده است.
بطور متوسط هر یک از اعضا مبلغ ۶۶۴۶ / ۲ ریال وام دریافت کرده اند. مدت وام ۱۱
ماه با بهره صدی ۶ میباشد که ۱ درصد آن کارمزد است. در مورد میزان
واریسی که به هر یک از اعضا پرداخت میگردد با اعضا هیئت مدیره شرکت تعاونی و سرپرست
مربوطه تصمیم میگیرند.

فاصله بین درخواست و دریافت وام بطور متوسط ۱۵ روز ضمانت نیز زنجیری است. این
شرکت تعاونی در رد و فعالیت دارد.

در سال ۱۳۴۵ یک نفر بعلت مهاجرت بخارج نتوانسته است وام دریافتی خود را که
مبلغ ۲۲۰۰ ریال بوده است بپردازد و مشمول ۱۲ درصد بهره دیگر گردیده است.

شرکت تعاونی روستائی حسن لنگی تاکنون به اعضا خود وام جنسی نداده است و از فعالیت
های دیگران تامین نفت مصرفی خانوارهای روستائی است که تا بحال ۲۹۱۲۰ لیتر خریداری
کرده و به نرخ دولتی در اختیار روستائیان قرار داده است.

رهبری شرکت تعاونی روستائی

برای اداره امور شرکت تعاونی روستائی حسن لنگی
 ۸ نفر انتخاب گردید مانند که ۲ نفر عضو هیئت مدیره
 ۲ نفر بازرس انفرمدیر عامل و انفرهم رئیس هیئت مدیره شرکت است. و دو نفر دیگر عضو
 علی البدل میباشند. شغل اصلی همه این اعضا زراعت است.
 جدول شماره ۲۴ وضع اعضا هیئت مدیره را از لحاظ سن و سواد و تعداد سهام نشان
 میدهد.

جدول ۲۴ وضع اعضا هیئت مدیره از لحاظ سن و سواد و تعداد سهام

ردیف	سمت در شرکت	سن	میزان سواد	شغل اصلی	تعداد سهام
۱	مدیر عامل	۲۸ سال	اول دبیرستان	زراعت	۴۷
۲	رئیس هیئت مدیره	۶۶	ششم ابتدائی	"	۷۴
۳	عضو	۵۸	تحصیلات قدیمه	"	۶۳
۴	" "	۶۷	" "	"	۷۳
۵	بازرس	۳۲	بی سواد	"	۳۵
۶	"	۵۰	"	"	۴۵
۷	عضو علی البدل	۷۰	"	"	۵۸
۸	" "	۷۰	"	"	۳۵

در انتخاب اعضا هیئت مدیره شرکت حیثیت و اعتبار اجتماعی و نیز وضع مالی
 افراد در نظر گرفته شده است. متوسط تعداد سهام هر یک از اعضای هیئت مدیره -
 ۵۳ / ۶ سهم یعنی ۲۸ / ۳ سهم بیش از متوسط تعداد سهام سایر اعضا میباشد.

از میان اعضا * هیئت مدیره مدیر عامل شرکت از برنامه مخصوص آموزش تعاونی برخوردار شده و در اداره شرکت تعاونی این روستا نقش موثری دارد بطوریکه قسمت اعظم کارهای شرکت از قبیل پرداخت وام و امور حسابداری شرکت و پذیرش اعضا جدید را با نظارت سرپرست حوزه انجام میدهد و همچنین افراد عضو را راهنمایی و سفارش میکند که وام دریافتی را در امور زراعی مصرف کنند *

این شرکت عضو اتحادیه تعاونی می باشد و تاکنون مبلغ ۳۰۰۰۰ ریال سهم خریداری نموده و متعهد است که مبلغ ۳۰۰۰۰ ریال دیگر بپردازد *

سود و زیان و پاناش

شرکت تعاونی روستائی حسن لنگی از آغاز تاسیس تا سال ۱۳۴۴ یعنی در طی ۳ سال مجموعاً مبلغ ۳۰۹۷۳/۵ ریال

سود ویژه داشته است * درآمد و هزینه شرکت در سال ۱۳۴۵ محاسبه نشده است * جدول ۲۵ درآمد خالص و هزینه و سود ویژه شرکت را بریال ازید و تاسیس تا سال ۱۳۴۴ نشان میدهد *

جدول ۲۵ توزیع درآمد و سود شرکت ازید و تاسیس تا سال ۱۳۴۴

سال	درآمد ناخالص	هزینه	سود
۱۳۴۲	۱۲۸۰۵	۴۰۳۰	۸۷۷۵
۱۳۴۳	۳۲۲۰۹/۵	۲۴۴۶۵	۷۷۴۴/۵
۱۳۴۴	۳۸۸۹۰	۲۴۴۳۶	۱۴۴۵۴
جمع	۸۳۹۰۴/۵	۵۲۹۳۱	۳۰۹۷۳/۵

بنابراین جدول کل درآمد ناخالص شرکت تا سال ۱۳۴۴ مبلغ ۸۳۹۰۴/۵ ریال و کل هزینه آن ۵۲۹۳۱ ریال شده است که با کسر هزینه از درآمد ناخالص سود شرکت برابر ۳۰۹۷۳/۵ ریال بدست می آید *

درجہ اول شماره ۲۶ علل عدم دریافت وام آمده است (۱)
جہ اول ۲۶ توزیع علل عدم دریافت وام در سال ۱۳۴۵

ریف	علل عدم دریافت وام	تعداد	درصد
۱	ترس از عدم پرداخت	۱۰	۲۷ / ۷۸
۲	نبودن در محل	۱۰	۲۷ / ۷۸
۳	کمبود وام	۱۰	۲۷ / ۷۸
۴	خدمت سربازی	۱	۲ / ۷۷
۵	عدم پرداخت وام	۱	۲ / ۷۷
۶	فوت اعضا	۴	۱۱ / ۱۲
۷	جمع	۳۶	۱۰۰ /

بطوریکه ملا حظہ میشود تعداد ۱۰ نفر یا نسبت ۲۷ / ۷۸ درصد از اعضائی کہ وام دریافت نکردہ اند بر اثر کمبود وام بودہ است.

۱- تعداد ۸ نفر در سال ۱۳۴۵ بہ عضویت شرکت درآمدند کہ موعود پرداخت وام بہ انہا سال ۱۳۴۶ میباشد و ۴ نفر از اعضائی شرکت نیز فوت کردہ اند کہ وضیع انتقال سهام انہا هنوز روشن نشدہ است.

کوتاه بودن مدت وام نیز از مسائلی است که موجب عدم استقبال روستائیان از شرکت تعاونی روستائی گردیده است؛ زیرا در این روستا که پرورش نخل و مرکبات و بهر - بردای از آنها میتواند یکی از مهمترین منابع درآمد روستائیان گردد به سرمایه گذاری طولی مدت نیاز دارد؛ به علاوه مسائل مهمتر دیگری نیز وجود دارد که ناشی از اوضاع اجتماعی این روستاست؛

عدم آگاهی روستائیان به مفهوم تعاون و نقش اقتصادی و اجتماعی آن، ضعف روحیه همکاری و نیز وجود اختلافات و کشمکش های گروهی موانع بزرگی است که در راه توسعه شرکت تعاونی روستائی قرار دارد.

مجموعه این مسائل سبب شده است که شرکت تعاونی این روستا موفق به اداره ده نگردیده و نتوانست در زمینه فعالیت های اقتصادی و عمرانی اقدامی موثر نموده و انرا در جریان برنامه کلی توسعه اقتصادی قرار دهند.

د- پاسگاه ژاندارمری

سالهای قبل از ۱۳۱۷ برای این منطقه سالهای ناامنی بود و دهکده حسن لنگی همواره مورد هجوم ایلات و عشایر بشاگردی طاهرزائی - بلوچ ها و ایلات دیگر قرار می گرفت. در حدود سال ۱۳۱۷ بلوچ ها به ده حمله کرده به قتل و غارت پرداختند در اثر این حمله عدّه زیادی زخمی شدند و بکثرت فریز بقتل رسید.

پس از این حادثه ژاندارمه ها به محل آمدند و برای ایجاد امنیت دست بکار شدند در سال ۱۳۱۷ ژاندارمری رسماً به تاسیس پاسگاه در ده اقدام کرد. محل پاسگاه تا سال ۱۳۳۴ در داخل آبادی و مجاور مدرسه بود و در این تاریخ بحالت عدم موافقت مالک پاسگاه به محل دیگری واقع در کنار جاده قدیم بندر عباس میناب انتقال یافت که تا ده حسن لنگی در حدود ۳ کیلومتر فاصله دارد. قبلاً در پاسگاه ژاندارمری حسن لنگی ۶ نفر خدمت میکردند و اکنون عدّه افراد پاسگاه به ۸ نفر افزایش یافته است. رئیس پاسگاه درجه گروه بان دومی دارند و بقیه افراد گروه بان ۳ و یا سرجوخه هستند.

نائره فعالیت باسگاه علاوه بر حسن لنگی ده نران و چاه اسماعیل نیز میباشند که تاده حسن لنگی در حدود ۶ کیلومتر فاصله دارند .

باسگاه ژاندارمری از آغاز تاسیس خود تا کنون جزء ژاندارمری مینا باستوهای این اداره مکاتبه دارد ، قبل از تقسیم اراضی ژاندارمها بعلت نفوذ اجتماعی مالک از او حمایت و جانبداری میکردند و اقدامات آنها صرفاً بمنظور تامین منافع مالک بود و با روستائیان رفتاری خشن داشتند ولی پس از اصلاحات ارضی در روستا ژاندارمها با روستائیان تحولی در جهت مثبت روی داده و رفتار آنها ملایم شده است و سعی دارند مسائل اجتماعی در رابطه با مسالمت امیز حل و فصل نمایند .

۶- آموزشگاه

حسن لنگی دارای یک آموزشگاه شش کلاسه ابتدائی است که بنام دبستان " اخگر " خوانده میشود . این آموزشگاه در سال ۱۳۱۹ بوسیله اداره آموزش و پرورش میناب تاسیس شد و ساختمان آن از طرف مالک اهدا گردید .

آموزشگاه اخگر بوسیله د و نفر آموزگار سپاهی که پس از پایان خدمت سپاهی دانش خود بکارگزار شده اند اداره میشود .

تعداد دانش آموزانی که در سال تحصیلی ۴۵ - ۱۳۴۶ در این آموزشگاه به تحصیل اشتغال داشتند ۷۲ نفر بودند که پایه های ۱ تا ۳ در یک کلاس و پایه های ۴ تا ۶ در کلاس دیگر تحصیل میکردند . در گذشته که میناب جزء استان کرمان بود این آموزشگاه نیز جزء حوزه فرهنگی این استان محسوب میشد ولی در سال ۱۳۴۲ که شهرستان میناب جزء فرمانداری کل بنادر و جزایر دریای عمان درآمد . آموزشگاه اخگر نیز ضمیمه فرهنگستانه عباس شد و اکنون زیر نظر اداره آموزش و پرورش بندر عباس اداره میشود .

در جدول زیر ما را دانش آموزان این آموزشگاه در طی ۴ سال تحصیلی آمده است .

جول ۲۷ تعداد دانش آموزان دبستان اخگر حسن لنگی در سالهای

۱۳۴۲ تا ۱۳۴۵

سال تحصیلی	تعداد دانش آموزان
۱۳۴۲-۱۳۴۳	۴۵
۱۳۴۳-۱۳۴۴	۴۳
۱۳۴۴-۱۳۴۵	۷۸
۱۳۴۵-۱۳۴۶	۷۲

بطوریکه ملاحظه میشود در میزان کل دانش آموزان آموزشگاه طی این مدت نوسانات و تغییراتی دیده میشود ولی رو به مر فته این تغییرات در جهت بالا ست و نشانه توسعه آموزشگاه در چند سال اخیر بخصوص پس از اصلاحات ارضی است . از تعداد دانش آموزان این آموزشگاه در سالهای قبل از تقسیم اطلاق درستی در دست نیست ولی بنابه اظهار روستائیان تعداد دانش آموزانی که در سالهای قبل از تقسیم اراضی در این آموزشگاه تحصیل میکردند از تعداد دانش آموزان فعلی به مراتب کمتر بود . بدین سان می بینیم که پس از اصلاحات ارضی بحالت تحولی که در طرز تفکر روستائیان پدید آمد استقبالی از فرهنگ و آموزش جدید بیشتر شده است .

۷- بهداشت

در حسن لنگی هیچگونه تاسیسات بهداشتی وجود ندارد روستائیان برای استحمام از آب جدول استفاده می کنند و مردگان را هم در این جدول می شینند برای تهیه آب آشامیدنی در سبزه رودخانه محلی که ابد سطح زمین جریان ندارد گودالی حفر می کنند و چون رودخانه خود زاینده است از د رون گودال تراوش کرده آنرا بر می سازد . البته همه جای بستر

رودخانه چنین خاصیتی ندارد .

مکانهای مخصوصی است که سطح آن از شن و ماسه و گل ولای که سیلابها به همراه می آورند پوشیده است و روستائیان به این نقاط اشنائی دارند . این کوه بدین طریق تهیه میشود نسبتاً شیرین است اما این آب هم با گچ و مواد معدنی دیگر آمیخته و ناسالم میباشد .

آب چاه های دستی هم شور و قابل آشامیدن نیست و تنها به مصرف شستشوی لباسها میرسد . بدون شك نبودن حمام و غسلخانه و دیگر تاسیسات بهداشتی و نیز عدم رعایت بهداشت در تولید و شیوع بیماری و در نتیجه رواج مرگ و میر این ده اثر زیادی دارد . فقر غذایی و عدم دسترسی به پزشک و دارو را باید برای این عوامل افزود .

در مورد پزشک ذکر این نکته ضروری است که این ده مانند دیگر روستاهای دهستان شمیل جزو حوزه سپاهی بهداشت ایسین میباشد .

در منطقه ایسین واقع در ۳۶ کیلومتری شمال بند عباس یک گروه پزشکی مرکب از یک پزشک و ۲ نفر کمک پزشک و یکترانند مستقر است . این سپاهی بهداشت موظف است بروستاهای دهستانهای شمیل و تخت سرکشی کند . بدین ترتیب که ۳ روز در ایسین مستقر است و ۴ روز دیگر در شمیل و تخت سیار می باشد تا از بیماران منطقه بازدید نموده دارو در اختیار آنان قرار دهد . صرف نظر از مسافتی که بین ایسین و شمیل مرکز دهستان شمیل وجود دارد مدت توقف سپاهی بهداشت در این دهستان بسیار اندک است چنانچه سپاهی بهداشت نمیتواند در امر بهداشت این منطقه اشراق قابل توجهی داشته باشد .

مسئله دیگر این است که اهالی حسن لنگی از زمان ورود و خروج و مدت توقف سپاهی بهداشت در شمیل آگاهی نیستند تا به او مراجعه کنند . عدم تحرک مردم و وضع بد اقتصادی نیز در این امر مؤثر است . چنانچه در " جناح " منطقه ای از بندر لنگه که سطح زندگی مردم به نسبت بالا است از سپاهی بهداشت استقبال شده است ولی در حسن لنگی و روستاهای دیگر شمیل به علت فقر اقتصاد و مردم توجهی به سلامت خود و سپاهی بهداشت ندارند .

فصل هفتم

ساختن اقتصاد ارضی ده

اصلاحات ارضی نه تنها تغییرات و دگرگونی‌های در ساختمان اجتماعی این روستا پدید آورده بلکه در ساختمان اقتصادی آن نیز تا حدی اثر داشته است. اما روشن است که توسعه اقتصادی مانند تحولات اجتماعی تند و سریع نیست بلکه این امر بکندی صورت می‌گیرد و از جهت اینکه زمان زیادی از تقسیم اراضی در این روستا نمی‌گذرد انتظار نمی‌توان داشت که در وضع اقتصاد ارضی این روستا تحول قابل ملاحظه‌ای روی داده باشد.

مطلب دیگر این است که زارعین این روستا هنوز با وسائل ابتدائی تولید سروکار دارند. مسلمانان ضعف تکنیک کشت و ورزی و عدم آشنائی با روش صحیح کشت و برداشت از عوامل مهمی است که سطح تولید را در حد پائین نگاه میدارد.

بعلاوه عوامل نامساعد طبیعی بویژه خشکسالی اخیر این منطقه اثر نامطلوبی در اقتصاد این روستا داشته و رواقع اثر اقتصادی اصلاحات ارضی را تا حد زیادی خنثی کرده است.

با وجود این انگیزه تملک - آزادی و استقلال که پس از اصلاحات ارضی و در نتیجه کوتاه شدن دست مالک از ده‌نویسان روستاییان گردیده موجب شده است ثمانان باد لگرمی و علاقه بیشتری بکاربرد ازند.

غرس نهال لیمو (۱) و نخل آماد و محصول کردن زمین برای درختکاری و تهیه موتور پمپ به منظور آبیاری باغ مرکبات از اثرات اجتماعی - اقتصادی اصلاحات ارضی در این روستا میباشد. در این فصل موضوعات بسیاری از قبیل تولید - عوامل تولید - درآمد - هزینه - و مصرف مورد مطالعه قرار می‌گیرد و چون از وضع اقتصادی این روستا در سالهای قبل از اصلاحات ارضی اطلاع درستی ندارم به شرح وضع اقتصادی

۱ - نهال لیمو - شش رازمیناب - رودان و بند عباس به بهای هر اصله ۱۰ تا ۲۰ ریال خریداری و غرس کرده‌اند.

ان در زمان مطالعه می پردازیم .

الف - تولید .

روستائیان حسن لنگی در رشته های زراعت - نخلداری و

دامداری فعالیت می کنند و صنایع دستی اهمیت -

نچندانسی ندارد .

از میان روستائیان ساکن ده ده های در چاه اسماعیل و روستاهای دیگر زمین زراعی دارند

که مورد بهره برداری قرار می دهند .

عده ای نیز که بادر آمد از این قبیل فعالیت ها قادر به تامین معاش نیستند و یا اصولاً از این منابع راندی ندارند ، در فعالیت های عمرانی بندر عباس چون جاده سازی و اسکله سازی هم بکار اشتغال دارند که از میان آنان عده ای جز مهاجران فصلی این روستا بشمار میروند .

۱- زراعت .

محصولات زراعی این روستا شامل گندم و جو و ارزن میباشد

بسیار ازوتنباکود را این روستا بعمل می آید ولی میزان آن بسیار

اندک است و قابل توجه نمی باشد .

حنا کاری اختصاصی بهار باب دارد که در زمینی به مساحت يك هکتار کشت میشود (۱) -

قسمت اعظم زمین های زراعی یعنی $\frac{۴۳}{۳}$ هکتار بومی و ۸۰ هکتار بومی زیر کشت گندم

قرار دارد (۲) در جدول زیر توزیع اراضی زیر کشت های مختلف بر حسب مقدار

محصول و بازده در واحد سطح آمده است .

۱- محصول سالیانه باغ حنای اربابی ۶۰۰ کیلو بارز (۵۰۰۰ اریال) میباشد که با -

نخلستان اختصاصی اش را با جاره و آگدار کرده است .

۲- ماخذ واحد محلی و بر حسب مقدار بذری است که در زمین می باشند ، این واحد به

هکتار تبدیل شده است . قسمتی از اراضی این روستا در میان نخلستان ها قرار دارد که

روستائیان برای زراعت از آن استفاده می کنند .

جسد ول ۲۸ توزیع زمین های زراعی بر حسب نوع و مقدار محصول و بازده در هکتار

نوع محصول	بهرکت زمین هکتار		بازده در هکتار به کیلو		میزان محصول به کیلو
	آبی	دیمی	آبی	دیمی	
گندم	۴۳/۳	۸۵	۹۵۵	۳۳۵	۶۹۸۲۶
جو	۱۰/۹	۲۷	۹۷۵	۳۵۵	۲۰۲۱۲/۵
ارزن	-	۱۲/۳	-	۱۱۸۰	۱۴۵۱۴

بنابراین جسد ول مجموع زمین های زیرکشت که بوسیله روستائیان حسن لنگی بهره برداری میشود ۱۷۸/۵ هکتار است (۱) که ۱۲۸/۳ هکتار یا ۷۱/۸۸ درصد زیرکشت - گندم است و ۳۸/۹ هکتار زیرکشت جو میباشد که نسبت ۲۱/۲۳ درصد از کل زمین ها را شامل میگردد. ارزن به صورت نیم در زمینی به مساحت ۱۲/۳ هکتار کاشته میشود که نسبت آن بکل زمین زراعی زیرکشت ۶/۸۹ درصد است.

روستائیان از اراضی زراعی خود مقداری علفه برداشت می کنند و حتی بسیاری از آنان از مزرعه ارزن تنها علفه بدست می آورند یعنی قبل از رسیدن محصول ارزن آنرا درو کرده برای تعلیف دام نامرود استفاك قرار می دهند.

علاوه بر این معمولاً چند روز قبل از برداشت محصول گندم وجود رماه های اسفند و فروردین علفهای کدو میان مزارع گندم وجود روئید میشود می چینند و بمصرف تعلیف دام ها می رسانند.

۱- ۵۷ هکتار اراضی زیرکشت دیمی در چاه اسماعیل و روستاهای دیگر قرار دارد که بوسیله اهالی این روستا بهره برداری میشود.

این عمل که خود نوعی وجین محسوب میشود کار در رو را بسیار آسان می سازد .
در سال گذشته مقدار ۳۱۴۱۱ کیلو علوفه از اراضی بدست آمده است .

۲- نخلداری

در زمانهای قدیم اساس بهره برداری از زمین در این -
روستا بیشتر بر روی باغات نخل قرار داشت و حسن لنگی
بانخلستانهای وسیعش معروف بود . از این لحاظ نخلداری

از مشاغل قدیمی و اصلی اهالی این روستا بشمار میرود .

بهره برداری از نخل تنها به ثمره آن خرم محدود نمی شود بلکه روستائیان از این درخت
استفاده های فراوان می برند . مصالح خانه های حصیری (کپر) فرش خانه و سائل
و ابزار کشاورزی و بسیاری لوازم زندگی حتی گهواره کودک از نخل تهیه میشود . به همین دلیل
است که نخل در نظر روستائیان از روزگاران پیش درختی پر برکت و همواره مورد علاقه
انان بوده است اما پرورش نخل و بهره برداری از آن در گذشته بیشتر مورد توجه بود و قسمت
اعظم درآمد از این منبع بدست می آمد . سدید السلطنه تعداد نخل های این
روستا را ۳۳۲۶۷ اصله ذکر کرده است (۱) که از این رقم تعداد ۹۹۳۶ اصله فسیل
(نهال) و ۳۳ اصله نخل نر بوده است و ۲۳۰۰۰ اصله دیگر یا درخت بود و مورد بهره برداری
قرار می گرفت .

لیکن تعداد نخلهای این دهکده در زمان مطالعه از این رقم به مراتب کمتر بود و است .
در جدول شماره ۲۹ تعداد نخلهای این روستا با ذکر مقدار محصول آمده است .

۱- بنو عباس و خلیج فارس تألیف محمد علی سدید السلطنه (کتابی)

جدول شماره ۲۹ تعداد نخلهای دهکده حسن لنگی به تفکیک بلا ثمر و بارور و میزان محصول

شرح	تعداد کل نخل	تعداد نهال	تعداد نخل در بیرفتوت	تعداد نخل بارور	میزان محصول
نخل غارسی	۱۲۹۸۸	۱۰۰۰	۱۱۵۱	۱۰۸۳۷	۱۰۸۳۷۰
نخل اریابی	۸۰۰۰	۳۰۰۰	۵۰۰	۴۵۰۰	۴۵۰۰۰
جمع	۲۰۹۸۸	۴۰۰۰	۱۶۵۱	۱۵۳۳۷	۱۵۳۳۷۰

طبق جدول فوق تعداد کل نخلهای این روستا ۲۰۹۸۸ اصله است که ۱۵۳۳۷ اصله آن بارور و میزان کل محصول سالیانه ۱۵۳۳۷۰ کیلو می باشد که بطور متوسط از هر نخل بارور مقدار ۱۰ کیلو محصول بدست می آید .

ملاحظه میشود که تعداد نخل نسبت به گذشته تقلیل فاحش یافته و نشان میدهد که نگهداری این اهمیت گذشت را ندارد .

در باره علل این وضع میتوان گفت که : اولاً فقر اقتصادی و کمبود سرمایه موجب شده است که توجه به پرورش نخل که به مراقبت زیاد و مداوم و سرمایه گذاری دراز مدت نیاز دارد و نتیجه آن نیز دیرباید میگردد کمتر شود و علاوه بر این کوتاهی مدت شرکت تعاونی هم این منظور را تأمین نمی کند . ثانیاً روستائیان اغلب کم حوصله و عجول هستند و به سودانی توجه دارند و میخواهند هر چه زودتر از نیروی کار و فعالیت های خود بهره مند شوند . در نتیجه نیروی انسانی بیشتر به گشت های سالانه و کارهایی که فرد روستایی زودتر به نتیجه آن میرسد معطوف گردیده و بتدریج با گذشت زمان نگهداری اهمیت دیرین خود را از دست داده است .

۳- انواع نخل

در این روستا انواع مختلفی نخل وجود دارد که هر کدام نامی خاص یافته اند معروفترین این نخل ها عبارتند از :

- عالی مهتری

نخل عالی مهتری زود تر از نخلهای دیگر ثمر میدهد
و خرماهای آن نیز مرغوب است.

- شکرکری

خرمای نخل شکری دارای دانه های درشتی است که بعد
از عالی مهتری میرسد.

- کلک سرخ

این نخل همزمان با نخل شکری محصول میدهد.

زرك (Zareg)

محصول این نخل بعد از شکری میرسد. خرماي زرك را پس از اینکه
کاملاً پخته شده است برداشت میکنند.

- سرخ دنگ

دانه های خرماي این نخل رنگ سرخ دارد و بسیار مرغوب و شیرینی
آن از خرماي نخلهای دیگر این روستا بیشتر است و از دنگ در اصطلاح
محلی به دانه اطلاق میشود. به همین جهت این نخل به سرخ دنگ (سرخ دانه) معروف
شده است. خرماي سرخ دنگ پس از زرك میرسد.

- مرداسنگ

خرماي این نخل پس از زرك میرسد و از بهترین نوع خرماي این روستا بشمار
میرود.

- شیخ کمالی

دانه های خرماي نخل شیخ کمالی درشت و مرغوب است و همزمان با زرك
میرسد.

- خنیزی

این نوع نخل به مقدار بسیار کم در میان نخلستانها موجود است و
محصول آن نیز چندان مرغوب نیست.

_____ هلیلی

_____ خرما ی هلیلی د بیرس تر ازد یگر نخلها استود را و اخر شهر یور
محصول ان برداشت میشو د .

۴- طریقه غرس نهال و تکثیر نخل

نخل پس از آنکه بحد کافی رشد کرده ریشه دوانده
استد را اطراف ان جوانه های زیادی از زمین بیرون
میزند و بتدریج رشد کرده بصورت فسیل (نهال نخل) در
می آید روستائیان با التسی فلزی بنام منتول (Mantoul) یا مخ کن
(دیلم) فسیل هارا از جا می کنند یعنی انهارا از نخل بزرگ که اصطلاحاً نخل
مادر خوانده میشود جدا کرده در زمین دیگری که قبلاً برای این منظور آماده شده است
می نشانند .

این نهال پس از ۴-۵ سال مراقبت دائمی - ابیاری و کود دادن به ثمر میرسد .
ابتدا ثمرمان اندک است ولی بتدریج با گذشت زمان و مراقبت مداوم رشد و نمویشته
کرده محصول ان نیز افزایش می یابد .
۵- تقویم کشاورزی

برای آگاهی از اوقات کار زارعین در فصول مختلف سال
لازم است مراحل تولید محصولات این روستا از کشت
تا برداشت روشن گردد .

چنانچه گفته شد محصولات زراعی این روستا شامل غلات (گندم و جو و ارزن) و محصولات
درختی خرما می باشد و مرکبات قابل توجه نیست . اینک در زیر شرح مراحل تولید -
هر یک از این محصولات و فعالیت هائی که روستائیان در این زمینه دارند می برنازم
غلات

از ۲۵ مهر تا اخر این ماه زارعین به تعمیرات و آماده
کردن وسائل کشا و رزی چون گاواهن . بیل و غیره می
پردازند .

— از اول تابیستم ابان ماه ابیاری مقدماتی زمین زراعی — شخم زدن سبزیاشی و مرزبندی انجام میگیرد .

— از دهم تابیستم از رماه ابیاری مجدد و وجین کاری انجام میگیرد .

— در چند روز از ماه دی در زمینی که قبلاً شخم زده و آماده کرد هاند بذ را رزن می پاشند :

— از اول اسفند ماه تا دهم فروردین ابیاری — وجین کاری دوم — چیدن علوفه صورت می گیرد بعلاوه چون در این موقع پرندگان به مزارع هجوم می آورند مراقبت از مرزعه و دور کردن پرندگان — دشتبانی و حفاظت آن در برابر افات بیشتر اوقات زارعین را اشغال میکند .

• — از ۱۰ فروردین تا آخر خرداد ماه در رو کردن — کوبیدن خرمن و باد دادن و برداشت گندم و جو و ارزن انجام میگیرد .

— خرمای

— از اول تابیستم مهرماه ابیاری — شیار دادن و خاک کش بمنظور تعویض خاک نخلستان ها انجام میگیرد .

— از ۲۵ بهمن ماه تا ۲۵ اسفند ماه اصلاح نخل و گرد هافشانی صورت میگیرد . بدین ترتیب که پس از پاره شدن غلاف خرما یکی دو خوشه نخل نر را که گرد دارد لای خوشه ماده تکان داده می گذارند . بتدریج با وزش باد عمل لقاح انجام میگیرد . — از اول تیر تا آخر شهریور ماه ابتدا سبد و ذراتهای مخصوص خرما را با شاخ و برگ و الیاف نخل درست می کنند و مشتاه (۱) را ساخته و با سوند (Sevend) محصور می سازند و خرما را برداشت کرده افتاب میدهند و سپس حمل و ذخیره می نمایند .

---

۱ — محلی است که اطراف آنرا با سوند محصور می کنند و کف آن را حصیر پهن کرده خرما را برای افتاب دادن و خشك کردن در آن می گذارند .

عوامال نامسا عد طبیعی کمبود مراتع بخصوصی ناپایداری
 ان در اثر گرمای شدید منطقه موانع بزرگی در راه
 توسعه دامداری این روستا می باشد با این حال عده ای از
 خانوارهای روستای حسن لنگی به پرورش دام و بهر برداری از آن اشتغال دارند .
 کشت علوفه بمنظور تعلیف دام در این روستا معمول نیست و روستائیان از علوفه ای که در
 میان مزارع گندم وجو میروید برای این منظور استفاده می کنند .
 پس از برداشت گندم وجو گاه بدست آمدن نیز جهت تعلیف دام ذخیره میگردند .
 بعلاوه از مزرعه ارزن نیز مقدار کمی علوفه بدست می آید و چون کشت ارزن دیمی است
 غالباً در مواقع کمی بارندگی از ارزن محصولی بدست نمی آید بعنوان علوفه از آن استفاده
 میشود .

در میان دامهای این روستا بز اکثریت دارد زیرا این حیوان میتواند از هر گیاهی تعلیف
 کند و سازگاری آن نیز با اوضاع و احوال طبیعی منطقه بیشتر از دیگر دام ها است .
 جدول ۳۰ انواع و تعداد دام و طیور و تعداد آنها را نشان میدهد .
 جدول ۳۰ انواع و تعداد دام و طیور در روستای حسن لنگی

نوع دام و طیور	گاو و گاو ماده	گوساله	گوسفند و بز	بره و بزغاله	الاغ	شتر	مرغ و خروس	تعداد
	۱۱۵	۱۲۳	۷۴	۶۵۱	۳۰۷	۱۳۹	۷۵	۴۷۲

بطوریکه ملاحظه میشود تعداد گاو و بز در این روستا ۱۱۵ رأس میباشد که در شخم زدن
 اراضی و مرز بندی و شیار دادن نخلستانها مورد استفاده قرار می گیرند .

از ۱۲۳ راس گاو ماده ۸۰ راس شیرمیدهند و از ۱۵۱ راس گوسفند و بز در این روستا ۵۷۹ راس شل مل میش و بز ماده است که ۳۰۷ راس دارای بز و شیر دارند از - شتر و الاغ بمنظور حمل و نقل محصول و کود حیوانی به مزارع و نخلستان و بارکشی و سواری استفاده میشود . پبله و ران ده هر کدام دارای ۱ الی ۲ راس الاغ برای حمل و نقل کالا به شهر و روستا را اختیار دارند .

از ۴۷۲ عدد طیور در این روستا ۳۶۸ مرغ تخم می گذارند . فراورده های دامی از قبیل شیر و ماست و کره و پنیر و غیره اغلب در خود خانوار به مصرف میرسد . خرید و فروش بندرت صورت می گیرد و انهم از حد و تجاوز نمی کند . از شتر گوسفند و موی بز برای بافتن جوال استفاده می کنند از پوست گوسفند و بز مشک برای حمل و نگه داری ابا شامیدن تهیه می نمایند پرواربندی نیز بمقدار کم در این روستا معمول است و از این راه تعدادی دام بفروش میرسد . بحلاوه هر خانوار امدار تعداد ۱ الی ۲ راس دام در سال ذبح کرده و گوشت آنرا بمصرف میرسانند .

۷- صنایع دستی

صنایع دستی این روستا شامل حصیر بافی و پل (سبد) بافی است . بافتن حصیر و سبد بسیار ساده است و اکثر روستائیان در بافتن آنها مهارت دارند و نیازمندیهای

سالیانه خانوار خود را خود تامین میکنند .

برای بافتن حصیر و سبد کارگاه مخصوصی وجود ندارد و فقط بادیست انهم بیشتر بوسیله زنان روستائی بانته میشود . مواد اولیه محصولات صنایع دستی همه از نخل بدست می آید البته ه از شاخ و برگ و الیاف نخل سوند (Sevend) بمنظور ساختن کپر و بعضی لوازم و وسائل خانه چون ظروف مخصوص نگه داری نان و خوراک - قند دان و برخی اشیاء دیگر از قبیل کفش و کلاه حصیری و قفس و لانه مرغی سازند ولی متداول ترین آنها همان حصیر و سبد مخصوص خردا می باشد که در اصطلاح محلی بنام های مختلف بل (Bal) پزی یا جلت (Djelat) خوانده میشود .

د ونفر زن د رمدت ۴ روز باروړی ۳ ساعت کار ۱ عدد حصیر ۶ متری باروړش ۱۰۰ ریال می بافند .

محصول سالانه صنایع دستی د این روستا ۷۲۰ متر حصیر باروړش ۱۲۰۰۰ ریال و ۲۰۰ عدد سبد بهاروړش ۸۰۰۰ ریال تعداد زیادی سوندد و دیگر وسائل خانه و زندگی می باشد که میزان و بهای آن قابل محاسبه نیست .
چون مواد اولیه صنایع دستی از نخل است تولید این محصولات هزینه های ندارند . کل در آمد از صنایع دستی ۲۰۰۰۰ ریال یعنی بسیار اندک است و نشان میدهد که نقش صنایع دستی در وضع اقتصاد این روستا بسیار ناچیز میباشد .
ب - عوامل تولید .

۱- زمین

کل اراضی این روستا ۱۶۸ هکتار میباشد که ۶۷ هکتار آبی و ۱۰۱ هکتار دیگر دیمی است . علاوه بر این اهالی این روستا در حدود ۹۰ هکتار زمین دیمی در خارج از ده دارند که مورد بهره برداری قرار میدهند .
از ۶۷ هکتار زمین آبی ۸ / ۱۲ هکتار بصورت آیش باقی میماند که علل آن بنابه اظهار اهالی در درجه اول کم آبی و در مرحله دوم برای آماده شدن زمین است .
د ر اراضی دیمی آیش بندی صورت منظمی ندارند . زیرا میزان زمین زیر کشت و آیش سالانه با میزان بارندگی سالانه ارتباط دارد و به نسبت افزایش باران آیش اراضی دیمی نقصان می یابند . بدین سان در سالهای پر باران ممکن است روستائیان قسمت زیاد تری از اراضی دیمی را به زیر کشت آورند . هم اکنون ۷ / ۳۳ هکتار از اراضی دیمی این ده که دهکده آیش میباشد . از کل خانوارهای این روستا ۸۵ خانوار به زراعت اشتغال دارند (۱) که بطور متوسط به هر خانوار ۴ / ۳ هکتار زمین میرسد . مساحت کل اراضی

۱- از ۸۵ خانوار زراعت ۱۲ خانوار در خارج از روستای حسن لنگی یعنی در ده چاه اسماعیل وگ و سرد و دیگر روستاهای این منطقه دارای ۹۰ هکتار دیمی زمین زراعی میباشد که ۷۵ هکتار آن زیر کشت و ۳۳ هکتار آن آیش است .

زیرنخلستان در این روستا ۱۴۳ هکتار است که تعداد ۲۰۹۸۸ اصله نخل در آن وجود دارد. بطور متوسط در هر هکتار از نخلستان تقریباً تعداد ۱۴۷ اصله نخل کاشته است. ۲۹ هکتار از نخلستان و ۱ هکتار حناکاری متعلق به ارباب است که سالانه بطور اجاره بیکی از روستائیان برگذار می کند. از کل خانوارهای این روستا ۱۷۸ خانوار نخلدار هستند و تعداد متوسط نخل برای هر یک از این خانوارها ۷۳ اصله می باشد. از تحولاتی که پس از اجرای قانون اصلاحات ارضی در مورد درختکاری این روستا پدید آمده غرس بیش از ۴۰۰۰ اصله نهال نخل و ۲۰۰ اصله نهال لیمو است. فعالیت های دیگری که در این زمینه شده است محصور ساختن و آماده کردن زمین برای ایجاد باغهای مرکبات و نخل میباشد و به همرفتنه بر اثر تقسیم اراضی در این دهکده تمایل به نهال کاری در میان اهالی زیاد شده است و تنها مانع این امر عدم سرمایه کافی و کم آبی است.

در خصوص اراضی زراعی اطلاعات دقیقی از میزان زمین زیر کشت در سالهای قبل از تقسیم اراضی در دست نداریم ولی طبق اظهار روستائیان میزان زمین زراعی به مقدار قابل ملاحظه ای افزایش یافته است.

۲- آب و آبپساری

تنها منبع آب مشروب اراضی این روستا رودخانه حسن ننگی است لیکن چون بستر رودخانه در اثر جریان آب بخصوص سیلابها فرورفته و از سطح اراضی پائین تر است. روستائیان در محلی بنام بزم (چشمه) که آب از زمین بیرون آمده و وارد رودخانه میشود. سدی در دهانه رودخانه بسته اند و بدین ترتیب از جریان آب بروودخانه جلوگیری کرده و آنرا بسوی جدولی که برای آبپساری نخلستان ها و اراضی ساخته شده است روان می سازند. از این جدول که جدول اصلی روستا می باشد رشته های متعدد دیگری منشعب شده و آب ابتدا وارد نخلستانها میگردد و پس از مشروب ساختن آن به اراضی زراعی میرسد.

میزان آب هارنش باران ارتباط دارد و از سالی بسال دیگر و نیز در فصول سال دگرگونه
است بطوریکه میزان آن از ۱ الی ۴ سنگ نوسان دارد •
در هنگام مطالعه میزان آب در حدود ۲ سنگ تخمین زده شد •
۳- تقسیم آب

آب در گذشته هم یکی از مهمترین مسائل این روستا
بشمار میرفته است سدید السلطنه در کتاب خود به
این امر اشاره کرده می نویسند : « چون اهمیت حسن
لنگی به بااست بایستی بیشتر اهمیت به این مسئله ابداده و برای حاصلخیز نمودن
املاك بمصرف رسانید » (۱) برائشرا اهمیت آب در این روستا از روزگاران گذشته نسق
یا با اصطلاح روستائیان بنیجه (۲) (Bonitche) ده بر اساس تقسیم
آب قرار داشته است •

سدید السلطنه در همین کتاب درباره تقسیم آب ده می نویسد : « آب رودخانه را به شصت
و چهار هنگام آب تقسیم می نمایند و جریان دوره آن ۳۲ روز است از آن ۶۴ هنگام آب چهار
هنگام متعلق به باغ است و سی هنگام به نخیل خالصه
و سی هنگام به نخیل غارسی دهند (۳) این تقسیم بندی بر اساس نسق
غارسی (نخلداری) و منظور آبیاری نخلستان بوده است که در هفت ماه ابتدای
سال یعنی از پانزدهم فروردین تا پانزدهم آبان صورت می گرفت اما در مورد آبیاری اراضی
زراعی در ۵ ماه آخر سال یعنی از پانزدهم آبان تا پانزدهم فروردین ابی بر طبق تقاضای
غارسانسی که به زراعت اشتغال میورزیدند به اجاره برگذار میشد • سدید السلطنه
میزان اجاره را برای یک هنگام (۱۲ ساعت) ابد در جلد اول کتاب خود ۱۲۵ من جوو در
جلد دوم آن ۹۰ من حبوبات نوشته است (۴)

۱- بند رعباس و خلیج فارس تالیف سدید السلطنه - صفحه ۴۷۰

۲- مقررات و قرار داری که برای تقسیم ابعیین وضعقد میگردد •

۳- بند رعباس و خلیج فارس تالیف سدید السلطنه - صفحه ۴۷۰

۴- بند رعباس و خلیج فارس صفحه ۸۶ و ۴۷۱

۴- تقسیم آب قبل از اصلاحات ارضی

قبل از اصلاحات ارضی تقسیم آب در روستای حسن

لنگی به صورت زیر انجام میگرفت.

— از یانزد هم فروردین تا یانزد هم ابان یعنی در ۷ ماه ابتدای سال ابده به نخلستان اختصاص داشت و مدارگرد شان سی و دو روز یا ۶۴ هنگام بود (۱) که ۲۰ هنگام نخلستان اختصاصی ارباب را مشروب میکرد و ۴ هنگام هم به مزرعه حناکاری و اختصاص داشت و ۴۰ هنگام دیگر به غارسان تعلق میگرفت که چون عددها نان زیاد بود این ۴۰ هنگام ابده ۱۴۰ هنگام یعنی به صورت تقسیمات کوچکتری در می آمد و مدارگرد شان طولانی تر میگردد تا همه غارسان بتوانند نخلستان خود را آبیاری کنند.

این تقسیم بندی براساس سنسق (بنیچه) نخلداری بود که طبق سنت محلی انجام گرفته و ثابت و پایدار بود.

— در ۵ ماه آخر سال یعنی از یانزد هم ابان تا یانزد هم فروردین از ۶۴ هنگام ابده ۴ هنگام به باغ ارباب اختصاص داشت و ۶۰ هنگام دیگر به مصرف آبیاری اراضی زراعی میرسید (۲) از میان غارسان ده عددهای کعبه زراعت گندم و جوا اشتغال میورزیدند در این ۵ ماه اب را از مالک ده برای هر هنگام بطور منقطع اجاره می کردند و مالک خواه زراعت محصول میداد یا نمی داد اجاره خرد را دریافت میکرد. لیکن این وضع ثباتی نداشت زیرا اغلب مالک برای سود جوئی بر تعداد زارعین می افزود و در نتیجه مدارگرد شان باز ۶۰ هنگام (سی و دو روز) تجاوز

۱- هنگام واحد محلی ابوان مقدار ابی است که در ۱۲ ساعت جریان دارد

میزان زمینی که با یک هنگام آب مشروب میشود به عوامل آب و هوایی ارتباط دارد و از ۱/۲ هکتار تا ۱/۶ هکتار متغیر است.

۲- ابهای اراضی زراعی معمولاً در سه نوبت و در یانزد هم ماههای ابان و دی و اسفند انجام میگیرد.

(۱) میکرد

۵- تقسیم آب بعد از اصلاحات ارضی .

بعد از اصلاحات ارضی از ۶۴ هنگام آب مشروب

این ده در ۷ ماه ابتدای سال ۲۴ هنگام (۱۲ روز) متعلق به ارباب است که ۴ هنگام برای باغ حنا و ۲۰ هنگام به نخلستان اختصاص داده ۴۰ هنگام دیگر متعلق به کلیه غارسان ده میباشند که نخلستانهای آنان را مشروب میکنند و مانند گذشته این ۴۰ هنگام به ۱۴۰ هنگام (۷۰) روز تغییر می کند یعنی مدارگردشان از ۲۰ روزه ۷۰ روز افزایش می یابد .

بدین ترتیب همه غارسان بجه انانی که زمین زراعی دارند و چه آنان که ندارند از آب در ۷ ماه سال برای مشروب ساختن نخلستان خود استفاده کنند . چنانچه ملاحظه میشود در تقسیم آب غارسان تغییر روی نداده است (۲) و مانند گذشته از آب استفاده می کنند . لیکن در ۵ ماه آخر سال که آب اراضی زراعی را مشروب میکنند تقسیم آب تغییر کرده است .

بدین شکل که از ۶۴ هنگام آب ده تنها ۴ هنگام مربوط به باغ حناکاری ارباب است و ۶۰ هنگام دیگر به زارعین صاحب زمین اختصاص دارد .

بنابراین پس از تقسیم اراضی تغییری که در نحوه تقسیم آب روی داده این است که ۶۰ - هنگام آب اراضی که بر سیله مالک به زارعین بصورت جاریه برگذار می گردید بین آنان - تقسیم شده و به نسبت سهمی که هر يك از زارعین صاحب زمین از آن دارند . اراضی ابی خود را مشروب می سازند .

- ۱- علت طولانی بودن مدارگرد شرب در ۷ ماه ابتدای سال یعنی زمانی که آب به نخلستانها اختصاص داشت این بود که تعداد قطعات نخلستان و در نتیجه تعداد غارسان بیش از زارعین بودند . علاوه بر این زراعت غله کاری به ابهای بیشتری نیاز دارد که اگر مدارگردش آب طولانی شود احتمال زیاد می رود که مزارع خشک گردد . باین علت در بعضی مواقع که مالک بر تعداد زارعین می افزود زارعین قبلی اعتراض می کردند .
- ۲- نخلستان غارسی مشمول قانون اصلاحات ارضی نشده است .

۶- مشکلات ایاری

یکی از مسائل ایاری در این روستا سست و شنی بودن خاک است که در اثر فرسایش شدید صحرائی ریزش کرده و جداول (۱) را پر میسازد.

بعلاوه همین سستی خاک سبب گردیدن که سیل ها بستر رودخانه را کند و گوگرد کرده است که در اثر آن سطح ابد سبب به اراضی زراعی پائین تر است.

گرچه روستائیان برای رفع این مشکل از وسایل موجود استفاده کرده و در دهانه رودخانه سدی از شن و ماسه و چوب گرساخته اند ولی این سد نیز بعلت سست بودن بارها در اثر سیل ویران شده و جداول ها را از گل و لای انباشته است. بر اثر عدم همکاری اهالی این روستا در کارهای جمعی مدت های زیادی این وضع باقی است.

مشکل دیگر تبخیر آب در اثر گرمای شدید منطقه است. چون قسمت اعظم اراضی زراعی در باین دست در قرار گرفته تا منبسطی بیش از ۸ الی ۱۰ کیلومتر فاصله دارد. چربان آب پس از طی این مسافت به مقدار زیادی از راه تبخیر و نفوذ در زمین تلف می شود.

۷- وسایل و ابزار کشاورزی

در این روستا تراکتور وجود ندارد و زارعین در امر کشاورزی از همان وسایل قدیمی و ابتدائی تولید استفاده می کنند.

بدون شک وضع بد اقتصادی و عدم توانائی مالی زارعین سبب شده که نتوانند در کشاورزی وسایل مدرن بکار برند. شاید علت دیگر این امر قرار داشتن زمین زراعی در میان نخلستانها است که شخم زدن با تراکتور دشوار است.

در این روستا از ۸۰ الی ۹۰ راس گاو برای شخم زدن زمین و شیار دادن نخلستان و مرز بندی استفاده می کنند و هر خانوار از ۱۴ الی ۲ راس گاو و نیز برای این منظور در اختیار دارد.

۱- نهر آب را در اصطلاح محلی جدول گویند.

غالباً زارعینی که اراس گاودارند بكمك و همكاری يكديگر كارشخم زدن و شیار دادن زمین را انجام میدهند . از وسائل دیگری که راسر زراعت و نخلداری مورد استفاده قرار میگیرد عبارتند از .

— جُمغ (Djogh) التی است چوبی که بگردن گاوها می

اندازند تا در موقع شخم زدن از هم جدا نشوند .

— لنگار (Len gar) این الت همان گاواهن محلی است که در نوك

ان قطعه آهنی تیز بنام کیر (Kamir) می گذارند و وسیله

ان زمین را شیار داده و شخم می کنند .

— تخته — همان طوریکه از اسمش پیدا است قطعه ای است از چوب که دوسران سوراخ است و یا رسمانی به جُمغ وصل میشود . يك طرف لبه تخته تیز و معماس با سطح زمین است با حرکت گا و خاک از زمین کند شده و جلوی لبه تخته جمع و بدین طریق مرزبندی صورت میگیرد . این الت برای خاک کشی و مرزبندی نخلستان هم مورد استفاده قرار می گیرد .

— ماله — التی است چوبی که انرا به گا و می بندند و روی ان قرار می گیرند . با حرکت

گا و ماله روی زمین میلخزد و انرا صاف و هموار می سازد .

— آلات دیگر کشاورزی بیل — خن (دیلم) — داس — اره — قهر — راباید نام برد .

ج — درامد —

مهمترین صنایع درآمد روستای حسن لنگی عبارتند از :

زراعت — نخلداری — دامداری و کارگری که بترتیب به شرح هر

يك از انها می پردازیم .

۱ — درآمد زراعی

بنابه اظهار روستائیان بهای گندم و جو وارزن در سال گذشته

به ترتیب ۵/۷ — ۶ و ۴ ریال بوده است . با در نظر گرفتن میزان —

تولید هر يك از این محصولات و نیز میزان علوفه تولید شده میتوان درآمد حاصل از زراعت

را برای این روستا محاسبه کرد .

جدول ۳۱ میزان کل محصولات زراعی و درآمد حاصل از انها را نشان میدهد

جـ د ول ۳۱ میزان کل محصولات زراعی و درآمد حاصل از آنها

نوع محصول	میزان کل تولید به کیلو	ارزش ۱ کیلو به ریال	درآمد به ریال
گندم	۶۹۸۲۶	۷/۵	۵۲۳۶۹۵
جو	۲۰۲۱۲/۵	۶	۱۲۱۲۷۵
ارزن	۱۴۵۱۴	۴	۵۸۰۵۶
علوفه	۳۱۴۱۱	۱/۵	۴۷۱۱۶/۵
جمع	—	—	۷۵۰۱۴۲/۵

بنا بر این جـ د ول کل درآمد ناخالص زراعی ۷۵۰۱۴۲/۵ ریال است که به نسبت —

۷۱/۱۴ درصد کل درآمد در شامل میگردند.

۲- درآمد نخلداری

تعداد نخلهای بارور در این روستا ۱۵۳۳۷ اصله

میباشد که ۱۴۵۰۰ اصله اختصاص به ارباب دارد و ۱۰۸۳۷ اصله متعلق به

غارسان است که بر اساس سیستم غارس مالکی بهره برداری میشود. کل محصول سالیانه

از نخلهای غارسی ۱۰۸۷۷۰ کیلو است که ۲۷۰۹۲ کیلو سهم مالک و بقیه ۸۱۲۷۸

کیلو سهم غارسان است.

باتوجه به اینکه بهای ۱ کیلو خرما ۴ ریال در نظر گرفته شده است درآمد کل محصول غارسان

۳۲۵۱۱۲ ریال محاسبه میگردد. علاوه بر این روستائیان این دهکده مبلغ ۳۵۰۰ ریال نیز

از راه باغ لیمو درآمد بدست میاورند که به درآمد حاصل از نخلداری اضافه میگردد و بدین ترتیب کل درآمد حاصله از باغهای نخل و مرکبات مبلغ ۳۲۸۶۱۲ ریال یا نسبت ۶/۴۵ درصد از کل درآمد ده میشود.

۳- درآمد ازدحام و طیور

از دامهای این روستا ۸۰ رأس گاو ماده و ۳۰۷ رأس

گوسفند و بز شیروارند و فراورده های دامی از قبیل

شیر و پوست و کره و پشم و مو و غیره در خود خانوارها بمصرف میرسد.

کل درآمد حاصل از دامداری در این روستا ۳۴۴۷۸۰ ریال است که ۲۰۸۶۵۳ ریال

از گاو ماده و ۱۳۶۱۱۲۷ ریال از گوسفند و بز می باشد.

بطور متوسط از هر رأس گاو ماده شیر و ۲/۲۶۰۸ ریال و از هر رأس گوسفند و بز ۴۲۱ ریال

درآمد حاصل میشوند.

درآمد گاو و بز که بمنظور شخم زدن زمین مورد استفاده قرار میگیرد و نیز الاغ و شتر که

برای حمل و نقل و سواری از آنها استفاده می نمایند قابل اندازه گیری نیست.

درآمد طیور در چند سال اخیر یعنی پس از اقدامات عمرانی بمقدار قابل توجهی

افزایش یافته است و این امر مربوط به افزایش تولید نیست بلکه در واقع اثری است که -

فعالیت های عمرانی (ساختن و اسفالت کردن جاده بندر عباس - رودان که در کنار

روستای حسن لنگی قرار دارد) در افزایش بهای کالا های مصرفی این روستا داشته

است. بر اثر جاده سازی و وجود کارگران و در نتیجه افزایش مصرف تخم مرغ از

۲ ریال به ۳ ریال و بهای جوجه از ۳۰ ریال به ۷۰ ریال و نیز بهای مرغ از ۹۰ ریال به

۱۵۰ ریال رسیده است.

بطور متوسط از هر عدد مرغ تخم کن در این روستا ۱۴۸ ریال درآمد حاصل میگردد و کل

درآمد حاصل از این راه ۵۴۴۳۰ ریال میباشد. بنابراین مجموع درآمد حاصل

از دام و طیور در روستای حسن لنگی ۳۹۹۲۱۰ ریال میشود که به نسبت ۷/۸۳ درصد

از کل درآمد ده را شامل است.

۴- درآمد از کارگری

قسمت اعظم درآمد این روستا یعنی ۲۶۶۶۵۵۰ ریال یا ۳۰/۵۲ درصد از کل درآمد ده از کارگری حاصل میشود. از این مبلغ ۲۵۲۵۷۵۰ ریال از کار در جاده سازی و اسکله سازی است و ۱۴۰۸۰۰ ریال نیز از سایر امور چون کار در ویسی بوسیله مهاجران فصلی و کوره پزی و کار زراعی و مانند آن عاید میگردد.

در واقع اجرای برنامه عمرانی بند عباس و در نتیجه پیدا شدن کار در منطقه درآمد این روستا را بمقدار قابل ملاحظه ای افزایش داده است. بطور کلی ۴۹/۵۴ درصد یعنی نزدیک به نیمی از درآمد ده از این راه بدست می آید که درآمد متوسط برای هر کارگر از این فعالیت ۵/۲۲۷۵۴ ریال میگردد.

۵- سایر درآمدها

روستائیان حسن لنگی علاوه بر درآمد از رشته های زراعت -
نخلداری - دامداری و کارگری از منابع دیگر نیز سالانه

مقداری درآمد دارند.

در جدول ۳۲ سایر منابع درآمد ده و میزان درآمد حاصل از هر یک از آنها آمده است.

جدول ۳۲ سایر منابع درآمد روستای حسن لنگی با ذکر میزان درآمد آنها

درصد	میزان درآمد به ریال	منبع درآمد
۲۹/۶۲	۲۷۶۶۰۰	پیشه وری
۳/۵۳	۳۳۰۰۰	سلمان
۰/۵۴	۵۰۰۰	تهیه و فروش زغال
۰/۸۵	۸۰۰۰	چوپانی
۳/۸۶	۳۶۰۰۰	نانوائی
۳/۶۰	۳۳۶۰۰	قهوه خانه
۴۲/۱۱	۳۹۳۲۰۰	کارمندی و بازنشستگی
۱/۴۳	۱۳۴۰۰	شترانی
۱۲/۷۳	۱۱۸۹۰۰	بزلی که از خارج به ده میرسد
۰/۱۱	۱۰۰۰	قابلیگی محل
۱/۰۷	۱۰۰۰۰	نخلستان اریابی
۰/۵۵	۵۱۰۰	فروش نفت
۱۰۰/	۹۳۳۸۰۰	جمع

بطوریکه فلا حفظه میشود مجموع درآمد حاصل از سایر منابع در این روستا -

۹۳۳۸۰۰ ریال است که ۱۸/۲۲ درصد از کل درآمد خانوارهای ده را شامل میشود. از میان سایر منابع درآمد ۴۲/۱۱ درصد از محل کار در ادارات مانند

شرکت نفت و ژاندارمری و یازنشستگی حاصل میشود که به نسبت قابل توجه است و ۲۹/۶۲ درصد از محل پبله وری و ۱۲/۷۳ درصد نیز پولی است که مهاجران این روستا برای خویشان و کسان خود میفرستند.

۴- توزیع درآمد بر حسب منابع مختلف و درآمد سرانه

گفته شده که درآمد روستای حسن لنگی از منابع

مختلفی حاصل میشود مهمترین این منابع کارگری و انهم کار در تلیسات عمران .
بندر عباس میباشد که درآمد این روستا را به مقدار قابل ملاحظه ای بالا بردار است .
در جدول ۳۳ توزیع درآمد این روستا بر حسب منابع مختلف آمده است .

جمع	سایر منابع	صنایع دستی	کارگری	دام و طیور	نخلداری و باغداری	زراعت	توزیع درآمد
۵۰۹۸۳۱۴/۵	۹۳۳۸۰۰	۲۰۰۰۰	۳۶۶۵۵۰	۳۹۹۲۱۰	۳۲۸۶۱۲	۷۵۰۱۴۲/۵	درآمد کل
۱۰۰	۱۸/۳۲	۰/۳۹	۵۲/۳۰	۷/۸۳	۶/۴۵	۱۴/۷۱	درصد

بنابر این جدول کل درآمد سالانه این روستا ۵۰۹۸۳۱۴/۵ ریال است . چنانچه

درآمد فوق را به ۱۱۲۸ نفر جمعیت ساکن روستا تقسیم کنیم درآمد سرانه برابر -

۴۵۱۵/۳ ریال بدست می آید و با توجه به اینکه ۲۴۶ خانوار در این ده ساکن هستند

متوسط درآمد خانوار ۲۰۷۲۴/۸ ریال میگردد .

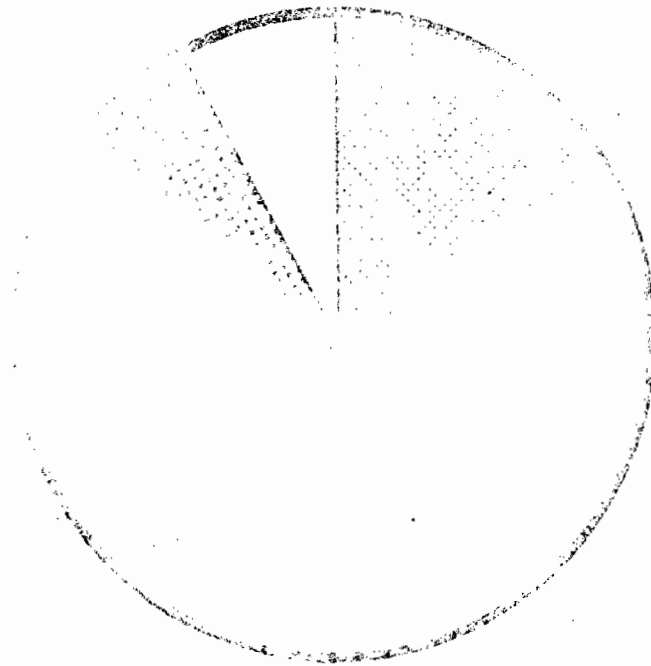
روشن است که این درآمد تا حد زیادی مرهون کارگری است بطوریکه درآمد حاصل از

ان ۵۲/۳۰ درصد یعنی بیش از نیمی از درآمد ده را شامل میگردد ۱۰ ین رقم

مینماید که قبل از اجرای برنامه عمرانی بندر عباس کارناقص و بیکاری در این روستا بسیار

زیاد بود و چنانچه در قسمت مربوط به مهاجرت به تفصیل سخن رفته است گروهی

نمودار ۱ - توزیع منابع درآمدی

سایر منابع ۲٪

سایر منابع ۲٪

کارگری ۸۴٪

کارگری ۸۴٪

سایر منابع ۲٪

سایر منابع ۲٪

از روستائیان برای یافتن کار در خان از کشور می‌گذاشتند و فعالیت‌های عمرانی
با ایجاد کارخانه تنها عدد زیادی از این مهاجران را جلب کرده است. بلکه از بیکاری
پنهان در این روستا به نسبت زیادی کاسته و درآمد ده را بالا برده است.

د - ه - زینه

کارهای مربوط به کشت و زرع از قبیل ابرار
حمل کود حیوانی به مزرعه - لاری جداول -
خاک‌کشی به نخلستان - ساختن بنداب (ریگ بند) و ماشین‌های بوسیله خود
زارعین انجام می‌گیرد (به علت عدم همکاری کارهای دسته جمعی بکندی انجام
میشود) و روستائیان در این مورد پولی نمی‌پردازند.

استفاده از بذر مرغوب و کود شیمیایی در این روستا معمول نیست و روستائیان بذر مورد
نیاز خود را از محصول سال قبل می‌گیرند و یا اینک از همین گندم و جو معمولی خریداری
کرده به عنوان بذر بکار می‌برند.

در سال گذشته مقدار ۱۱۷۵۰ کیلو بذر گندم با ارزش ۹۴۰۰۰ ریال و ۳۵۱۲
کیلو بذر جو به بهای ۲۱۰۷۲ ریال و نیز ۳۰۷۵ کیلو بذر ارزن به بهای -
۱۵۳۷۵ ریال مصرف شده است.

قسمت اعظم بذر مصرف شده بوسیله اهالی از بازار خریداری گردید و تنها عدد معدودی
از خانوارهای زارع بذر مورد نیاز خود را از همان محصول سال قبل تهیه کرده‌اند.
در مورد دامداری باید گفت که عده‌ای از روستائیان دامهای خود را بوسیله فرزندان
و یا یکی از افراد خانوار (کارکن خانوادگی) نگاهداری مینمایند و برخی نیز دامهای
خود را به چوپان محلی میسپارند و برای هر یک راس گاو مبلغ ۲۴۰ ریال و راس
گوسفند و بز ۱۲۰ ریال سالیانه دستمزد به چوپان می‌پردازند. چوپانها
دامهای اهالی را به هنگام روز در صحرا چرا میدهند و عصر به خانه‌هایشان برمی
گردانند.

برای تعلیف دام از علوفه و کاموجود در ده استفاده میشود. علاوه بر این خرما
نامرغوب نیز به مقدار قابل توجهی بمصرف خوراک دامها میرسد. و افرادی که تعداد

بیشتری دام دارند غالباً کمبود علوفه خود را از روستاهای دیگر تامین می

کنند .

هـ — مصرف

خانوارهای روستائی حسن لنگی علاوه بر مصرف کالاهائی

که در خود خانوار تولید میشود کالاهائی از قبیل ارد

گندم و جو - برنج - قند و چای - روغن نباتی و پوشاک

و برخی کالاهای دیگر از خارج به دست آورده و به مصرف میرسانند .

چون در این روستا سیلاب وجود ندارد . گندم و جو را به روستاهای مجاور که سیلاب دارد

حمل نموده و به ارد تبدیل می کنند . علاوه بر این مقدار ارد گندم و جو از بند عباس و میناب

خریداری کرده به دست می آورند .

نان مصرفی اهالی بوسیله زنان خانه دار تهیه میشود (۱) در حدود سه سال پیش يك

بابت دکان نانوائی در کنار جاده بند عباس - رودان که ساختمان آن در حال اتمام است

برای تامین نان مصرفی کارگران جاده تاسیس گردید که خانوارهای ساکن مجاور جاده

مقداری از نان مصرفی خود را از این دکان تهیه می نمایند . بنابه اظهارات اهالی مصرف

نان در این روستا به نسبت کم میباشد و علت آن هم مربوط به مصرف زیاد خرما است که

در میان مواد غذائی این روستا رقم مهمی را تشکیل داده است . همانطور که يك زارع

مازندران — برای خوراك زمستانی خود برنج ذخیره می کند روستائیان این ده -

خرما را در بیت ها و خمره ها ذخیره کرده و در محل های مخصوص نگاه میدارند و در -

زمستان از آن استفاده می نمایند . از غذا های محلی که در این روستا مصرف میشود یکی

سوراغ (Souragh) است و آن غذائی است که از ماهی 'مغ' (Momagh)

یا موتو (Moutou) و نمك و خاك سرخ (۲) تهیه می کنند و در قوطی های مخصوص

۱- برای پختن نان خمیر را پهن و نازك کرده روی تابه می گذارند . این طریقه پخت که

در فارس و ایلام و برخی مناطق دیگر هم معمول می باشد به نان "ساجی" معروف است .

۲- خاك سرخ از جزیره هرمز آورده میشود .

نگاهداری کرده بمصرف می‌رسانند. دیگر مهیساوه (Mahyaveh) است که برای تهیه آن ماهی‌های ریز درائی را خشک کرده مقداری دانه فلفل و خردل به آن می‌افزایند. از خوراکیهای محلی - دیگر کلمبا (Colamba) رامیتوان ذکر کرد که برای ساختن آن گندم را خرد کرد مباله ماهی می‌پزند. علاوه بر اینها غذا های دیگری است که از سبزیها و نباتات صحرائی درست می‌کنند. گوشت در این روستا به مقدار کم و آنهم معمولاً در میان خانوارهای دامدار مصرف میشود و هر خانوار دامدار سالیانه ۱ الی ۲ رأس بز یا گوسفند برای مصرف خانوار خود ذبح می‌نماید.

مصرف ماهی هم در این روستا بعلت در وجود آن زیاد معمول نیست. غالباً روستائیان ماهی‌های مصرفی خود را از بیله و ران تهیه می‌کنند. از این لحاظ برای آنان گران تمام میشود. از میزان و ارزش مواد مصرفی خانوارهای این روستا بعلت کمی وقت برای این بررسی اطلاع دقیقی بدست نیامد (۱) لیکن بنا به اظهار روستائیان مصرف برخی کالاها از قبیل چتر بمنظور حفاظت بدن از حرارت افتاب - رادیو - قالی و قالیچه - چمدان و - ساعت در چند سال اخیر متداول گردیده است و بعضی خانوارها که وضع مالی بهتری دارند از این وسائل استفاده می‌کنند.

ارضی

بنظر میرسد که این امر نتیجه اصلاحات و اجرای برنامه عمرانی و ارتباطی است که بین جامعه روستائی و شهری بوجود آمده است که بر اثر آن روستائیان آزادی و استقلال یافته و دامدنان نیز زیاد تر شده است و به تقلید از زندگی شهریان به اسایش و راحتی خود توجه بیشتری گردانند.

۱- برای آگاهی از میزان و ارزش مواد مصرفی خانوارها در روستاهای نمونه بندرعباس به گزارش بررسی اقتصادی و اجتماعی بندرعباس - بخش اقتصاد خانوار - مصرف رجوع شود.

فصل هشتم

خلاصه و نتیجه

۱- شناسائی کلی ده :

حسن لنگی د هکده های است در بند رعباس که

د ر ۶۶ کیلومتری شمال شرقی ان بر سر راه

بند رعباس - میناب و بند رعباس رود ان (۱) قرار دارد . آب و هوای ان د ر زمستان

معتدل و مرطوب و د ر تابستان گرم و مرطوب و طاقت فرسا است .

این د هکده در مسیر باد های چندی است که اغلب موجب بروز طوفانهای شدید -

میکرد و خسارات زیادی به اهالی وارد میسازد .

از لحاظ بارندگی این روستا جزء منطقه کم باران ایران است . بنا بر امار موجود

د ر منطقه بند رعباس معدل باران سالهای ۱۳۳۵ - ۱۳۴۴ برابر ۴۴ / ۱۵۴ میلیمتر

بود هاست که قسمت اعظم ان ۲۰٪ / ۱۰۰ میلیمتر یا ۸۸ / ۶۴ درصد د ر زمستان نازل

میکرد . (جلد اول ۲) .

خاک اراضی این روستا بر د ر گونه د اثر و با اثر تقسیم میشود . تسمتی از اراضی

د اثر از خاکهای هموس و خاکهای رسوبی جوان تشکیل یافته است . اراضی

د اثر به د نوع قابل عمران به مساحت تقریبی / ۱۵۰۰ هکتار و غیر قابل عمران به

مساحت تقریبی / ۲۰۰۰ هکتار میباشد . از خصوصیات دیگر خاکهای این منطقه

سست و شنی بودن ان است که موجب فرسایش شدید صحرائی گردیده مشکلات

زیادی د ر امر کشاورزی بوجود میآورد .

آب مشروب اراضی این روستا از رودخانه ای است بنام (حسن لنگی) لیکن چون

بستر رودخانه از سطح اراضی پائین تر است بایستن سد د ر دهانه رودخانه آب را

بطرف جلد اول (۲) روان می سازند و بدین ترتیب نخلستانها و اراضی را مشروب میکنند .

۱- این جاده اسفالته میباشد و ساختمان ان د ر شرف اتمام است .

۲- نهر آب د ر اصطلاح محلی جلد اول نامیده میشود .

خانه های روستائیان بطور پراکند در محله های مختلف در قرار گرفته است این محله ها عبارتند از :

چیل • بیست منی • گزکی (Gazaki) • کهنه بندان - مهرغان (Mahraghan)
 سرخ دنگان و پابرج • قسمت اعظم خانه ها یعنی ۷۰ درصد حصیـری (کپر)
 استوبقیه از نوع خشت و گلی و مخلوط از خشت و گلی و کپر میباشد •
 پراکندگی خانه ها مسائل و دشواریهای زیادی بوجود آورده که در پیشرفت و توسعه اقتصاد و عمرانی ده اثرات نامطلوبی برجای گذاشته است •

۲ - مالکیت و اصلاحات ارضی :

قبل از تقسیم اراضی روستای حسن لنگی
 در اختیار یکی از مالکان عمده بند ربعا سر بود

که از منابع زیر بهره برداری میکرد :

- ۱ - نخلستان و باغ حنای اختصاصی •
- ۲ - نخلستان غارسی •
- ۳ - زمین های زراعی •

نخلستان و باغ حنای اختصاصی مالک غالباً بوسیله سرکار او با استفاده از کارگران مزدور اداره میشد و از نخلستان غارسی به نسبت $\frac{۱}{۴}$ کل محصول سهم میبرد •

اراضی زراعی برد و گونه ای و دیمی تقسیم میشد • در اراضی دیمی به نسبت $\frac{۱}{۱۰}$

کل محصول سهم میبرد و اراضی ای را بطور اجاره مقطوع به عده ای از غارسان واگذار می نمود • اما چون میزان اجاره مقطوع غالباً بسود مالک تخیر می کرد و زارعان اعتراض میکردند مالک از قدرت خود استفاده کرده گروه دیگری از غارسان پسا زارعان روستاهای دیگر را بکار می گماشت و زارعان قبلی را برکنار میکرد و یا اینکه زارعان خود بر اثر زیاد بودن بهای اجاره دست از کار زراعت برمی داشتند • این امر موجب بی ثباتی وضع اجاره کنندگان و در نتیجه سستی نسبی زراعی گردید

زیرا ممکن بود در یکسال زراعی یکنفر زارع زمین ابی را اجاره کرد مزارعت کند
و سال دیگر فرد دیگری بجای او از آن زمین بهره برداری نماید .

پس از اصلاحات ارضی در روض نخلستان اربابی و غارسی و باغ حنای اربابی
بعلت اینکه مشمول قانون اصلاحات ارضی نبوده است تغییر چندانی روی نداده
است . لیکن مالک آنها را بیکى از روستائیان مورد اعتماد خود بطور اجاره مقطوع
برگردانده است و قادیست مستقیماً در این امور مداخله نماید .

قانون اصلاحات ارضی در این روستا تنها شامل اراضی زراعی گردیده بود و در
این مورد نیز بر اثر آشنائی ارضاع جامعه و روشن نبودن وضع نسق - صاحبان
نسق زراعی بدستى تشخیص داد نشدند و در نتیجه پس از تقسیم اراضی ناراضائی
هائى بوجود آمد که سبب حسادت و غرض ورزى و کشمکش گروهى و پیرشانی جامعه
گردیده است .

بنابراین برای توسعه کشاورزى و بالا بردن سطح تولید در درجه اول رف-----
تبعیض و بر طرف کردن اختلافات و کشمکش های گروهى در این جامعه ضرورت دارد .
۳- مسائل د مـرگرافیهـك :

کل جمعیت ساکن روستای حسن لنگسى

۱۱۲۸ نفر میباشد . از این عدد ۱۱۰ نفر

مرد و ۵۱۸ نفر زن هستند یعنی نسبت جنسى برابر ۱۲ / ۱ است و این رقم

باتوجه به مهاجرت مردان این روستا غیر طبیعى بودن جمعیت را میرساند .

اگر به نسبت جنسى د رگروه های مختلف سنى نظر کنیم (جدول ۵) مى بینیم که عدد ه

زنان د رگروه سنى پائین تر از ۱۵ ساله کمتر از حد طبیعى است . د رگروه سنى

۱۵-۲۹ ساله عدد مردان کاهش مى یابد و مجدداً د رگروه سنى ۴۰ ساله بیا لا

عدد مردان افزوده میگردد . این وضع ممکن است معلول عوامل زیر باشد .

۱- امتیاز خانى که جامعه برای مردان قائل است و تعصباتی که در خانواده ها

نسبت به داشتن اولاد مذکور وجود دارد سبب میگردد که توجه والدین بیشتر

به‌خرد سالان مرد معطوف شده و در نتیجه خطر مرگ برای این گروه کمتر از خرد سالان زن باشد .

۲- مهاجرت مردان در گروه سنی ۴۵ - ۳۱ ساله بیشتر از گروه‌های سنی دیگر است

۳- بازگشت مردان در گروه سنی ۴۰ ساله به‌بالا و پیاپی کمی مهاجرت این گروه و شاید هم

مرگ و میرزود رستوران در اثر باروری زیاد و کار نتوان فرسائی که بر عهد دارند .

بررسی گروه‌های سنی جمعیت نشان می‌دهد که جمعیت این روستا جمعیتی است جوان

بطوریکه ۵۵ درصد از این جمعیت کمتر از ۲۰ سال و ۴۸ درصد کمتر از ۱۵ سال دارند

- در جامعه حسن‌لنگی سن شروع به کار پائین تر از ۱۵ سالگی است و سال‌خوردگان

هم به علت فقر تا سن ۱۵ سالگی فعالیت دارند . بنابراین جمعیت فعال ده را گروه

سنی ۱۰-۶۵ ساله در نظر گرفتیم که ۷۰۴ نفر یا ۶۲ درصد از کل جمعیت ده را شامل

می‌گردد .

از این ده ۵۱۱ نفر یا ۷۲ درصد از کل فعالان شاغل بکارند . نسبت مردان شاغل

به کل جمعیت ده ۲۹/۸ درصد است یعنی در برابر هر ۷ نفر از جمعیت ساکن این

روستا ۲ مرد بکار اشتغال دارند .

- بر اثر بیکاری پنهان و کار ناقص و یا آخره پائین بودن سطح تولید مردان شاغل

قادر نیستند از اشتغال به‌طور مطلق فعالیت تأمین معاش کنند . بنابراین ما موجود ۱۳ درصد

از مردان شاغل دارای ۳ شغل و ۴۵ درصد دارای ۲ شغل و ۴۱ درصد یک شغل دارند

که بیشتر آنان در امور جاده سازی و اسکله سازی بند عباس فعالیت دارند .

- بررسی جمعیت در سال‌های قبل و بعد از اصلاحات ارضی و فعالیت های عمرانی

نشان می‌دهد که اصلاحات ارضی و به‌ویژه ان اجرای برنامه عمرانی بند عباس در جلب

مهاجران این روستا اثر قابل ملاحظه ای داشته اند بطوریکه در اثر این تحولات ۳۰ درصد

از مهاجران به روستا بازگشتند و در نتیجه جمعیت این روستا افزایش یافته است (جدول ۱۵)

بازگشت گروهی از مهاجران به روستا ابتدا بر اثر تقسیم اراضی و بدست آوردن زمین بوده

است ولی به‌تدریج مای از آنان موفق به گرفتن زمین نشدند بجای مهاجرت مجدد در تأسیسات

عمرانی بند عباس بکار پرداختند یعنی در واقع جلب عمران شده اند .

- با وجود اثر قابل ملاحظه تحولات مذکور در جلب مهاجران . جمعیت روستای حسن‌لنگی

هنوز شکل کامل استقرار نیافته و هم اکنون ۶/۶ درصد از جمعیت در مهاجرت هستند؛ از لحاظ منطقه جذب بیشتر مهاجران یعنی ۶۰ درصد آنان در خارج از کشور (دوبی و قطر) بسر میبرند (جدول ۲) و مهمترین علل مهاجرت بیکاری و عدم درآمد کافی میباشد.

۴- خانواده - تعلیم و تربیت - سواد:

خانواده در روستای حسن لنگی نهمتنها

کانون پرورش کودکان است بلکه در عین

حال یک واحد اقتصادی نیز میباشد. همافراد خانواده از مرد و زن و کودکان در امر تولید خانوار نقشهایی برعهده دارند.

در خانواده ها کودکان بویژه پسران از مراقبت والدین برخوردارند لیکن به علت بی سواد و عدم آشنائی پدر و مادر به آموزش و پرورش و بالاخره فقر غذائی محیط - خانوار برای پرورش کودکان چندان مناسب نیست. کودکان اکثراً ضعیف و لاغر هستند و مرگ و میر در میان آنان زیاد میباشد. از لحاظ روانی یکی از مسائل مهم تربیتی در خانوار، ترساندن کودکان است که برای واداشتن آنان به اطاعت از والدین محمول میدارند. مسئله دیگری که از طرز تفکر روستائیان ناشی میگردد برقراری پسران برد ختران است.

- متوسط تعداد افراد خانوار در این روستا ۴/۶ نفر است و نشان میدهد که بعد خانوار در این روستا به نسبت کم و محدود است که چون بعد خانوار بیشتر به عامل اقتصادی و مهاجرت روستائیان ارتباط دارد.

- بررسی وضع سواد نشان میدهد که تنها ۱۱۹ نفر از مردان یا ۵۵/۱۰ درصد از کل جمعیت با سوادند. همه زنان این روستا درجهل و بی سواد میسر میزنند با وجود اینکه آموزشگاه در این روستا سابقه زیادی دارد. تنها در چند سال اخیر پس از اصلاحات ارضی است که گسترش بیشتری یافته و تعداد دانش آموزان زیاد شدند با این حال آموزش جدید نتوانستد فرهنگ (Culture) جامعه اثر عمیقی

گذاشته و تحصیلاتی که در خانواده ها راجع به تحصیل زنان وجود دارد
از میان بردارد. از مسائل دیگر آموزش این است که کودکان کمتر موفق میشوند
تحصیلات ابتدائی را بطور کامل بگذرانند و اغلب پس از طی دوره کلاس از تحصیل
دست می کشند. این امر با وضع اقتصادی خانواده ها ارتباط دارد که قادر
نیستند هزینه زندگی و تحصیل فرزندان خود را تامین کنند.

بنظر میرسد که برای گسترش فرهنگ و آموزش جدید نه تنها تشکیل کلاسهای
بیکار بایی سواد ی در این جامعه ضرورت دارد بلکه باید با تبلیغات صحیح
به روشن کردن افکار مردم کمک کرد. بدینر سیلسمه موانعی که در راه با سواد
کردن زنان وجود دارد از میان برداشته شود.

۵- گروههای اجتماعی :

گروههای اجتماعی این روستا از دو

نظر مورد ملاحظه قرار گرفت :

الف - گروههای شغلی مشتمل است بر :

۱- زارع ۲- نخلدار ۳- کارگر ۴- دامدار ۵- پیلهور.

در اثر بیکاری پنهان و کار ناقص و رنتیجه یابین بودن سطح تولید مردان شاغل
به کارهای متفرقه اشتغال میورزند.

از مشاغل متفرقه این روستا : پیویانی • شتریانی • نوکری • سلمانی • نانوائی
نجاری • بنائی • ذغال فروش • قهوه چی • دشتبانی • شاگرد رانندگی
مستخدم دولت • و اخوند را می توان ذکر کرد که اغلب شغل دوم محسوب
میشود.

ب - گروههای طایفه ای :

وجود گروههای طایفه ای در این جامعه و روابط متقابل آنها تا تاثیر قابل
ملاحظه ای در اوضاع اجتماعی و اقتصادی نداشته دارد.

این طایفه ها عبارتند از: میری • رئیسی • شجاعی • سالار • پرممر (Par-mar) (Salar) (Djam) و جسم (Djam) که بعضی از آنها در روزگاران گذشته از سرزمین های دیگر به این روستا کوچ کرده و غالباً در مکانهای مجاور یکدیگر زیست میکنند •

بررسی خصوصیات فرهنگی طایفه ها و شناخت روابط متقابل آنها و ارشاد این روابط در جهت همکاری و تعاون مهمترین اقدامی است که راه را برای توسعه کشاورزی و عمران روستائی و در نتیجه بهبود زندگی روستائیان خواهد گشود •

۶- شرکت تعاونی روستائی :

شرکت تعاونی روستائی از سازمانهای است که پس از تقسیم اراضی در روستاها

روستا بوجود آمد •

در وضع شرکت از آغاز تا سیس تاکنون تخیرات زیادی روی داده است تعداد اعضا آن از ۱۲۳ نفر در ابتدا سیس به ۱۵۰ نفر افزایش یافته و به همین ترتیب سرمایه شرکت نیز از ۵۲۲۰۰ ریال به ۱۸۹۵۰۰ ریال اضافه گردیده است •

افزایش سرمایه شرکت تنها در خرید و فروش اعضا جدید نبوده است بلکه اعضا هیئت مدیره شرکت در قبایل و امیران پرداختی تعدادی سهم با اعضا و امیران گیرنده فروخته و به تعداد سهام قبلی آنان میافزایند •

حد اقل سهم برای اعضا ۳ و حداکثر آن ۷۲ سهم میباشد • بطور متوسط هر عضو دارای ۳/۲۵ سهم یا ۱۲۶۳ ریال است •

فعالیت مهم شرکت پرداخت وام نقدی کوتاه مدت به اعضا میباشد و در سال ۱۳۴۵ مبلغ ۷۰۴۵۰۰۰ ریال وام به ۱۰۶ نفر از اعضا پرداخت شده است که بطور متوسط هر عضو مبلغ ۶۶۴۶/۲ ریال وام دریافت کرده است •

حد اقل وام ۲۰۰۰ ریال و حداکثر آن ۱۵۰۰۰ ریال بود • از فعالیتهای

دیگر شرکت تا مین نفت مصرفی خانوارهای روستائی است که بهمنج د ولتی د راختیار
انان قرار میدهد .

— رهبری شرکت بوسیله اعضا هیئت مدیره و مدیرعامل صورت میگیرد که مدیرعامل
از تعلیمات مخصوص تعاونی برخوردار شده و دارای شرکت نقشه‌وار ثری دارد .
— قبل از تاسیس شرکت تعاونی روستائی اهالی حسن‌لنگی اکثرا از سلف‌خران
و منازعه‌دارهای شهر و بیله‌وران محلی وام‌های نقدی و جنسی دریافت میگردند
که میزان بهره آنها غالباً بین ۲۰ تا ۳۰ درصد بوده است .

از سال ۱۳۴۲ که شرکت تعاونی در این روستا تاسیس شد اعضای شرکت راخذ
وام با مشکلات زیادی مواجه نیستند . زیرا وام در محل پرداخت میشود و بهره‌ان
نیازندک است . باین حال مسائل و دشواریهای درکار شرکت وجود دارد که
مهمترین آنها عبارتند از :

الف — عدم نظارت در مصرف وام که سبب میشود قسمت زیادی از وام‌های دریافتی
صرف‌تأمین معاش گردد . باین جهت عدد زیادی از اعضا در هنگام پرداخت وام
درچار مشکلات مالی گردیده مجبور میشوند از منابع دیگر قرض‌گرفته وام شرکت را
بپردازند .

ب — در موقع دادن وام تعدادی سهم اضافی به اعضا شرکت فروخته میشود . خرید
سهم اضافی در واقع اجباری است زیرا میزان وام با آن متناسب است و اعضای شرکت
برای دریافت وام بیشتر مجبوره خرید سهم بیشتری میگردند . این امر گرچه سرمایه
شرکت را بالا می‌برد ولی موجب نارضایتی عددی از اعضای شرکت و در نتیجه عدم استقبال
انان از شرکت تعاونی میگردد .

ج — کوتاه بودن مدت وام نیز یکی از عوامل عدم استقبال اهالی از شرکت تعاونی
است .

د — عدم آگاهی روستائیان به مفهوم تعاونی و نقش اقتصادی و اجتماعی آن .
ه — ضعف روحیه همکاری — وجود اعتقادات و کشمکش‌های گروهی در جامعه .

۷- منابع درآمد :

بررسی وضع اقتصادی روستای حسنلنگی
نشان میدهد که درآمد روستائیان از منابع

زیریدست می آید .

الف - کشاورزی مشتمل است بر :

• زراعت

• نخلداری و باغداری

• دام و طیور

ب - کارگری

ج - سایر منابع که مهمترین آنها عبارتند از : پیاپوری • کارمندی • و بازنشستگی
و پولی که از خارج بوسیله مهاجران روستائی بند میرسد .

بنابراین مطالعه مهمترین منابع درآمد حسنلنگی کارگری میباشد که بیش از نیم
از درآمد از این راه حاصل میگردد .

وجود بیکاری پنهم و کار ناقص و عدم درآمد کافی از راه استفاده از زمین سبب
شد تا است که گروه زیادی از فعالان و برای تأمین معاش و بدست آوردن درآمد
بیشتر در فعالیت های عمرانی بندعباس چون جاده سازی و اسکله سازی بکار
پردازند . بدین ترتیب ملاحظه میشود که عمران بندعباس با ایجاد کار برای
منطقه نه تنها از مهاجرت روستائیان کاسته است بلکه درآمد را تا حد قابل ملاحظه ای
بالا برده است .

روشن است که اقدامات عمرانی بندعباس دیرپا زود پایان می پذیرد و این امر
نمی تواند چاره اساسی دردهای این جامعه گردد . بدو روش اقدامات اساسی
باید در زمینه کشاورزی صورت گیرد تا درآمد روستائیان از راه استفاده از زمین افزایش
یابد .

۸- تقسیم آب :

آب در سابق هم یکی از مهمترین مسائل

این روستا بشمار میرفته است. بر اثر اهمیت

آب از روزگاران گذشته نسق یا باصطلاح روستائیان بنیچه (Bonitche)

در اساس تقسیم آب قرار داشته است. تنها منبع آب مشروب این روستا رودخانه

حسن لنگی است. لیکن چون بستر رودخانه از سطح اراضی پائین تر است .

روستائیان در محلی بنام بَرم (Farm) (چشمه) که آب از زمین بیرون میزند

سدی در دهانه رودخانه بستند و آب را بداخل جدولی (۱) روان میسازند .

که اراضی و نخلستانهای ده را آبیاری میکند .

مدار گردش آب در این روستا ۳۲ روز یا ۶۴ هنگام است .

— قبل از اصلاحات ارضی تقسیم آب بدو صورت زیر انجام میشد :

الف — در هفت ماه ابتدای سال آب ده به نخلستان اختصاص داشت و مدار —

گردش آن ۶۴ هنگام (۳۲ روز) بود که ۴۴ هنگام به نخلستان و باغ حنای آریاب

اختصاص داشت و ۴۰ هنگام دیگر نخلستانهای غارسی را آبیاری میکرد .

ب — در ۵ ماه آخر سال از ۶۴ هنگام آب ده ۴۴ هنگام به باغ حنای آریابی اختصاص

داشت و ۶۰ هنگام دیگر بمصرف مشروب ساختن اراضی زراعی میرسید که از طرف

مالك یا سرکار او به زارعین بطور مقطوع اجاره داده میشد .

— بعد از اصلاحات ارضی نحوه تقسیم آب در ۷ ماه ابتدای سال تغییر نکرد .

(۲) .

۱- نهر آب را در اصطلاح محلی جدول میگویند .

۲- در این مدت از سال آب به نخلستان اختصاص دارد و چون نخلستانها مشمول

قانون اصلاحات ارضی نشده است در نحوه تقسیم آب نیز تغییری روی نداده است .

لیکن در ه ماه آخر سال کباب اراضی زراعی را ابیاری میکند تخییراتی در نحوه تقسیم آن حاصل نشد تا سبب بین ترتیب کماز ۶۴ هنگام آب ده تنها ۴ هنگام متعلق بمالك است که باغ حنای او را مشروب میسازد و ۶۰ هنگام دیگر بمزارعین صاحب زمین اختصاص دارد یعنی همان ۶۰ هنگام ابی که مالک بمزارعین اجاره میداد بین آنان تقسیم گردید ۰ اراضی شخصی آنان را مشروب میکند ۰

۹ - روانشناسی همکاری و مسئله خودیاری :

شکل سکونت یعنی پراکندگی خانهداری

روستائی از یک سو و مناسبات تولیدی

میان مالک و زارع در سالهای قبل از اصلاحات ارضی از سویی دیگر موجب پیدایش روحیه تنفرد و تک روی در این جامعه گردیده است ۰

عدم تحرك در امر اجتماعی مانند : سهل انگاری در ساختن و تعمیرنداب

(رنگبند) لارویی نهرها و کارهای جمعی دیگر پرداخت و جمع آوری صدی

درد را مد تولیدی خانوارها بمنظور عمران ده ؛ تحلیل و مسامحه در پرداخت

حق الزحمه کد خدا و بالاخره وجود کشمکش های نیروی فرض ورزی ها -

حسادت ها و پر خاشگری ها که بصورت تجاوزات ملکی و قطع اشجار جلوه

کرده و موجب پیریشانی اوضاع اجتماعی این روستا گردیده است معلول همین

روحیه میباشد ۰

بنابراین خودیاری و تعاون از مهمترین و اساسی ترین مسائل اجتماعی این

روستا بشمار میرود ۰ شکی نیست که برای حل این مسئله وجود ماموران دلسوز و ورزیده

فنی و علاقمند به خدمات اجتماعی ضرورت دارد که مدتی در میان این مردم مزبست

کنند و با آنان نشست و برخاستو معاشرت نمایند تا از راه تعلیم و تربیت و ارائه

نتایج سودمند کارهای جمعی روحیه همکاری و تعاون را در افراد روستائی

تقویت کرده و خودیاری را در این جامعه بوجود آورند ۰